

KRAKÓW

Agnieszka Hess, Ewa Bogacz-Wojtanowska
Katarzyna Gad, Sylwia Wrona, Ewelina Góral

DIALOG OBYWATELSKI W KRAKOWIE

2

FORMY
I WSPÓŁDZIAŁANIE
Z ORGANIZACJAMI
POZARZĄDOWYMI

**DIALOG
OBYWATELSKI
W KRAKOWIE**

DIALOG OBYWATELSKI W KRAKOWIE

**FORMY I WSPÓŁDZIAŁANIE
Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI**

**AGNIESZKA HESS, EWA BOGACZ-WOJTANOWSKA
KATARZYNA GAD, SYLWIA WRONA, EWELINA GÓRAL**

Recenzent:
dr hab. Grzegorz Baran

Redakcja:
Maciej Zweiffel

Skład, łamanie, wersja cyfrowa, projekt okładki: ToC

Copyright © 2016 Gmina Miejska Kraków
Copyright © 2016 Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej
Uniwersytetu Jagiellońskiego

Do pobrania:
www.odo.wzks.uj.edu.pl
www.ngo.krakow.pl

Wydawca:
Wydawnictwo ToC
ul. Szaflarska 85
34-400 Nowy Targ
www.toc-editions.com

ISBN 978-83-946879-0-8 (wydanie drukowane)
ISBN 978-83-946879-1-5 (wydanie elektroniczne)

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
Podstawowe pojęcia	10
Metodologia badań	20
Część 1	
Konsultacje Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi	27
<hr/>	
1.1. Wprowadzenie	28
1.2. Uwarunkowania współpracy	29
1.3. Ocena konsultacji GMK z organizacjami pozarządowymi – analiza dokumentów	33
1.3.1. Regulacje i podstawy prawne konsultacji	35
1.3.2. Konsultowane dokumenty	38
1.3.3. Formy konsultacji	40
1.3.4. Sposoby dotarcia do organizacji pozarządowych i czas trwania konsultacji	42
1.4. Ocena konsultacji GMK z organizacjami pozarządowymi – perspektywa organizacji	42
1.4.1. Współpraca z GMK	43
1.4.2. Przekazywanie i dostęp do informacji	45
1.4.3. Efektywność poszczególnych form konsultacji.	50
1.4.4. Wymiar czasowy konsultacji	51
1.4.5. Udział w konsultacjach.	54
1.4.6. Konstruktywność konsultacji pod względem zgłaszanych uwag	55
1.4.7. Kontekst i ocena konsultacji	58

Część 2	
Potencjał organizacji pożytku publicznego w Krakowie	65
<hr/>	
2.1.	Zdolności, misja, cele i sposoby działania organizacji pozarządowych 66
2.2.	Misje, cele i obszary działalności krakowskich organizacji pożytku publicznego . 71
2.3.	Potencjał społeczny OPP w Krakowie 75
2.4.	Zdolności finansowe organizacji pożytku publicznego w Krakowie 82
2.5.	Współpraca krakowskich organizacji pożytku publicznego 90
Część 3	
Komunikowanie w sieci – opinie organizacji	
pozarządowych o portalu internetowym prowadzonym	
przez Urząd Miasta Krakowa	
99	
<hr/>	
3.1.	Charakterystyka portalu www.ngo.krakow.pl 100
3.2.	Zakres i ocena współpracy organizacji pozarządowych z Urzędem Miasta Krakowa 100
3.3.	Dobra komunikacja kluczem do sukcesu 103
3.4.	Informacja na wagę złota 105
Wnioski i rekomendacje	108
Bibliografia	118
Aneks	124

WSTĘP

Oddajemy do rąk Czytelników drugą publikację diagnozującą kondycję dialogu obywatelskiego w Krakowie. Opracowanie powstało na podstawie badań zrealizowanych przez Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego (WZiKS UJ) w ramach porozumienia o współpracy przy realizacji projektu **Obserwatorium Dialogu Obywatelskiego** nr W/V/22/SO/16/2015 z 5 lutego 2015 roku, zawartego pomiędzy Gminą Miejską Kraków – Urzędem Miasta Krakowa a Uniwersytetem Jagiellońskim.

Obserwatorium Dialogu Obywatelskiego to projekt dydaktyczno-naukowy, realizowany wspólnie przez dwa instytuty Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego: Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej (IDMiKS) oraz Instytut Spraw Publicznych (ISP) w porozumieniu z Miejskim Ośrodkiem Wspierania Inicjatyw Społecznych (MOWIS). Przedsięwzięcie ma charakter długoterminowy (2015-2018), a jego głównym celem jest obserwacja i diagnoza relacji pomiędzy władzami Krakowa a organizacjami trzeciego sektora oraz przygotowywanie rekomendacji działań usprawniających dialog i współpracę między wymienionymi instytucjami.

Zaplanowane badania zakładają diagnozowanie społecznych, instytucjonalnych i medialnych warunków prowadzenia dialogu obywatelskiego w Krakowie. Przedmiotem badań są zatem:

- komunikowanie i obieg informacji pomiędzy uczestnikami procesów negocjowania i dialogu obywatelskiego (instytucje miejskie, organizacje pozarządowe, ruchy społeczne itp.);
- formy dialogu obywatelskiego (konsultacje społeczne, działalność Komisji Dialogu Obywatelskiego i Krakowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego itp.);
- wizerunek medialny i odbiór społeczny uczestników dialogu obywatelskiego.

W 2015 roku celem badań było poznanie stopnia znajomości pojęć i zagadnień dialogu obywatelskiego oraz sposobów postrzegania instytucji dialogu obywatelskiego wśród mieszkańców Krakowa, krakowskich organizacji pozarządowych i w przekazie krakowskich mediów¹. Przede wszystkim chodziło o ustalenie, czy podmioty te identyfikują dialog obywatelski i w jaki sposób to robią. Następnie, na podstawie uzyskanych informacji, starano się odpowiedzieć na pytanie, czy po stronie badanych podmiotów istnieją raczej sprzyjające, czy raczej niesprzyjające warunki rozwoju dialogu obywatelskiego w Krakowie. Ważnym celem analizy było także ustalenie przyczyn zidentyfikowanych opinii. Badania wykazały między innymi, że współpraca organizacji pozarządowych i miasta Kraków nie jest satysfakcjonująca dla podmiotów trzeciego sektora. Z jednej strony organizacje pozarządowe rozumieją proces konsultacji i konieczność poświęcenia im czasu, z drugiej natomiast podkreślają bariery dotyczące technicznej strony tego procesu oraz nieuwzględnianie wyników konsultacji w podejmowaniu decyzji. Opisany w przywołanym raporcie stan konsultacji społecznych został wykorzystany jako punkt wyjścia przy projektowaniu badań oceny konsultacji z organizacjami pozarządowymi, realizowanych przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku.

W roku 2016 analiza objęła współpracę Gminy Miejskiej Kraków i organizacji pozarządowych. Chodziło przede wszystkim o ocenę współdziałania tych podmiotów, ich zdolności do wspólnej realizacji projektów na rzecz rozwoju miasta oraz ich wzajemnego komunikowania się. Celem badań było:

- poznanie praktyk konsultacji Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku oraz zebranie opinii organizacji pozarządowych odnośnie postulowanych zmian w sposobie funkcjonowania tych konsultacji;
- poznanie finansowych i społecznych zdolności organizacji pożytku publicznego w Krakowie, jak również ich misji, obszarów aktywności, współpracy i projektów realizowanych w mieście;

1 E. Bogacz-Wojtanowska, A. Hess, M. Lisowska-Magdziarz, M. Lendzion, K. Nowak, *Dialog obywatelski w Krakowie w opiniach mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i mediów. Raport z badań*, Wydawnictwo Attyka, Kraków 2015, s. 64-68.

- rozpoznanie jakości komunikacji pomiędzy organizacjami pozarządowymi w Krakowie a Urzędem Miasta, w szczególności poprzez portal www.ngo.krakow.pl.

Opracowanie składa się z trzech części. W pierwszej zostały zaprezentowane wyniki analizy konsultacji przeprowadzonych przez Gminę Miejską Kraków z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku. Omówiono w niej uwarunkowania wzajemnej współpracy, regulacje i podstawy prawne oraz ocenę konsultacji GMK z organizacjami pozarządowymi.

Część drugą stanowi analiza potencjału organizacji pożytku publicznego w Krakowie – w szczególności ich misji, celów, potencjału społecznego i finansowego, jak również zdolności do współpracy.

W trzeciej części zawarto szereg informacji, w jaki sposób komunikację między organizacjami pozarządowymi a GMK postrzegają krakowskie organizacje trzeciego sektora oraz jaką rolę widzą dla poszczególnych narzędzi komunikacyjnych, w szczególności portalu internetowego.

Ostatnią część stanowią wnioski i rekomendacje z badań.

PODSTAWOWE POJĘCIA

Dialog obywatelski to forma kontaktu między władzą publiczną na różnych szczeblach a organizacjami trzeciego sektora, polegająca na wzajemnym przekazywaniu sobie opinii, informacji czy ustaleń dotyczących celów, instrumentów i strategii wdrażania polityki publicznej. Innymi słowy, dialog obywatelski to pozarządowo-publiczna współpraca o charakterze pozafinansowym, w ramach której – oprócz wzajemnej komunikacji – powstają zespoły doradcze, inicjatywne i konsultacyjne². Nie należy go mylić z dialogiem społecznym, rozumianym jako komunikacja między władzami publicznymi, związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców, dotycząca zbiorowych stosunków pracy (zbiorowego prawa pracy). Uczestnikami dialogu obywatelskiego – obok władz publicznych – są bowiem nie tylko tradycyjnie rozumiani partnerzy społeczni, ale także organizacje pozarządowe, działające na różnych płaszczyznach: społecznej, ekonomicznej, światopoglądowej, zawodowej lub terytorialnej. Z tego względu przedmiotem dialogu obywatelskiego nie są wyłącznie problemy związane z miejscem pracy (zakładu, branży, sektora gospodarki), ale wszelkie zagadnienia związane z miejscem grup obywateli w państwie i społeczeństwie³.

Konsultacje społeczne to proces, w którym przedstawiciele władz (każdego szczebla: od lokalnych po centralne) przedstawiają

-
- 2 M. Rymsha, *O polityce państwa wobec trzeciego sektora i instytucjonalizacji dialogu obywatelskiego*, [w:] M. Rymsha (red.), *Organizacje pozarządowe. Dialog obywatelski. Polityka państwa*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych Warszawa, 2007, s. 7-20; G. Makowski, *Nowe płaszczyzny dialogu między władzą i organizacjami pozarządowymi w Polsce*, [w:] G. Makowski, T. Schimanek (red.), *Organizacje pozarządowe i władza publiczna. Drogi do partnerstwa*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych Warszawa, 2008, s. 73-94.
 - 3 <http://www.pozytek.gov.pl/Podstawowe,pojacia,380.html> (dostęp: 10.10.2016).

obywatelom swoje plany dotyczące np. aktów prawnych (ich zmiany lub uchwalania nowych), inwestycji lub innych przedsięwzięć, które będą miały wpływ na życie codzienne i pracę obywateli. Konsultacje nie ograniczają się jednak tylko do przedstawienia tych planów, ale także do wysłuchania opinii na ich temat, ich modyfikowania i informowania o ostatecznej decyzji. Konsultacje społeczne to sposób uzyskiwania opinii, stanowisk, propozycji itp. od instytucji i osób, których w pewien sposób dotkną (bezpośrednio lub pośrednio) skutki proponowanych przez administrację działań⁴.

Organizacje pozarządowe to formy samoorganizacji społecznej, które posiadają trwałą tożsamość społeczną, mają prywatny charakter, angażują w dużej mierze do swych działań wolontariuszy, cechują się niezależnością, niekomercyjnością oraz powstają na podstawie dobrowolnych decyzji⁵. W Polsce uznaje się je za organizacje, które nie są jednostkami sektora finansów publicznych i działają nie dla zysku, czyli nie są przedsiębiorstwami. Zwykle uznaje się, że są to fundacje i stowarzyszenia, a także komitety społeczne, organizacje związane z kościołami (ale niebędące nimi), organizacje pracodawców, organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego (w skład których wchodzi kółka rolnicze i koła gospodyń wiejskich, cechy, izby gospodarcze i inne), związki zawodowe czy organizacje i związki sportowe.

W Polsce w 2015 roku było zarejestrowanych 17 tys. fundacji oraz 86 tys. stowarzyszeń (nie licząc ochotniczych straży pożarnych). Aktywnych jest około 70 tys. z nich⁶. W województwie małopolskim pod koniec 2015 roku zarejestrowanych było 10 903 fundacji i stowarzyszeń, co stanowiło ok. 9% całego polskiego trzeciego sektora. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców w regionie, oznaczało to 32 organizacje

4 <http://administracja.ngo.pl/x/340786> (dostęp: 15.10.2016).

5 P. Gliński, *Style działań organizacji pozarządowych w Polsce. Grupy interesu czy pożytku publicznego?*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2006, s. 17

6 P. Adamiak, B. Charycka, M. Gumkowska, *Kondycja sektora organizacji pozarządowych w 2015. Raport z badań*, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2016, s. 9.

na 10 tys. mieszkańców⁷. W lipcu 2014 roku liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych w mieście Krakowie wyniosła 3643, mniej niż w roku 2011 (3762 zarejestrowane podmioty). Większość stanowiły stowarzyszenia – 68% (2469), następnie fundacje – 30,5% (1117) oraz inne organizacje społeczne – 1,5% (57)⁸.

Zasięg działalności organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Krakowie najczęściej wykracza poza obszar gminy miejskiej. Większość z nich działa w skali kraju lub województwa. Swoją aktywność do terenu gminy lub powiatu ogranicza 35% krakowskich organizacji pozarządowych. Udział organizacji o największym, lokalnym zasięgu jest w województwie małopolskim taki sam jak w całej Polsce (37% działa w skali nie większej niż gmina czy powiat), za to więcej jest NGO o ogólnopolskim zakresie działań (w Małopolsce taki obszar oddziaływania deklaruje 32%, w całym sektorze 28%). W konsekwencji o 4 punkty procentowe mniej niż w całej Polsce funkcjonuje w województwie małopolskim organizacji działających na skalę regionu – 21% w stosunku do 25%⁹.

W Małopolsce, podobnie jak w całej Polsce, najczęściej wskazywanym przez organizacje najważniejszym obszarem aktywności jest „sport, turystyka, rekreacja, hobby”. Deklaruje go jednak nieco mniej organizacji niż w całym kraju (32% w stosunku do 34%). Za to większy jest w małopolskim sektorze udział organizacji edukacyjnych i kulturalnych (po 18% w Małopolsce i odpowiednio 15% oraz 13% w całej Polsce)¹⁰. Dane te pokrywają się z najczęściej deklarowanymi obszarami działalności, prowadzonej przez organizacje zarejestrowane w Krakowie, którymi są: kultura, edukacja, sport i rekreacja. Dużym zainteresowaniem cieszą się też działalność charytatywna i pomoc społeczna.

7 Za: 9 faktów o NGO w województwie małopolskim, <http://fakty.ngo.pl> (dostęp: 26.10.2016).

8 Na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie (opracowanych na podstawie REGON – stan za 2013 i na koniec lipca 2014 roku oraz Krajowego Rejestru Sądowego – stan z 31 grudnia 2013 roku).

9 Za: 9 faktów o NGO w województwie małopolskim, <http://fakty.ngo.pl> (dostęp: 26.10.2016).

10 Ibidem.

Najrzadziej podmioty pozarządowe podejmują działalność w obszarze prawa i jego ochrony oraz w obszarze rozwoju gospodarczego¹¹.

Trzeci sektor w Małopolsce jest nieco starszy niż w całym kraju. Półowa organizacji w tym województwie działa ponad 10 lat (w całej Polsce takich stowarzyszeń i fundacji jest 43%)¹². Szczególnie w Krakowie obserwuje się systematyczny proces „krzepnięcia struktury wiekowej sektora”, polegający na relatywnym powiększaniu się udziału w całej jego populacji organizacji starszych, funkcjonujących co najmniej pięć lat.

Organizacje pożytku publicznego (OPP) to takie organizacje pozarządowe w Polsce, które w świetle przepisów ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r., poz. 239, z późn. zm.) posiadają szczególny status, wiążący się zarówno z pewnymi prawami, jak i obowiązkami. W zamysle ustawodawcy to organizacje stanowiące elitę trzeciego sektora, działające na rzecz pożytku publicznego w sposób szczególny i transparentny. Do ich najważniejszych przywilejów należą: możliwość pozyskiwania przychodów z jednego procenta podatku dochodowego od osób fizycznych, prawo użytkowania nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego na preferencyjnych warunkach, zwolnienia od: podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od nieruchomości, opłat od czynności cywilnoprawnych (np. umów), opłat skarbowych i sądowych w odniesieniu do prowadzonej działalności pożytku publicznego, możliwość nieodpłatnego informowania o prowadzonej działalności poprzez jednostki publicznej radiofonii i telewizji czy wreszcie korzystanie z pracy poborowych, skierowanych do odbycia służby zastępczej.

Organizacja, aby uzyskać status organizacji pożytku publicznego, musi spełniać łącznie szereg wymagań, w szczególności¹³:

11 Na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie (opracowanych na podstawie REGON – stan za 2013 i na koniec lipca 2014 roku oraz Krajowego Rejestru Sądowego – stan z 31 grudnia 2013 roku.

12 Za: 9 faktów o NGO w województwie małopolskim, <http://fakty.ngo.pl> (dostęp: 26.10.2016).

13 www.pozytek.gov.pl (dostęp: 20.10.2016).

- prowadzić działalność pożytku publicznego na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy społecznej, będącej w szczególnie trudnej sytuacji życiowej lub materialnej;
- posiadać statutowy kolegialny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru;
- sporządzać roczne sprawozdanie merytoryczne ze swojej działalności oraz podawać je do publicznej wiadomości w sposób umożliwiający zapoznanie się z tym sprawozdaniem przez zainteresowanych;
- zamieszczać sprawozdania finansowe i merytoryczne na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Liczba organizacji pożytku publicznego w Krakowie w 2014 roku wynosiła 233, w 2015 roku zaś 241. W świetle danych *Moja Polis*¹⁴, w Krakowie w 2010 roku na 10 tysięcy mieszkańców przypadało 2,5 organizacji pożytku publicznego, w 2012 roku ten wskaźnik wyniósł już 3,1, w 2015 roku blisko 3,2.

Obszary działalności krakowskich OPP są zbliżone do ogółu organizacji pożytku publicznego, w szczególności odnoszą się do sfery pomocy społecznej, ochrony i promocji zdrowia, działalności na rzecz osób niepełnosprawnych czy działalności charytatywnej. Na liście 30 organizacji pożytku publicznego, które w 2015 rok (z rozliczenia za 2014 r.) otrzymały najwyższe kwoty w skali całego kraju, znalazły się dwie krakowskie organizacje: Fundacja Anny Dymnej Mimo Wszystko oraz MATIO – Fundacja Pomocy Rodzinom i Chorym na Mukowiscydozę.

Do innych, znanych (niekoniecznie ze względu na wysokość pozyskiwanych środków z jednego procenta) i aktywnych OPP w Krakowie i w Polsce należą: Hospicjum św. Łazarza, Stowarzyszenie Lekarze Nadziei, Fundacja Tygodnika Powszechnego, Stowarzyszenie Wspierania Onkologii Unicorn, Stowarzyszenie Siemacha czy Stowarzyszenie Wiosna, Fundacja Mam Marzenie. Do najważniejszych inicjatyw i wydarzeń, realizowanych przez te organizacje należą:

14 <http://www.mojapolis.pl/areas/185/> (dostęp: 30.10.2016).

- prowadzenie nowoczesnych, zlokalizowanych w nietypowych miejscach w mieście placówek opiekuńczych, terapeutycznych dla dzieci i niepełnosprawnych (Siemacha, Mimo Wszystko);
- uruchamianie nowoczesnych przedsiębiorstw ekonomii społecznej (Siemacha);
- prowadzenie ogólnokrajowych projektów, akcji i inicjatyw, oryginalnych i niepowtarzalnych, angażujących duże grupy ludzi, rozpoznawalnych medialnie (Wiosna, Mam Marzenie);
- prowadzenie w swoim zakresie aktywności działań nowatorskich, eksperymentalnych, wpływających na trzeci sektor i praktykę życia publicznego (Unicorn),
- prowadzenie uznanej aktywności na arenie międzynarodowej (Lekarze Nadziei).

Co istotne, w porównaniu do innych dużych miast Polski, Kraków jest w pewien sposób uprzywilejowany przez liczbę OPP, co oznacza wspieranie miasta przez środki pozyskiwane z jednego procenta¹⁵. Zdecydowanie więcej OPP jest w Warszawie, ale Kraków z Wrocławiem mają jedną z najwyższych „gęstości” organizacji pozarządowych ze statusem OPP.

Krakowska Rada Działalności Pożytku Publicznego (KRDPP) to zespół opiniotwórczo-doradczy, który konsultuje i opiniuje dokumenty później wydawane przez organy Gminy Miejskiej Kraków. Rady Działalności Pożytku Publicznego powoływane są na mocy ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (rozdz. 6, art. 41a-41j)¹⁶. Stanowią formę rozwijania dialogu

15 <http://fakty.ngo.pl/wiadomosc/968696.html> (dostęp: 10.11.2016).

16 Ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r., Nr 234, poz. 1536).

obywatelskiego na linii obywatela – lokalna władza publiczna¹⁷. Ponadto realizują funkcje¹⁸:

- **reprezentacji** – przez uczestnictwo w procesach decyzyjnych adekwatne do pełnionej roli w danym obszarze życia publicznego;
- **polityczną** – artykulacja potrzeb oraz interesów danego środowiska;
- **edukacyjną** – uczenia się sztuki dialogu i negocjacji;
- **instrumentalną** – posiadanie wpływu na kształtowanie określonych decyzji w zakresie pożytku publicznego;
- **integracyjną** – stanowienie szczególnej, komplementarnej w stosunku do zinstytucjonalizowanych form dialogu społecznego, formuły współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych;
- **komunikacyjną** – jako narzędzie komunikacji społecznej w relacjach władza publiczna – obywatela;
- **kontrolną** – w roli szczególnego instrumentu nadzoru współpracy międzysektorowej.

Pierwsza KRDP została powołana w 2012 roku na mocy uchwały Rady Miasta z 21 grudnia 2011 roku¹⁹. Dotychczas trzykrotnie krakowskie organizacje pozarządowe mogły dokonywać wyboru składu kolejnych kadencji na lata 2012-2014, 2014-2016 oraz 2016-2020. Rada składa się z reprezentantów Urzędu Miasta Krakowa i przedstawicieli

17 E. Bogacz-Wojtanowska, A. Hess, M. Lenzion, *Jak tworzyć i skutecznie działać w Radach Działalności Pożytku Publicznego? Praktyczne narzędzie dialogu obywatelskiego*, Świętokrzyskie Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Kielce 2015, s. 12 i dalsze.

18 A. Wiktorska-Święcka, *Ku dialogowi obywatelskiemu w Polsce... Rada Działalności Pożytku Publicznego – 10 lat doświadczeń*, MPiPS/DPP, Warszawa 2013; por. również: M. Sidor, *Rola rad działalności pożytku publicznego – na przykładzie największych miast w Polsce*, [w:] M. W. Sienkiewicz, M. Sidor (red.), *Dialog obywatelski. Formy, mechanizmy, bariery i perspektywy rozwoju*, Wydawnictwo Fundacji Centrum Rozwoju Lokalnego, Lublin 2014, s. 133-144.

19 Uchwała nr XXXIV/432/11 Rady Miasta Krakowa z 21 grudnia 2011 r. w sprawie powoływania członków oraz organizacji i trybu działania Krakowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, dokument elektroniczny (dostęp: 20.10.2016).

organizacji pozarządowych. Zasiada w niej łącznie 16 osób, w tym przedstawiciele Rady Miasta (4), prezydenta (4) oraz sektora pozarządowego (8). Jej posiedzeniom przewodniczy dwóch współprzewodniczących reprezentujących oba sektory²⁰. Rada realizuje w szczególności następujące zadania: opiniowanie projektów strategii i polityk miejskich, projektów uchwał i aktów prawa miejscowego, wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji pozarządowych. Regulamin pracy KRDP²¹ wskazuje 10 zadań leżących w jej gestii:

1. opiniowanie projektów strategii i polityk miejskich;
2. opiniowanie projektów uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących zadań publicznych;
3. opiniowanie programów współpracy z organizacjami pozarządowymi;
4. wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji pozarządowych;
5. udzielanie pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi;
6. wyrażanie opinii w sprawach dotyczących zadań publicznych (zlecenie zadań oraz standardów realizacji zadań publicznych);
7. promowanie dobrych praktyk współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi;
8. współpraca z komisjami dialogu obywatelskiego;
9. współpraca z Małopolską Radą Działalności Pożytku Publicznego;
10. rekomendowanie przedstawiciela organizacji pozarządowej do komisji konkursowej ds. opiniowania ofert.

Komisje Dialogu Obywatelskiego (KDO) to gremia inicjatywno-doradcze, tworzone przez organizacje pozarządowe oraz przedstawicieli komórek organizacyjnych UMK. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oprócz rad działalności pożytku

²⁰ Skład KRDP, załącznik nr 3.

²¹ Załącznik do uchwały nr 7/2014/II KRDP/3 Regulamin prac Krakowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego z 25 sierpnia 2014 r., dokument elektroniczny (dostęp: 18.10.2016).

publicznego wskazuje na możliwość realizacji współpracy między organizacjami pozarządowymi a organami administracji publicznej w oparciu o tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym (art. 5.1 pkt. 5 UoDPPiW).

Przy Urzędzie Miasta Krakowa funkcjonują komisje dialogu obywatelskiego tworzone przez organizacje pozarządowe oraz komórki organizacyjne UMK. Powołuje się je na podstawie ustawy o samorządzie gminnym²² oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie²³, a także w oparciu o program współpracy z organizacjami pozarządowymi. Prace realizowane w ich ramach mają odbywać się na zasadach samorządności oraz równości stron.

Do zadań krakowskich KDO należy m.in. opiniowanie projektów uchwał RMK i innych dokumentów, określanie potrzeb społecznych w zakresie działalności danej KDO i przedstawianie propozycji ich rozwiązania, opiniowanie dokumentów strategicznych, współpraca z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego²⁴. Komisje dialogu obywatelskiego (KDO) są w Krakowie powoływane od 2011 roku, kiedy to w życie weszło zarządzenie w sprawie przyjęcia regulaminu tworzenia oraz zasad funkcjonowania komisji dialogu obywatelskiego w Krakowie²⁵. W okresie prowadzonych badań funkcjonowało osiem komisji dialogu obywatelskiego:

- Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Rewitalizacji Nowej Huty (2011),
- Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Kultury (2012),
- Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Środowiska (2012),
- Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Zdrowia (2014),
- Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Osób Niepełnosprawnych (2014),

22 Art. 30 ust. 1, op. cit.

23 Art. 5 ust. 2 pkt 5, op. cit.

24 *Za: Regulamin tworzenia oraz zasad funkcjonowania Komisji Dialogu Obywatelskiego*, dokument elektroniczny.

25 Zarządzenie Prezydenta Miasta Krakowa nr 759/2011 zmienione zarządzeniem nr 2638/2014 z 19 września 2014 r. w sprawie przyjęcia regulaminu tworzenia oraz zasad funkcjonowania komisji dialogu obywatelskiego, www.bip.krakow.pl (dostęp: 10.09.2016).

- Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Bezpieczeństwa (2015),
- Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Młodzieży (2016),
- Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. poprawy aktywności społecznej w promowaniu zdrowego stylu życia i rekreacji rowerowej (2016).

Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych (MOWIS) został powołany przez Prezydenta Miasta Krakowa w 2006 roku. Celem działania MOWIS-u jest koordynowanie współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi, a w szczególności: wspieranie trzeciego sektora i współpraca z jego przedstawicielami, rozwój wolontariatu, współorganizacja szkoleń oraz inspirowanie wydarzeń i imprez integrujących społeczność lokalną. Innymi słowy, Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych ma przede wszystkim pełnić rolę podmiotu aktywizującego społeczeństwo obywatelskie oraz rozwijać formy współpracy samorządu z krakowskimi organizacjami pozarządowymi²⁶.

Obecnie MOWIS funkcjonuje jako referat wchodzący w skład Wydziału Spraw Społecznych UMK. Z perspektywy niniejszego opracowania do najważniejszych zadań MOWIS-u zaliczyć można:

- koordynację działań w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego;
- inicjowanie, wspieranie i koordynowanie projektów i programów społecznych promujących i rozwijających formy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz integrację środowiska organizacji pozarządowych;
- przygotowywanie i koordynowanie realizacji programów współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego;
- koordynację zadań podejmowanych przez Gminę Miejską Kraków w zakresie budżetu obywatelskiego oraz inicjatywy lokalnej.

²⁶ Za: http://ngo.krakow.pl/mowis/3008,artykul,o_osrodku.html (dostęp: 15.10.2016).

METODOLOGIA BADAŃ

Badania przeprowadzone w 2016 roku w ramach Obserwatorium Dialogu Obywatelskiego miały ustalone trzy główne cele badawcze:

- rozpoznanie, jak realizowane były konsultacje Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku oraz zebranie opinii organizacji pozarządowych odnośnie postulowanych zmian w sposobie funkcjonowania konsultacji Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi;
- poznanie potencjału (zdolności) organizacji pożytku publicznego w Krakowie, ich misji, obszarów aktywności i realizowanych projektów, jak również posiadanych sieci współpracy;
- rozpoznanie jakości komunikacji pomiędzy krakowskimi organizacjami pozarządowymi a Gminą Miejską Kraków, w szczególności poprzez portal www.ngo.krakow.pl.

Realizacja poszczególnych celów badawczych wymagała użycia różnych metod, jak również odpowiednich narzędzi i zaplanowania czasu trwania badań. W związku z tym zdecydowano się na badania z wykorzystaniem tzw. metodologii mieszanej, czyli łączenie metod badawczych ilościowych i jakościowych. Przeprowadzone badania pozwoliły zarówno na swobodne oraz anonimowe wyrażanie opinii na temat konsultacji społecznych czy komunikowania się z Urzędem Miasta Krakowa i miejskimi jednostkami organizacyjnymi, jak również na analizę dokumentów miejskich i organizacyjnych, realizowaną według określonych zasad i narzędzi.

W badaniach wykorzystano następujące metody badawcze:

- analizę dostępnych sprawozdań merytorycznych i finansowych organizacji pożytku publicznego działających na terenie Krakowa;
- analizę dokumentów, procedur, projektów i działań GMK w zakresie konsultacji społecznych z organizacjami pozarządowymi, jak również dokumentów rejestrujących współpracę z organizacjami w zakresie zlecenia zadań publicznych;
- sondaż online (ankieta internetowa) skierowany do krakowskich organizacji pozarządowych;
- pogłębione wywiady jakościowe, tzw. *elite interviews*, z przedstawicielami organizacji pozarządowych;
- analizę zawartości krakowskiego portalu ngo.pl;
- analizę treści internetowych organizacji pożytku publicznego (fora, blogi).

Zgodnie z postawionymi celami badania podzielono na trzy kluczowe części (fazy).

Faza 1. Dla realizacji pierwszego celu badań Obserwatorium Dialogu Obywatelskiego w 2016 roku, dotyczącego sfery konsultacji społecznych w Krakowie, wykorzystano następujące metody badawcze:

- analizę raportów przygotowanych w oparciu o §6 uchwały nr XII/135/11 Rady Miasta Krakowa z 13 kwietnia 2011 roku oraz innych oficjalnych publikacji Urzędu Miasta Krakowa i miejskich jednostek organizacyjnych;
- sondaż online dla zebrania opinii organizacji pozarządowych dotyczących postulowanych zmian w sposobie funkcjonowania konsultacji Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi.

W pierwszej kolejności dokonano analizy zawartości oficjalnych dokumentów dotyczących konsultacji Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku, z perspektywy wymogów zawartych w uchwale nr XII/135/11 Rady Miasta Krakowa z 13 kwietnia 2011 roku. Utworzono bazę danych konsultacji, uwzględniającą podmiot przeprowadzający konsultacje, ich przedmiot, czas trwania, formy, sposoby docierania z informacjami o konsultacjach, podmioty

biorące w nich udział, liczbę uwag oraz czy uwzględniono te uwagi i w jakiej części to uczyniono. Opracowana w ten sposób baza danych została z punktu widzenia kompletności informacji skonsultowana z Miejskim Ośrodkiem Wspierania Inicjatyw Społecznych.

Na podstawie tak przygotowanej bazy danych opracowano narzędzie do badania opinii organizacji pozarządowych na temat konsultacji w 2015 roku oraz proponowanych zmian, mających na celu efektywniejsze przeprowadzanie konsultacji w przyszłości. Cele szczegółowe tej części badań wynikały bezpośrednio z §8.2 uchwały nr XII/135/11 Rady Miasta Krakowa z 13 kwietnia 2011 roku i obejmowały ocenę:

- praktyczności i efektywności poszczególnych form konsultacji,
- docierania do odbiorców konsultacji (w tym przypadku do organizacji pozarządowych),
- jakości i liczby uzyskiwanych w wyniku konsultacji uwag od organizacji pozarządowych,
- wymiaru czasowego konsultacji,
- konstruktywności konsultacji (z punktu widzenia zgłaszanych uwag)
- oraz (dodatkowo) ogólnej oceny współpracy organizacji pozarządowych z Gminą Miejską Kraków w 2015 roku.

Dane dotyczące opinii organizacji pozarządowych były zbierane w okresie od grudnia 2015 do lutego 2016 roku. Narzędzie do badań (kwestionariusz ankiety online) miało formę specjalnie stworzonej do tego celu aplikacji, która była dostępna pod adresem: <http://code-site.eu/ankieta/form.php>. Umożliwiało to dotarcie do dużej liczby podmiotów oraz ułatwiało organizacjom wzięcie udziału w badaniu. W celu zredukowania błędów (np. wypełnienia kwestionariusza przez podmiot, który nie jest organizacją pozarządową, wypełnienia kwestionariusza przez organizację pozarządową, której obszarem działalności nie jest Gmina Miejska Kraków, wielokrotnego wypełnienia kwestionariusza przez jedną organizację) wprowadzono do kwestionariusza pytanie o nazwę organizacji. Dane te wykorzystane zostały jedynie do weryfikacji nadesłanych kwestionariuszy przez zespół realizujący zadania i nie przekazano ich władzom miejskim Krakowa. Organizacje zostały zaproszone do wzięcia udziału w badaniu głównie

za pośrednictwem komunikacji internetowej. Do rekrutacji respondentów wykorzystano następujące metody:

- spersonalizowane e-maile do wybranych organizacji pozarządowych z zaproszeniem do wzięcia udziału w badaniu;
- akcje telefoniczne skierowane do wybranych organizacji pozarządowych z zaproszeniem i przypomnieniem o przeprowadzonym badaniu;
- spersonalizowane wiadomości wysyłane do poszczególnych organizacji pozarządowych za pośrednictwem Facebooka, z zaproszeniem do wzięcia udziału w badaniu;
- umieszczenie informacji o badaniu na stronach internetowych Obserwatorium Dialogu Obywatelskiego i miejskiego portalu dla organizacji pozarządowych: www.ngo.krakow.pl.

Badania przeprowadzono wśród organizacji pozarządowych, które mają swoją siedzibę w Krakowie, a ich obszar działalności obejmuje teren województwa małopolskiego. Do analizy zakwalifikowano zarówno organizacje, które formalnie współpracują z GMK, jak i te oficjalnie nieuczestniczące w żadnych gremiach skupiających przedstawicieli sektora pozarządowego i urzędników. Punktem wyjścia do badań było stworzenie bazy danych organizacji według następujących kryteriów:

- członkostwo w KRDP;P;
- członkostwo w KDO;
- działalność na rzecz federalizacji środowiska organizacji pozarządowych;
- obszar działalności organizacji (na podstawie skategoryzowanych informacji zamieszczonych na portalu www.ngo.krakow.pl), według następującego klucza:
 - » usługi socjalne oraz pomoc społeczna,
 - » ochrona zdrowia,
 - » rozwój lokalny,
 - » sport, turystyka, rekreacja i hobby,
 - » kultura i sztuka,
 - » edukacja i wychowanie,
 - » ochrona środowiska,
 - » mniejszości narodowe i cudzoziemcy,
 - » religia.

Tak skonstruowana baza danych zawierała 97 kontaktów do organizacji pozarządowych. Stała się ona punktem wyjścia dla doboru próby. Następnie zastosowano metodę „kuli śnieżnej”, aby pozyskać dane kontaktowe do kolejnych organizacji. W trakcie kontaktu z każdą organizacją pozarządową proszono jej przedstawicieli o wypełnienie kwestionariusza oraz o przesłanie linka do formularza zaprzyjaźnionym lub współpracującym z nimi organizacji. Biorąc pod uwagę liczbę organizacji pozarządowych w Krakowie oraz możliwości podmiotu przeprowadzającego badania, zdecydowano, że minimalną próbę do badań będzie stanowić 50 organizacji pozarządowych działających w Krakowie.

W trakcie zbierania materiału badawczego okazało się, że pomimo wysyłania spersonalizowanych e-maili i wiadomości na Facebooku oraz akcji telefonicznej, zainteresowanie udziałem w badaniu wśród organizacji pozarządowych było niewielkie. Do końca stycznia 2016 roku uzyskano zaledwie 54% przyjętego minimum zwrotności ankiet. Taka sytuacja spowodowała konieczność modyfikacji sposobu doboru próby do badań. Pozostałe 46% wypełnionych kwestionariuszy uzyskano poprzez dobór celowy: zwrócono się mailowo oraz telefonicznie do organizacji pożytku publicznego (z terenu Krakowa) z prośbą o uczestnictwo w badaniu. Ostatecznie w sondażu uczestniczyło 50 organizacji trzeciego sektora.

Przed przystąpieniem do badania właściwego przeprowadzono badanie pilotażowe oraz konsultacje narzędzia z przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz Miejskiego Ośrodka Wspierania Inicjatyw Społecznych. Kwestionariusz użyty w badaniu sondażowym składał się ostatecznie z 18 pytań, które odnosiły się do postawionych na początku badania celów głównych oraz szczegółowych (skonstruowanych na podstawie celów ewaluacji konsultacji zawartych w §8.2 uchwały nr XII/135/11 Rady Miasta Krakowa z 13 kwietnia 2011 roku). Pierwsza część ankiety dotyczyła oceny konsultacji z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku. Uzyskane odpowiedzi wykorzystano do diagnozy współdziałania GMK z NGO z punktu widzenia organizacji pozarządowych. Druga część pytań dotyczyła postulowanych zmian, na podstawie których sformułowano rekomendacje dotyczące modyfikacji procedury konsultacji. Ostatnie pytanie obejmowało nazwy

organizacji i miało na celu zminimalizowanie liczby błędnie wypełnionych kwestionariuszy.

Faza 2. W realizacji drugiego celu badań Obserwatorium Dialogu Obywatelskiego, czyli rozpoznania zdolności organizacji pożytku publicznego jako partnerów współpracy, wykorzystano następujące metody badawcze:

- analizę dostępnych sprawozdań merytorycznych i finansowych organizacji pożytku publicznego działających na terenie Krakowa oraz dokumentów, procedur, projektów i działań UMK w zakresie współpracy z organizacjami w obszarze zlecenia zadań publicznych;
- analizę treści internetowych organizacji pożytku publicznego (fora, blogi).

Szczegółowe cele badawcze dotyczące rozpoznania OPP jako partnerów współpracy obejmowały:

- rozpoznanie obszarów działania, misji, celów i najważniejszych zadań krakowskich OPP;
- poznanie stosowanych logo i logotypów;
- poznanie potencjału społecznego OPP (liczby pracowników, wolontariuszy, członków i etatów w organizacji);
- rozpoznanie zdolności finansowych krakowskich OPP;
- identyfikację zdolności współpracy, w szczególności kooperantów OPP, jak również stosowanych form współpracy, także z UM w Krakowie.

Badaniem objęto organizacje pożytku publicznego zarejestrowane w Krakowie. Na podstawie opublikowanego przez Ministerstwo Finansów *Wykazu organizacji pożytku publicznego uprawnionych do otrzymania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych za rok 2014*, sporządzonego zgodnie z art. 27a ust. 1 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r., poz. 1118 z późn. zm.) zidentyfikowano 233 OPP w Krakowie. Następnie uszeregowano je od największych do najmniejszych wpływów w zakresie 1% i wybrano do dalszych badań 121 organizacji. Kolejne na liście posiadały już nieznaczne wpływy z jednego procenta.

Każda wybrana organizacja pożytku publicznego została poddana analizie według klucza badawczego, zamieszczonego w aneksie niniejszego opracowania. Analizie poddano dokumenty każdej organizacji – sprawozdania merytoryczne i finansowe udostępnione w ogólnopolskiej bazie sprawozdań OPP i obejmujące lata sprawozdawcze: 2012, 2013, 2014. Poddano także badaniu strony internetowe badanych OPP oraz dokumenty GMK odnoszące się do współpracy. Klucz badawczy dokumentów został przygotowany w taki sposób, aby odnosić się do poszczególnych celów szczegółowych badań.

Badania zostały przeprowadzone od stycznia do końca września 2016 roku. Długi czas badań wynikał z kilku przyczyn. Okazało się bowiem, że sprawozdania organizacji zawierały błędy, jak również badacze (studenci) popełniali pomyłki przy wypełnianiu klucza badawczego. Dlatego autorki opracowania zweryfikowały wszystkie pozyskane dane. Ostatecznie do badań zakwalifikowano 96 krakowskich organizacji pożytku publicznego.

Faza 3. W celu poznania opinii organizacji trzeciego sektora na temat ich współpracy i relacji z Urzędem Miasta Krakowa zdecydowano się przeprowadzić wywiady częściowo skategoryzowane z przedstawicielami krakowskich organizacji pozarządowych. Istotne było rozpoznanie opinii badanych na temat procesu komunikacji oraz sposobów pozyskiwania informacji w zakresie funkcjonowania i działań podejmowanych przez organizacje w ramach ich współpracy z Urzędem Miasta Krakowa. W badaniach uczestniczyło 20 organizacji działających na terenie Krakowa. Zostały one dobrane celowo, w szczególności wybrano organizacje:

- o różnych obszarach aktywności,
- posiadające minimalną komunikację z UMK oraz niemające żadnej komunikacji,
- korzystające lub nie z portalu internetowego skierowanego w Krakowie do trzeciego sektora.

Wywiad częściowo skategoryzowany obejmował pytania związane z potrzebami informacyjnymi organizacji. Badania przeprowadzono w okresie od lutego do czerwca 2016 roku. Schemat wywiadu znajduje się w aneksie niniejszego opracowania.

CZĘŚĆ 1

KONSULTACJE GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW
Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

1.1. Wprowadzenie

Przemiany zachodzące we współczesnych demokracjach sprawiają, że rządzenie bez udziału obywateli staje się utrudnione. Z jednej strony różnorodność form komunikowania, dostarczania i przetwarzania informacji umożliwia obywatelom kontrolowanie instytucji władzy. Z drugiej strony założenie o dialogu z obywatelami staje się niezbędnym elementem zarządzania państwem na wszystkich szczeblach władzy. Wypracowanie mechanizmów efektywnego uzgadniania z obywatelami najkorzystniejszych sposobów rozwiązywania spraw ich dotyczących jest jednak nie lada wyzwaniem. Organizacje pozarządowe niechętnie przyznają się bowiem do współpracy z instytucjami władzy, rządzący nie do końca doceniają instrumenty partycypacji obywatelskiej, a obywatele są średnio zainteresowani poświęcaniem swojego czasu dla dobra wspólnego²⁷.

Władze samorządowe mają większą szansę na wypracowanie skutecznych mechanizmów pozarządowo-publicznej współpracy niż władze centralne. Podstawowe cele lokalnej aktywności obywatelskiej i działania samorządu są zbieżne, łączy je nastawienie na rozwój lokalnej społeczności. Sektor pozarządowy w Polsce rozwija się głównie na poziomie lokalnym. Większość organizacji (62%) nie wykracza ze swoją aktywnością ponad poziom województwa²⁸. Wiele osób jednocześnie angażuje się w działania pozarządowe i samorządowe. Założenie o współdziałaniu władz samorządowych i organizacji pozarządowych jest coraz częściej wpisywane do dokumentów strategicznych i programowych jednostek samorządowych²⁹. W konsekwencji rozwijają się różne instytucjonalne formy lokalnego dialogu obywatelskiego.

27 Zob. m.in.: P. Adamiak, B. Charycka, M. Gumkowska, op. cit.; J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków*, Warszawa 2015; A. Hess, *Spółeczni uczestnicy medialnego dyskursu politycznego w Polsce. Mediatyzacja i strategie komunikacyjne organizacji pozarządowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013; J. Sroka, *Deliberacja i rządzenie wielopasmowe. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2009.

28 P. Adamiak, B. Charycka, M. Gumkowska, op. cit., s. 9.

29 Zob. m.in.: dokumenty i sprawozdania Aktualizacja Strategii Rozwoju Krakowa – Strategia Rozwoju Krakowa 2030, www.bip.krakow.pl (dostęp: 10.10.2016).

Jedną z nich są konsultacje gmin miejskich z organizacjami pozarządowymi. W Krakowie realizuje się je od 2011 roku.

Analizę konsultacji Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku przeprowadzono zgodnie z zapisem §8 uchwały nr XII/135/11 Rady Miasta Krakowa z 13 kwietnia 2011 roku w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji. Uchwała ta zobowiązuje Gminę Miejską Kraków do ewaluacji przeprowadzonych konsultacji raz w roku (załącznik 1, aneks).

1.2. Uwarunkowania współpracy

Realizacja schematu partnerskiej współpracy między władzami miasta i organizacjami pozarządowymi zależy od trzech podstawowych czynników. Po pierwsze, potrzebne jest wzajemne zaufanie władz miasta i organizacji pozarządowych, które mają ambicje i możliwości włączania się w procesy decyzyjne dotyczące życia w mieście. Oznacza to, że organizacje pozarządowe są traktowane jak obywatelscy partnerzy samorządu w obszarze zarządzania miastem, a nie tylko jak instytucje reprezentujące mieszkańców, które pełnią funkcje „wczesnego ostrzegania” o pojawiających się lub narastających problemach. Obopólne zaufanie oznacza jednocześnie, że organizacje pozarządowe są gotowe do przyjęcia odpowiedzialności, tzn. krytyki opinii publicznej, za skutki wynegocjowanych wspólnie, a wdrażanych przez samorząd rozwiązań. Po drugie, niezbędna okazuje się gotowość samorządu do dzielenia się władzą z instytucjami dialogu obywatelskiego, które stają się realnymi narzędziami wspólnego wypracowywania rozwiązań. Po trzecie, istnieje konieczność realnej partycypacji i aktywności społecznej obywateli.

Przyjęcie tych modelowych założeń pozwala obserwować współpracę międzysektorową w mieście pod kątem działania czterech aktorów tych relacji: instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych (przede wszystkim tych, które mają ambicje współdecydowania o sprawach miasta), mieszkańców (zarówno tych zaangażowanych w sprawy miasta, jak i pozostających biernymi) oraz mediów, które umożliwiają obieg informacji i kształtują wyobrażenia mieszkańców na temat spraw i problemów w mieście.

W literaturze przedmiotu identyfikuje się istniejące w środowisku pozarządowym podstawowe obawy przed podejmowaniem współdziałania z samorządem. Są to istotne czynniki ograniczające współpracę pozarządowo-publiczną. Pierwsza obawa dotyczy tzw. przeregulowania dialogu, czyli wprowadzania przez samorząd coraz to nowych programów i przepisów regulujących zasady współpracy. Dla przedstawicieli trzeciego sektora standaryzacja dialogu oznacza powstające oddolnie, a następnie wspólnie z samorządem uzgadniane kodeksy zasad współpracy. Reguły współdziałania samorządu z organizacjami pozarządowymi powinny być zrozumiałe i przejrzyste dla mieszkańców, którzy są zainteresowani sprawami miasta. Przeregulowanie dialogu nie sprzyja przejrzystości komunikowania z mieszkańcami³⁰.

Druga obawa dotyczy tzw. zjawiska ekonomizacji trzeciego sektora, tzn. sytuacji, w której współpraca z miastem jest dla organizacji pozarządowych koniecznością, a nie możliwością. Oznacza to, że organizacje pozarządowe poszukują nawiązywania współpracy z władzami miasta po to, aby uzyskać dostęp do funduszy publicznych, nie mając własnych zasobów ekonomicznych. Zjawisko to nie sprzyja zachowaniu partnerskich relacji. Warto zwrócić uwagę, że pomimo odnotowywanej systematycznej poprawy kondycji finansowej trzeciego sektora, pozyskiwanie funduszy pozostaje problemem wymienianym

30 Zob. m.in.: G. Makowski, *Ramy prawne partycypacji – stan obecny, zmiany, perspektywy*, [w:] A. Maszkowska, K. Sztop-Rutkowska (red.), *Partycypacja obywatelska – decyzje bliższe ludziom*, Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych „SocLab”, Białystok 2013, s. 9-24; A. Hess, *Społeczni uczestnicy...*, op.cit., s. 121-123. M. Rymusza, *Współpraca sektorowa w Polsce*, [w:] *Jak współpracować? Administracja publiczna – sektor pozarządowy*, „Trzeci Sektor”, numer specjalny, Warszawa 2011, s. 2-7.

jako pierwszy we wszystkich badaniach dotyczących funkcjonowania i działalności organizacji pozarządowych w Polsce, bez względu na obszar ich działania³¹.

Trzecia obawa dotyczy niskiego poziomu federalizacji w środowisku pozarządowym. Wprawdzie zwiększa się intensywność relacji wewnątrz sektora (z innymi fundacjami i stowarzyszeniami kontaktuje się 92% organizacji, podczas gdy jeszcze dekadę temu robiło to tylko 66%), ale tylko jedna trzecia (33%) fundacji i stowarzyszeń utrzymuje trwałe i regularne kontakty wewnątrzsektorowe (dekadę temu robiło to tylko 18%)³². Pomimo wyraźnego wzrostu współpracy w ramach trzeciego sektora w ostatnich latach nadal dominują raczej sporadyczne kontakty między jego podmiotami. Dotyczy to zarówno poziomu ogólnopolskiego, regionalnego, jak i lokalnego. Jest to poważny problem organizacji krakowskich. Ich przedstawiciele oceniają, że w województwie małopolskim proces federalizacji postępuje powoli i opornie. Federalizacją bardziej zainteresowane są małe organizacje, które we współpracy wewnątrzsektorowej widzą szansę na poprawę własnej kondycji finansowej lub wzmocnienie pozycji w środowisku. Organizacje o większym doświadczeniu i wynikającej z niego mocniejszej pozycji często nie widzą interesu w bliższej, bardziej sformalizowanej współpracy pozarządowego środowiska³³. Różnorodność i liczebność organizacji pozarządowych stanowi ich siłę, jeśli bierze się pod uwagę wieloaspektowość wprowadzanych przez nie do debaty publicznej wątków, spraw i punktów widzenia, ale staje się ich słabością w obliczu konieczności np. wyboru reprezentantów do ciał konsultacyjnych czy też wypracowania wspólnego stanowiska trzeciego sektora w różnych kwestiach.

Ważnym czynnikiem ograniczającym rozwój współpracy międzysektorowej jest niski poziom zaangażowania i świadomości obywatelskiej oraz społecznej mieszkańców. Można wymienić kilka problemów

31 Zob. m.in. J. Wygnański, *Ekonomizacja organizacji pozarządowych. Możliwość czy konieczność?*, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2008, P. Adamiak, B. Charycka, M. Gumkowska, op. cit., s. 15.

32 P. Adamiak, B. Charycka, M. Gumkowska, op. cit., s. 96-97.

33 9 faktów o NGO w województwie małopolskim, z komentarzem E. Chromniak, <http://fakty.ngo.pl/> (dostęp: 26.10.2016).

z tym związanych. Niska frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych ułatwia wygrane długoletnim uczestnikom sceny politycznej. Rady dzielnic mają słabą legitymizację i są słabymi przekąźnikami potrzeb mieszkańców. Mieszkańcy niezbyt wierzą w siłę sprawczą organizacji pozarządowych w kontaktach z samorządem³⁴. Choć wizerunek III sektora poprawia się i Polacy coraz częściej dostrzegają znaczenie organizacji pozarządowych w życiu lokalnych społeczności, to nadal tylko 35% ludzi uważa, że organizacje pozarządowe mają siłę sprawczą rozwiązywania problemów społecznych w ich sąsiedztwie³⁵.

Współpraca międzysektorowa nie jest możliwa bez skutecznego obiegu informacji między samorządem, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami. Politykę informacyjną miasta Krakowa na tle mapy Polski należy ocenić wysoko, jeśli bierze się pod uwagę poziom stron internetowych nie tylko urzędów miasta i różnych instytucji miejskich, ale także poszczególnych radnych miasta i rad dzielnic. Trudno jednak mówić o skutecznej wymianie informacji z organizacjami i z mieszkańcami miasta. Badania pokazują, że funkcjonuje mechanizm dystrybucji informacji „do” oraz ewentualne żądanie „od”. Brakuje natomiast mechanizmów wymiany informacji o realizowanych działaniach, zbierania opinii o potrzebach i problemach, sposobach ich zaspakajania oraz rozwiązywania. Za mało pojawia się działań, które torują drogę bezpośrednim i pośrednim formom uczestnictwa mieszkańców w publicznym tematykowaniu problemów i szukaniu rozwiązań³⁶.

Jak wynika z badań przeprowadzonych przez Stowarzyszenie Klon/Jawor w 2015 roku, lokalny samorząd niezmiennie pozostaje najważniejszym partnerem organizacji pozarządowych. Kontakty utrzymuje z nim aż 92% fundacji i stowarzyszeń, przy czym dla 46% są to relacje o trwałym i regularnym charakterze³⁷. Jakość tej współpracy jest

34 Zob. min.: G. Makowski (red.), *Jakość współpracy między organizacjami pozarządowymi i administracją publiczną. Raport końcowy z badań*, ISP, Warszawa 2011, s. 12-35.

35 Wizerunek organizacji pozarządowych. Najważniejsze fakty, <http://fakty.ngo.pl/files/civicpedia.pl/public/wizerunek> (dostęp: 13.10.2016).

36 E. Bogacz-Wojtanowska, A. Hess, M. Lisowska-Magdziarz, M. Lenzion, K. Nowak, op. cit., s. 39-40, 48, 87.

37 P. Adamiak, B. Charycka, M. Gumkowska, op. cit., s. 86-87.

oceniana przez organizacje umiarkowanie pozytywnie. W skali całego kraju przedstawiciele trzeciego sektora ocenili ją na poziomie 6,88 punktów na 10 możliwych³⁸. Ocena ta jest mocno uzależniona od specyfiki wzajemnych kontaktów oraz rodzaju podejmowanej współpracy.

Najważniejszym czynnikiem wpływającym na opinię organizacji o współpracy z samorządem pozostaje uzyskanie dotacji. Organizacje, które otrzymały wsparcie finansowe, oceniają współdziałanie z instytucjami samorządu lepiej (7,49 pkt.) od tych niewnioskujących wcale o dotację (6,44 pkt.) oraz od organizacji ubiegających się o wsparcie finansowe bez powodzenia (5,58 pkt.)³⁹.

Współdziałanie z lokalnym samorządem wyraźnie lepiej oceniają organizacje biorące udział w konsultacjach (7,38 pkt.) niż te, które tego nie robią (6,45 pkt.)⁴⁰. Zależność ta jest istotna z punktu widzenia niniejszego opracowania. Na podstawie przywoływanych wyników badań Stowarzyszenia Klon/Jawor nie da się jednoznacznie stwierdzić, czy w konsultacjach biorą udział organizacje, które mają lepsze zdanie o samorządzie, czy też opinia na temat współdziałania z samorządem poprawia się pod wpływem udziału w konsultacjach. Analiza danych prowadzi jednak do wniosku, że im bliższy i intensywniejszy kontakt organizacji z samorządem, tym lepsza ocena współpracy⁴¹.

1.3. Ocena konsultacji GMK z organizacjami pozarządowymi – analiza dokumentów

W *Wieloletnim programie współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2018* określono siedem zasad współdziałania podmiotów samorządowych i pozarządowych. W pierwszej kolejności wymieniono zasadę **subsydiarności**, rozumianą jako naturalne prawo społeczności lokalnej do samodecydowania oraz samodzielnej realizacji zadań uznanych przez nią za istotne.

38 Ibidem, s. 90.

39 Ibidem, s. 15.

40 Ibidem, s. 92.

41 Ibidem, s.92, 169.

Zasada ta powinna być podstawą podziału ról i obowiązków między administracją samorządową a trzecim sektorem. Organizacje pozarządowe są w tym wypadku traktowane jako instytucje reprezentujące aktywnych mieszkańców, zdolne do projektowania propozycji zmian i proponowania rozwiązań oraz realizacji zadań publicznych. Przekazanie przez administrację samorządową części zadań publicznych organizacjom pozarządowym ma na celu zwiększanie zaangażowania obywateli w realizację przedmiotowych zadań⁴².

Drugą zasadą, na której ma się opierać współpraca GMK z organizacjami pozarządowymi, jest **suwerenność stron**. Wynika ona z prawa mieszkańców do niezależności względem władzy publicznej. Organizacje pozarządowe mają urzeczywistniać prawo mieszkańców do samodzielnego określania problemów stojących przed społecznością lokalną oraz poszukiwania optymalnych możliwości ich rozwiązania.

Pozostałe zasady dotyczą bezpośrednio wzajemnej relacji instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych jako podmiotów działających na rzecz mieszkańców. **Partnerstwo stron** ma stanowić fundament współpracy opartej na równości i niezależności instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych w zakresie definiowania problemów społeczności lokalnej oraz poszukiwania najlepszych modeli ich rozwiązania. Zasada **efektywności** określa podstawowy cel realizowanych wspólnie przez podmioty pozarządowe i samorządowe zadań publicznych. Współdziałające sektory powinny dążyć do maksymalizacji korzyści mieszkańców. Zasada **uczciwej konkurencji** oznacza stosowanie jednakowych i transparentnych reguł, obejmujących w równym stopniu wszystkie podmioty współpracy. Zasada **jawności** to deklaracja upowszechniania i przejrzystości wszelkich działań realizowanych wspólnie przez GMK i organizacje pozarządowe. Dokument zobowiązuje obie strony współpracy do wzajemnego informowania się o wszelkich aspektach i działaniach podejmowanych w ramach wspólnych przedsięwzięć oraz udostępniania wiedzy na temat środków i działań na rzecz realizacji zadań publicznych skierowanych

⁴² Uchwała Rady Miasta Krakowa nr VI/72/15 z 28 stycznia 2015 r. w sprawie przyjęcia *Wieloletniego programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2018*, www.bip.krakow.pl (dostęp: 10.10.2016).

do mieszkańców Krakowa. Zasada **współodpowiedzialności** wyraża z jednej strony odpowiedzialność względem partnerów za działania podejmowane przez sektor pozarządowy i administrację samorządową, z drugiej zaś solidarne ponoszenie odpowiedzialności względem mieszkańców przez partnerów współpracy.

Powyższe zasady odnoszą się do wszelkich form dialogu obywatelskiego realizowanych w Krakowie, w tym do konsultacji GMK z organizacjami pozarządowymi.

1.3.1. Regulacje i podstawy prawne konsultacji

Konsultacje aktów prawa miejscowego z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego oraz organizacjami pozarządowymi regulowane są przez uchwałę nr XII/135/11 Rady Miasta Krakowa z 13 kwietnia 2011 roku w sprawie określania szczegółowego sposobu konsultowania z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji⁴³. Uchwała ta wymieniona jest w *Wieloletnim programie współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2018*⁴⁴. W oparciu o wymienioną uchwałę konsultacjom podlegają w szczególności wieloletnie oraz roczne programy współpracy.

Uchwała precyzuje przede wszystkim kanały informowania o rozpoczęciu konsultacji, formy prowadzenia konsultacji, sposoby

⁴³ Podstawą prawną dla niniejszej uchwały jest ustawa o samorządzie terytorialnym z 8 marca 1990 roku (Dz. U. z 1990 r., nr 16 poz. 95).

⁴⁴ Aktem wykonawczym do uchwały Rady Miasta Krakowa jest zarządzenie nr 2138/2011 Prezydenta Miasta Krakowa z 22 września 2011 r. w sprawie przyjęcia wzoru formularza konsultacji do projektów aktów prawa miejscowego konsultowanych na podstawie uchwały nr XII/135/11 Rady Miasta Krakowa z 13 kwietnia 2011 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z Krakowską Radą Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji oraz opracowania raportu o wynikach konsultacji.

informowania o wynikach konsultacji oraz zasady prowadzenia ich ewaluacji.

Konsultacje przeprowadzane są przed wniesieniem projektu aktu prawa miejscowego pod obrady Rady Miasta Krakowa, jeżeli projekt ten zgłaszany jest z inicjatywy Prezydenta Miasta Krakowa. Projekt aktu prawa miejscowego przekazuje się dyrektorowi komórki właściwej ze względu na koordynację współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Konsultacje rozpoczynają się w momencie zamieszczenia ogłoszenia o rozpoczęciu konsultacji w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) oraz na portalach: www.ngo.krakow.pl i www.dialogspoleczny.krakow.pl. Proces konsultacji społecznych w Gminie Miejskiej Kraków wzmocniony jest poprzez możliwość konsultowania dokumentów dotyczących działalności statutowej organizacji pozarządowych z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego (KRDPP). Organ ten otrzymuje od dyrektorów wydziałów merytorycznych i miejskich jednostek organizacyjnych projekt aktu poddawanego konsultacjom. Ostatnim elementem rozpoczęcia konsultacji z organizacjami pozarządowymi jest rozesłanie drogą elektroniczną informacji do organizacji pozarządowych i innych podmiotów zarejestrowanych w bazie internetowej Urzędu Miasta Krakowa.

Ogłoszenie o przeprowadzeniu konsultacji społecznych powinno zawierać:

- akt prawa miejscowego poddawany konsultacjom,
- cel konsultacji,
- przedmiot konsultacji,
- czas rozpoczęcia i zakończenia konsultacji,
- zakres oraz formę konsultacji,
- informację, która komórka odpowiada za prowadzenie konsultacji danego projektu.

Konsultacje nie mogą trwać krócej niż 14 dni i nie dłużej niż 90 dni. Czas prowadzenia konsultacji liczony jest od dnia opublikowania ogłoszenia o rozpoczęciu konsultacji w Biuletynie Informacji Publicznej. Poza tym Krakowska Rada Działalności Pożytku ma 14 dni na zaopiniowanie doręczanego projektu dokumentu.

Obligatoryjna forma konsultacji to przeprowadzenie konsultacji pisemnych, poprzez zamieszczenie projektu uchwały na portalach www.ngo.krakow.pl i www.dialogspoleczny.krakow.pl oraz w BIP. Konsultacje mogą odbywać się także w formie konsultacji pisemnych poprzez przesłanie projektu dokumentu do Krakowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego. Innymi dopuszczalnymi formami konsultacji z organizacjami pozarządowymi są również: ankiety, wywiady kwestionariuszowe, grupy fokusowe, panele obywatelskie i inne techniki badania opinii oraz protokołowane spotkania inicjatora konsultacji.

Konsultacje mogą zostać przeprowadzone w jeszcze innej formie – z inicjatywy dyrektora komórki właściwej ze względu na koordynację współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, lub na wniosek podmiotów uczestniczących w konsultacjach. Uwagi do konsultowanego projektu aktu prawa miejscowego zainteresowane podmioty mogą zgłaszać poprzez formularz określony w zarządzeniu Prezydenta Miasta Krakowa⁴⁵.

Po przeprowadzonych konsultacjach sporządzany jest raport. Prezydent Miasta Krakowa przekazuje go Radzie Miasta Krakowa oraz publikuje go w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Krakowa oraz na portalach www.ngo.krakow.pl i www.dialogspoleczny.krakow.pl oraz w BIP. Raport musi zostać opublikowany nie później niż w ciągu 14 dni od dnia zakończenia konsultacji.

Raport o wynikach konsultacji powinien zawierać:

- cel konsultacji,
- przedmiot konsultacji,
- formy konsultacji,
- pełne zestawienie uwag i opinii zgłoszonych w trakcie konsultacji oraz stanowisko Prezydenta Miasta Krakowa odnośnie każdej z nich.

Konsultacje z organizacjami podlegają corocznej ewaluacji. Ewaluacja realizowana jest m.in. w oparciu o opinie podmiotów biorących udział w konsultacjach. Ma ona na celu zbadanie efektywności

⁴⁵ Formularz jest załącznikiem do zarządzenia nr 2138/2011, zob. przypis nr 44.

procesu konsultacji w następujących aspektach: ustalenia właściwych form i ram czasowych konsultacji, skutecznego dotarcia do organizacji pozarządowych, ilości i jakości uzyskanych opinii oraz efektywności pod kątem zgłaszanych uwag.

1.3.2. Konsultowane dokumenty

Konsultacje przeprowadza się z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W 2015 roku skonsultowano z organizacjami pozarządowymi 11 dokumentów. Jeden z nich nie został przekazany do zaopiniowania Krakowskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego. Wykaz konsultowanych dokumentów przedstawia tabela 1.1.

Tabela 1.1. Dokumenty przedstawione do zaopiniowania organizacjom pozarządowym oraz Krakowskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego w 2015 roku

Lp.	Konsultowany dokument	Opinia KRDP
1.	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie strategii rozwiązywania problemów społecznych Krakowa na lata 2015-2020	pozytywna
2.	Projekt programu rozwoju sportu w Krakowie na lata 2016-2019	pozytywna z uwagą
3.	Projekt programu zapobiegania i reakcji na zdarzenia o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym w przestrzeni miasta Krakowa	pozytywna
4.	Projekt programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków na rok 2016 z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	pozytywna
5.	Projekt uchwały w sprawie zniesienia form ochrony przyrody – drzew uznanych za pomniki przyrody	odstąpienie od wydania opinii
6.	Projekt zmiany uchwały nr CX/1666/14 w sprawie przyjęcia programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Krakowa do 2032 roku	brak opinii
7.	Projekt uchwały w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Las Mogiński”	brak opinii
8.	Projekt uchwały w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Krakowa	brak opinii
9.	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie przyjęcia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na rok 2016	pozytywna

Lp.	Konsultowany dokument	Opinia KRDP
10.	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie: zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków oraz tymczasowych pomieszczeń; zmiany uchwały nr LVIII/794/12 Rady Miasta Krakowa z 10 października 2012 roku w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Kraków oraz zasobem tymczasowych pomieszczeń na lata 2012-2017, który nie jest aktem prawa miejscowego	brak opinii
11.	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Miejskiej Kraków	-----

Źródło: opracowanie własne.

Dokument, który nie został przesłany do zaopiniowania przez Krakowską Radę Działalności Pożytku Publicznego, to projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Siedem dokumentów zostało skonsultowanych jedynie poprzez przekazanie projektów do zaopiniowania KRDP (zob. tabela 1.2).

Tabela 1.2. Dokumenty przedstawione do zaopiniowania wyłącznie Krakowskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego w 2015 roku

Lp.	Konsultowany dokument	Opinia KRDP
1.	Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych dla Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego do <i>Regionalnego programu operacyjnego województwa małopolskiego na lata 2014-2020</i> (projekt)	odstąpienie od wydania opinii
2.	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie zmiany uchwały nr LVIII/794/12 Rady Miasta Krakowa z 10 października 2012 roku w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Kraków oraz zasobem tymczasowych pomieszczeń na lata 2012-2017. Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków oraz tymczasowych pomieszczeń	brak opinii
3.	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie przyjęcia gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na rok 2016	pozytywna
4.	Projekt procedury zawierania partnerstw projektowych pomiędzy Gminą Miejską Kraków a organizacjami pozarządowymi	brak opinii
5.	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie ustalenia trybu udzielania i rozliczania dotacji oraz trybu i zakresu kontroli prawidłowości pobrania i wykorzystywania dotacji, udzielanych dla szkół i placówek publicznych oraz niepublicznych, prowadzonych na terenie Gminy Miejskiej Kraków przez osoby fizyczne lub osoby prawne inne niż Gmina Miejska Kraków.	brak opinii
6.	Projekt miejskiego programu ochrony zdrowia psychicznego na lata 2016-2018	brak opinii
7.	Projekt miejskiego programu ochrony zdrowia „Zdrowy Kraków” na lata 2016-2018	brak opinii

Źródło: opracowanie własne.

Spośród wszystkich dokumentów przedstawionych do zaopiniowania organizacjom pozarządowym i KRDP lub wyłącznie KRDP w 2015 roku, najwięcej (pięć) pochodziło z Wydziału Kształtowania Środowiska UMK. Za dwa projekty odpowiedzialny był Wydział Spraw Społecznych UMK. Po jednym dokumencie do konsultacji przekazali: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Wydział Sportu UMK, Wydział Gospodarki Komunalnej UMK oraz Wydział Mieszkalnictwa UMK.

1.3.3. Formy konsultacji

Podstawową formą konsultacji z organizacjami pozarządowymi są konsultacje pisemne, prowadzone poprzez zamieszczenie projektu uchwały w portalu dla organizacji pozarządowych www.ngo.krakow.pl, na platformie internetowej Dialog Społeczny www.dialogspoleczny.krakow.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta Krakowa. Upowszechniane przez GMK treści powinny zawierać informacje o celu, przedmiocie i czasie trwania prowadzonych konsultacji. Projekt konsultowanego dokumentu powinien być możliwy do pobrania. Na stronach internetowych mają być także zamieszczane formularze do zgłaszania uwag oraz informacja, gdzie należy je skierować po wypełnieniu i w jaki sposób można to zrobić.

Kolejną formą konsultacji pisemnych prowadzonych przez GMK jest przesłanie dokumentu do zaopiniowania Krakowskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego i poszczególnym Komisjom Dialogu Obywatelskiego. Jak już wspomniano, w 2015 roku jeden dokument nie został przesłany do zaopiniowania KRDP. Łącznie KRDP konsultowała 17 dokumentów (zob. tabele nr 1.1 i 1.2). Sześć z nich zostało zaopiniowanych pozytywnie, do jednego została wniesiona uwaga. W pozostałych przypadkach KRDP odstąpiła od wydania opinii lub nie opiniowała przedłożonych dokumentów. Odstąpienie od opinii uzasadniono tym, że na temat projektu powinna wypowiedzieć się odpowiednia Komisja Dialogu Obywatelskiego, lepiej zorientowana w danej sprawie.

W 2015 roku z Komisją Dialogu Obywatelskiego ds. Środowiska skonsultowano 6 dokumentów. Wszystkie projekty zostały zaopiniowane pozytywnie. Do dwóch z nich KDO ds. Środowiska wniosła uwagi, które nie zostały uwzględnione. Natomiast jeden z projektów,

dotyczący programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków na rok 2016 z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie skonsultowano z KDO ds. Środowiska, KDO ds. Rewitalizacji Nowej Huty, KDO ds. Kultury, KDO ds. Zdrowia, KDO ds. Osób Niepełnosprawnych oraz KDO ds. Bezpieczeństwa.

Konsultacje pisemne prowadzone są również w formie online. W 2015 roku GMK wykorzystwała w tym celu portal przeznaczony dla organizacji pozarządowych www.ngo.krakow.pl, administrowany przez Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych. Skonsultowano w ten sposób trzy dokumenty (zob. załącznik 2). Na stronie www.ngo.krakow.pl zamieszczono formularz, który po wypełnieniu go przez zalogowane w portalu organizacje pozarządowe trafiał do komórki odpowiedzialnej za prowadzenie konsultacji.

Istotną formę konsultacji stanowią spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych. W ten sposób skonsultowano trzy dokumenty (zob. załącznik 2). W trakcie spotkań przedstawiciele organizacji i inne zaproszone osoby mogły przedyskutować projekt dokumentu oraz zgłosić do niego uwagi. Na konsultacjach dotyczących programu zapobiegania i reakcji na zdarzenia o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym w przestrzeni miasta Krakowa obecni byli przedstawiciele dwóch organizacji pozarządowych. Przedstawiciele czterech organizacji pozarządowych uczestniczyli w spotkaniu dotyczącym konsultacji programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków na rok 2016 z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W spotkaniu konsultacyjnym projektu zgłoszonego przez Wydział Mieszkalnictwa UMK również uczestniczyli przedstawiciele czterech organizacji pozarządowych.

W 2015 roku do zaopiniowania projektu uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie przyjęcia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na rok 2016 wykorzystano jeszcze inną formę przeprowadzenia konsultacji. Projekt dokumentu przesłano do zaopiniowania powiatowemu lekarzowi weterynarii, a także dzierżawcom i zarządcom obwodów łowieckich, działających na obszarze gminy. Powiatowy lekarz weterynarii wydał

pozytywną opinię odnośnie projektu, a koła łowieckie nie wniosły żadnych uwag.

1.3.4. Sposoby dotarcia do organizacji pozarządowych i czas trwania konsultacji

Gmina Miejska Kraków wykorzystywała internet jako główny kanał dotarcia do organizacji pozarządowych z informacją na temat prowadzonych konsultacji. Ogłoszenia o konsultacjach publikowane były na portalu dla organizacji pozarządowych www.ngo.krakow.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta Krakowa. Informację o konsultacjach zamieszczano również na portalu społecznościowym Facebook na profilu Dialog Społeczny w Krakowie. Korzystano także z newslettera www.ngo.krakow.pl (subskrybenci). Dodatkowo informacja o trwających konsultacjach przesyłana była do krakowskich mediów za pośrednictwem Biura Prasowego Urzędu Miasta Krakowa.

Konsultacje prowadzone w 2015 roku trwały najczęściej 15 dni. W takim trybie konsultowano dziewięć dokumentów. W terminie 18-dniowym i 30-dniowym konsultowano po jednym projekcie. Szczegółowe daty prowadzonych w 2015 roku konsultacji zostały przedstawione w załączniku nr 2 (aneks).

1.4. Ocena konsultacji GMK z organizacjami pozarządowymi – perspektywa organizacji

Celem drugiej części badań było zebranie opinii organizacji pozarządowych na temat funkcjonowania konsultacji oraz postulowanych zmian, które mogłyby usprawnić ten proces w przyszłości. Ich wyniki zestawiono następnie z danymi uzyskanymi na podstawie analizy zawartości dokumentów, które zostały przedstawione w poprzednim podrozdziale.

Analizę konsultacji z perspektywy organizacji pozarządowych opracowano na podstawie 51 prawidłowo wypełnionych kwestionariuszy (N=51)⁴⁶.

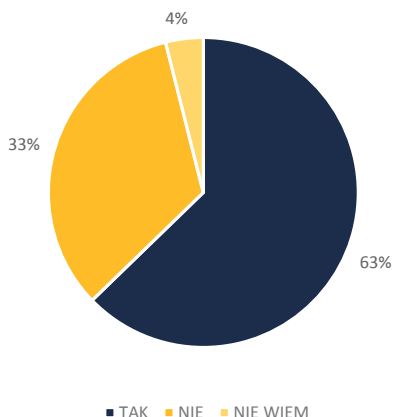
1.4.1. Współpraca z GMK

Dialog i wzajemne zrozumienie jednostek samorządu terytorialnego z trzecim sektorem ma swoje odzwierciedlenie m.in. w świadomości na temat konsultacji oraz współdziałania w poszczególnych dziedzinach. Dlatego istotne było, czy analizowane podmioty współdziałały w 2015 z GMK, czy też nie podjęły żadnej współpracy z miastem.

W pierwszej kolejności sprawdzono, czy organizacje wiedziały o organizowanych przez UMK konsultacjach.

Rysunek 1.1. Wiedza o konsultacjach organizowanych przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku

Czy wiedzieli Państwo o konsultacjach organizowanych przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku? (N=51)

Źródło: opracowanie własne.

⁴⁶ N – liczba organizacji, które odpowiedziały na dane pytanie. N jest różne dla poszczególnych pytań. M – średnia arytmetyczna.

Wiedza na ten temat jest pochodną wymiany informacji pomiędzy miastem a organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze, którego dotyczy konsultowany dokument. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że 63% organizacji wypełniających kwestionariusz wiedziało o organizowanych w 2015 roku konsultacjach, jednakże aż 37% organizacji nie wiedziało nic na ich temat (zob. rysunek 1.1).

W celu przeprowadzenia szczegółowej charakterystyki dialogu badanych organizacji z GMK w 2015 roku podmioty biorące udział w badaniu zostały poproszone o wskazanie, z którymi jednostkami UMK współdziałały w minionym roku oraz o ocenę tej współpracy. Z podsumowania otrzymanych odpowiedzi wynika, że aż 19 z 51 organizacji nie współpracowało w 2015 roku z żadną z komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Krakowa czy też miejską jednostką organizacyjną. Najwięcej organizacji miało styczność z Wydziałem Spraw Społecznych (21) oraz Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej (13). Dość często organizacje kontaktowały się z Wydziałem Rozwoju Miasta (9), Biurem ds. Ochrony Zdrowia (9) i Wydziałem Kultury i Dziedzictwa Narodowego (7). Z pozostałymi wydziałami UMK krakowskie organizacje podejmowały współpracę sporadycznie (zob. tabela 1.3). Trzech respondentów wskazało inne jednostki miejskie, które nie zostały uwzględnione w kwestionariuszu.

Tabela 1.3. Ocena współpracy organizacji pozarządowych z poszczególnymi wydziałami UM Kraków w 2015 roku

Wydział	Liczba ocen	Średnia ocena współpracy
Organizacja nie współpracowała w 2015 roku z żadnym wydziałem UMK	19	x
Wydział Gospodarki Komunalnej	2	3,5
Wydział Kształtowania Środowiska	4	3,0
Wydział Mieszkalnictwa	4	2,5
Wydział Sportu	5	3,4
Wydział Spraw Społecznych	21	4
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	13	4,15

Wydział	Liczba ocen	Średnia ocena współpracy
Wydział Rozwoju Miasta	9	3,9
Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego	7	3,3
Biuro ds. Ochrony Zdrowia	9	4
Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień	3	3
Wydział Edukacji	4	2,75
Inny wydział (proszę wskazać jaki)	3	x

Źródło: opracowanie własne.

Dane zaprezentowane w tabeli 1.2 pokazują, że organizacje pozarządowe rzadko podejmowały współpracę z miastem w 2015 roku. Wyniki badań świadczą jednocześnie o tym, że wydziały uczestniczące częściej niż pozostałe jednostki miejskie we współdziałaniu publiczno-pozarządowym są dobrze oceniane przez podmioty trzeciego sektora, które podjęły z nimi współpracę. Średnie oceny współpracy z Wydziałem Spraw Społecznych i Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, wystawione przez przedstawicieli organizacji pozarządowych, były wysokie – wyniosły kolejno 4 i 4,15 punktów na 5 możliwych. Również średnie oceny współpracy z pozostałymi wymienionymi powyżej jednostkami były pozytywne. (zob. tabela 1.2).

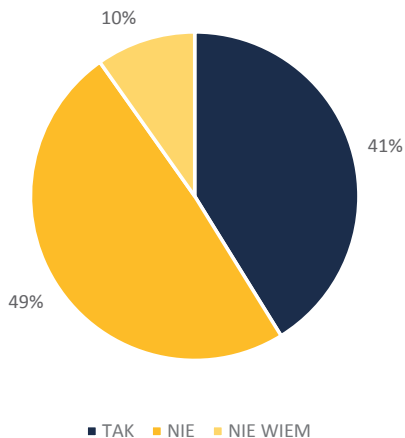
1.4.2. Przekazywanie i dostęp do informacji

Frekwencja udziału organizacji pozarządowych w konsultacjach w znacznej mierze zależy od sposobu, w jaki miasto informuje trzeci sektor o planowanych konsultacjach. Z przeprowadzonych badań wynika, że jedną z przyczyn nieuczestniczenia organizacji pozarządowych w konsultacjach okazuje się braku czasu na systematyczne poszukiwanie informacji o ogłaszanych konsultacjach dotyczących ich obszaru działalności.

W tym kontekście ważne są wyniki badań odnoszące się do wysyłania przez miasto spersonalizowanych wiadomości dotyczących planowanych konsultacji. Mniej niż połowa organizacji (41%) zadeklarowała, że otrzymała bezpośrednio informację o organizowanych konsultacjach (zob. rysunek 1.2).

Rysunek 1.2. Zasięg bezpośredniej informacji o konsultacjach organizowanych przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku

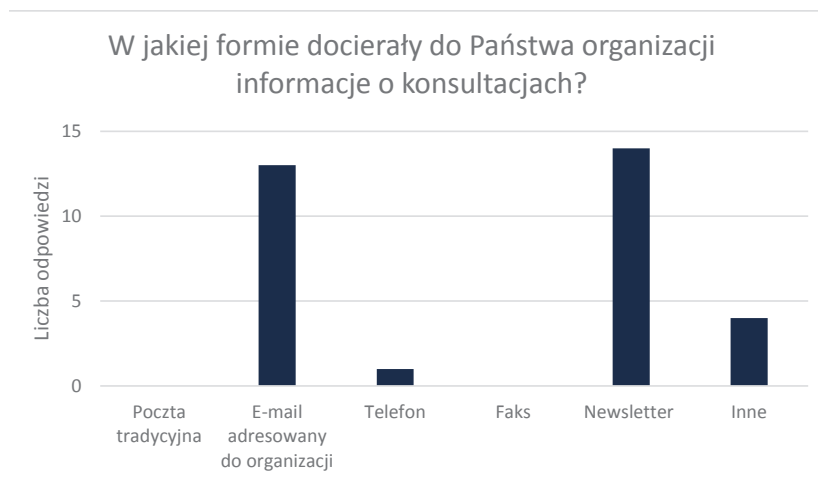
Czy informacje o konsultacjach docierały bezpośrednio do Państwa organizacji? (N=51)

Źródło: opracowanie własne.

Organizacje, które zostały bezpośrednio poinformowane o organizowanych konsultacjach, najczęściej wskazywały, że komunikaty docierały do nich za pośrednictwem *newslettera* (14) lub *bezpośredniego e-maila* (13). Żadna z organizacji nie została powiadomiona o konsultacjach za pośrednictwem *faksu* i *poczty tradycyjnej*, a tylko jedna dowiedziała się o konsultacjach z rozmowy *telefonicznej*. Dwie zostały poinformowane osobiście (przez *osobę znajomą* i *przedstawiciela UMK z KDO*).

Rysunek 1.3. Formy bezpośredniego informowania o konsultacjach organizowanych przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku

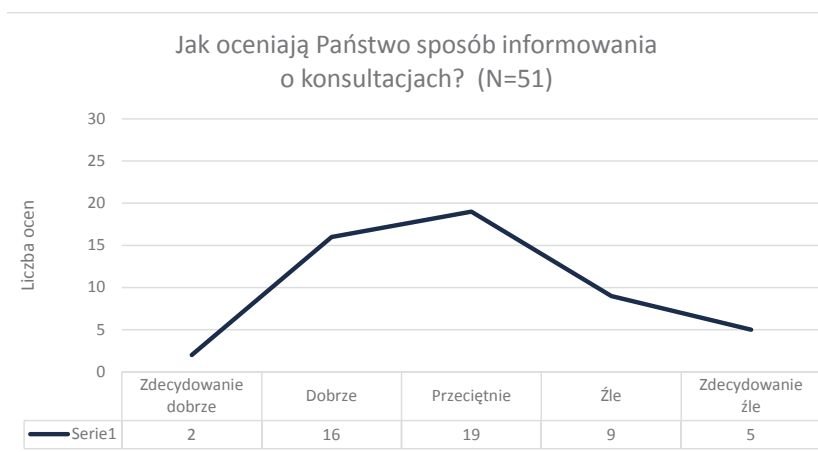

Źródło: opracowanie własne.

Odpowiedzi te wskazują jednoznacznie na odejście od tradycyjnych form komunikowania na rzecz wykorzystania nowych mediów do informowania o konsultacjach (zob. rysunek 1.3). Szerokie wykorzystywanie elektronicznych narzędzi komunikacyjnych może przyspieszyć proces rozwoju dialogu pomiędzy miastem a organizacjami trzeciego sektora, co jest pożądane z punktu widzenia efektywności konsultacji. Jednocześnie kierowanie ogólnych informacji na temat każdej z organizowanych konsultacji do wszystkich podmiotów trzeciego sektora może prowadzić do chaosu informacyjnego. Organizacje pozarządowe zmuszone są bowiem do śledzenia wszystkich komunikatów wysyłanych przez miasto, bez względu na to, czy konsultacje dotyczą ich obszaru aktywności, czy też nie. Tylko dwie organizacje biorące udział w badaniu znalazły informację o konsultacjach, samodzielnie przeszukując strony internetowe przeznaczone dla organizacji pozarządowych. Chociaż internet wskazywany jest przez organizacje pozarządowe jako najważniejsze źródło informacji na temat konsultacji, to wyniki badań nie potwierdzają skuteczności stron internetowych administrowanych przez miasto w zakresie wzajemnej wymiany informacji między samorządem a podmiotami pozarządowymi.

Celem przeprowadzonego badania było także poznanie opinii organizacji na temat efektywności poszczególnych form komunikowania oraz preferowanych narzędzi kontaktu z miastem. Sposób informowania przez UMK o prowadzonych konsultacjach w 2015 roku był najczęściej oceniany przez respondentów jako *przeciętny/neutralny*. Wśród opinii nacechowanych przeważały oceny pozytywne. Osiemnastu respondentów zaznaczyło odpowiedzi *zdecydowanie dobrze* i *dobrze*, a czternastu odpowiedzi *zdecydowanie źle* i *źle*. Jednak więcej respondentów (5) jednoznacznie negatywnie niż jednoznacznie pozytywnie (tylko 2) oceniło sposób informowania miasta o konsultacjach. Szczegółowy rozkład ocen przedstawia rysunek 1.4.

Rysunek 1.4. Ocena sposobu informowania o konsultacjach organizowanych przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

Wyniki badań pokazują więc, że prawie $\frac{3}{4}$ organizacji pozytywnie lub neutralnie ocenia sposób informowania przez UMK o konsultacjach. Jednocześnie organizacji pozarządowych oceniających to komunikowanie jednoznacznie negatywnie występuje więcej niż tych, które są z niego zadowolone.

Ważnym elementem badań było sprawdzenie preferowanych przez organizacje pozarządowe sposobów przekazywania im przez miasto komunikatów na temat konsultacji. Respondenci wskazali *e-mail*

adresowany do organizacji jako najbardziej preferowaną formę otrzymywania informacji (aż 43 wskazania). Następnie w kolejności wymieniane były: *publikacje na portalu dla organizacji pozarządowych i w BIP-ie* (21 wskazań) oraz *newsletter* (20 wskazań). Co ważne, *newsletter* był w 2015 roku najczęściej wykorzystywaną przez miasto formą informowania podmiotów pozarządowych o organizowanych konsultacjach (por. wykres 1.3). Świadczy to o tym, że *newsletter* pozostaje stosunkowo skutecznym narzędziem kontaktu miasta z trzecim sektorem.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, dla organizacji pozarządowych bardzo ważną rolę we współpracy z miastem odgrywa komunikacja bezpośrednia. Respondenci wskazali *spotkania i konferencje* (28 odpowiedzi) oraz *bezpośredni kontakt z urzędnikiem* (22 odpowiedzi) jako pożądaną formę wymiany informacji na temat konsultowanych spraw i samego procesu konsultacji. Nieliczne organizacje zadeklarowały, że najchętniej otrzymywałyby informacje za pośrednictwem *poczty tradycyjnej* (12) i *telefonu* (14). Za najmniej efektywne uznano informowanie o konsultacjach przy pomocy *faksu* (2 wskazania) oraz poprzez *zamieszczanie ogłoszeń na tablicach UMK oraz dzielnic* (3 wskazania).

Krakowskie organizacje pozarządowe preferują więc elektroniczne formy powiadamiania ich o realizowanych przez GMK konsultacjach. Internet był w 2015 roku najczęściej wykorzystywanym kanałem informowania trzeciego sektora o prowadzonych konsultacjach w Krakowie. Badania wskazują na różnice w oczekiwaniach obu stron współpracy.

Organizacje pozarządowe chciałyby otrzymywać spersonalizowany przekaz na temat konsultacji (np. e-maile zawierające szczegółowe informacje na temat konsultacji, które dotyczą obszaru ich działalności), podkreślają również wagę kontaktów osobistych już na poziomie informowania o planowanych konsultacjach. Umiarkowanie pozytywna ocena komunikowania na temat konsultacji wystawiona GMK przez organizacje pozarządowe wynika m.in. z ich opinii, że miasto kieruje przekaz do wszystkich organizacji, bez względu na charakter i obszar ich działalności. W konsekwencji informowanie o konsultacjach najczęściej sprowadza się do przesłania zaproszenia do wypełnienia

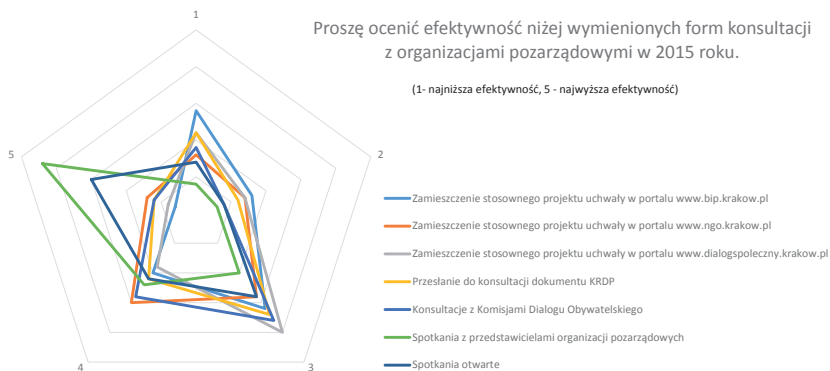
formularza dotyczącego tematu, którym najczęściej poszczególne organizacje nie są zainteresowane.

1.4.3. Efektywność poszczególnych form konsultacji

Pierwszym krokiem prowadzącym do zwiększenia efektywności konsultacji jest odpowiedni dobór sposobów informowania o ich organizacji, który zapewni dotarcie do wszystkich podmiotów zainteresowanych tematem. Kolejnym działaniem powinna być próba dostosowania formy konsultacji, by była najdogodniejsza dla współpracy przy tworzeniu aktów prawa miejscowego.

Organizacje pozarządowe oceniły praktyczność i efektywność różnych postaci konsultacji. Za najbardziej efektywne formy zostały uznane *spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych* (średnia arytmetyczna z ocen wyniosła 3,9) oraz *spotkania otwarte*. Natomiast najmniej efektywną formą konsultacji okazało się zamieszczanie stosownego projektu uchwały w serwisie www.bip.krakow.pl (zob. rysunek 1.5).

Rysunek 1.5. Ocena poszczególnych form konsultacji Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

Organizacje biorące udział w badaniu zaproponowały również inne formy konsultacji, których wdrożenie (ich zdaniem) mogłoby przyczynić się do usprawnienia konsultacji. Wśród propozycji znalazły się m.in. *uruchomienie aplikacji mobilnej* informującej o konsultacjach czy też *zamieszczanie informacji o konsultacjach w BusTV*.

Według organizacji pozarządowych najbardziej dogodnym sposobem informowania o konsultacjach jest wykorzystanie do tego celu nowych mediów. Jednakże w kwestii form konsultacji preferowane są przede wszystkim te formy przekazu, które opierają się na bezpośrednim kontakcie i dialogu.

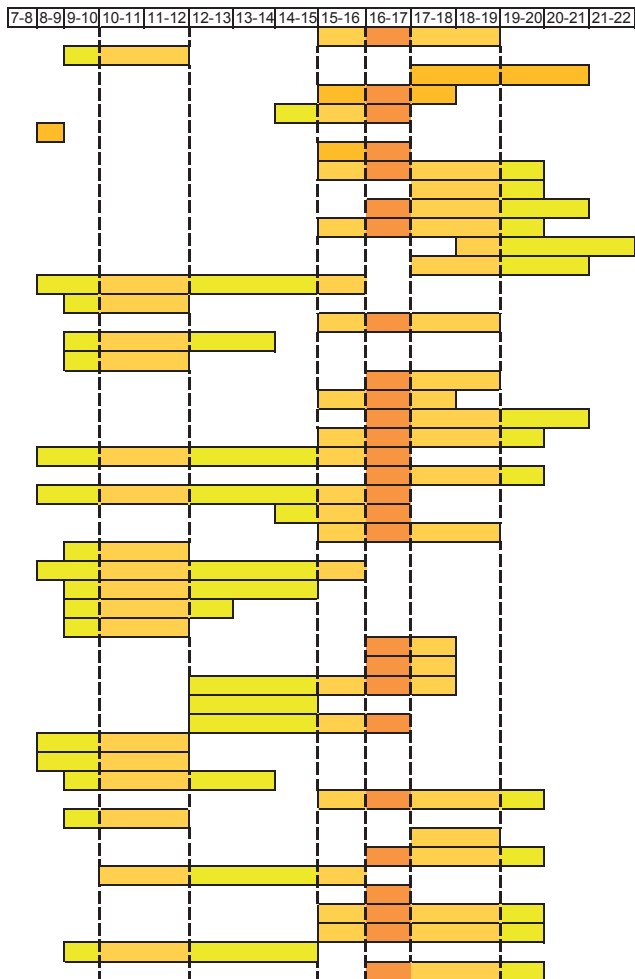
1.4.4. Wymiar czasowy konsultacji

Istotny wpływ na jakość i zaangażowanie organizacji w konsultacje ma również ich wymiar czasowy – jak długo trwają lub o jakiej porze są przeprowadzane. Konsultacje, biorąc pod uwagę kryterium formy komunikacji, podzielić można na dwie grupy: zapośredniczone i bezpośrednio. Konsultacje zapośredniczone to te, które mają formę pisemną, zaś bezpośrednio polegają na osobistych spotkaniach przedstawicieli miasta i trzeciego sektora. Odnośnie konsultacji zapośredniczonych zbadano preferowaną długość ich trwania, zaś dla konsultacji bezpośrednio określono najdogodniejszą porę ich organizacji.

Konsultacje pisemne, polegające na zamieszczeniu stosownego projektu uchwały na portalu www.bip.krakow.pl, www.ngo.krakow.pl oraz www.dialogspoleczny.krakow.pl, powinny, zdaniem respondentów, trwać średnio 25 dni. Podobnie zaopiniowano wymiar czasowy dla konsultacji pisemnych polegających na przesłaniu projektu dokumentu Krakowskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego. Preferowana długość konsultacji wyniosła średnio 23 dni. W obydwu przypadkach najczęściej pojawiała się propozycja, by konsultacje trwały 30 lub 14 dni, a tylko kilka organizacji chciało, żeby trwały dłużej niż miesiąc.

W przypadku dwóch kolejnych form konsultacji (bezpośrednich), jakimi są spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz spotkania otwarte, kluczowa jest pora dnia, w której zostaną one przeprowadzone. Z badań wynika, że najkorzystniejszą porą dnia do przeprowadzania spotkań z organizacjami pozarządowymi jest godzina między 16:00 a 17:00. Można to tłumaczyć faktem, że w aktywność pozarządową zaangażowani są przede wszystkim ludzie czynni zawodowo, którzy najchętniej poświęciliby swój wolny czas na działalność społeczną bezpośrednio po pracy. Często wskazywano również godziny popołudniowe 10:00-12:00 oraz popołudniowo-wieczorne 15:00-19:00 (zob. rysunek 1.6).

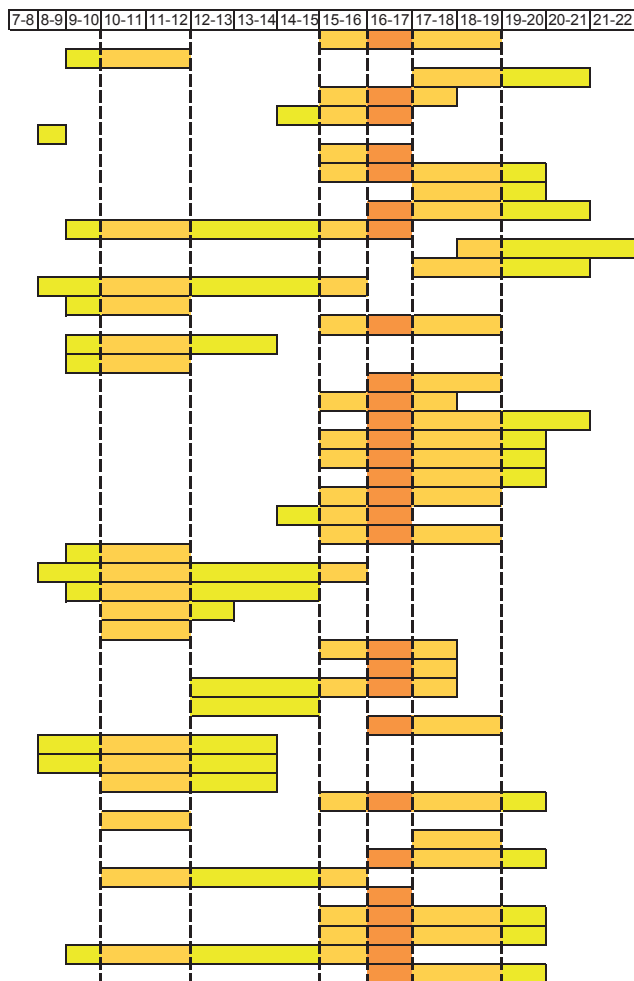
Rysunek 1.6. Preferowana przez poszczególne organizacje pora organizacji spotkań z organizacjami pozarządowymi (w godzinach)

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie sytuacja przedstawia się w przypadku preferowanej pory dnia dla organizacji spotkań otwartych. Najczęściej wskazywano godzinę między 16:00 a 17:00, jak również godziny (choć w mniejszym stopniu) między 10:00 a 12:00 oraz 15:00 a 19:00 (zob. rysunek 1.7).

Rysunek 1.7. Preferowana przez poszczególne organizacje pory organizacji spotkań otwartych (w godzinach)

Źródło: opracowanie własne.

Natomiast jeśli chodzi o długość trwania, w obu przypadkach konsultacji bezpośrednich wskazano, że powinny one zajmować średnio około 4 godziny, najczęściej jednakże wskazywano na 3 godziny.

W celu osiągnięcia jak najwyższej frekwencji na konsultacjach, konieczne jest dostosowanie pory ich organizacji i czasu trwania do możliwości, jakie posiada większość organizacji pozarządowych. Zbyt

krótkie konsultacje lub nieodpowiednia pora zniechęcają, a czasem wręcz uniemożliwiają zainteresowanym podmiotom wzięcie w nich udziału. Zaangażowanie trzeciego sektora do współtworzenia aktów prawa miejscowego pozwala przyjąć perspektywę środowiska, którego dotyczy dokument. Organizacje działające w poszczególnych obszarach są bezpośrednim źródłem informacji o charakterze eksperckim.

1.4.5. Udział w konsultacjach

O aktywnym zaangażowaniu organizacji pozarządowych w proces konsultacji w pierwszej kolejności świadczy frekwencja, następnie zaś jakość i liczba uzyskiwanych uwag. Organizacje biorące udział w badaniu zapytano o udział w konsultacjach. Celem badania było określenie ich aktywności w oparciu o oficjalnie dostępne informacje.

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że zaledwie 31% podmiotów biorących udział w badaniu (16) uczestniczyło w konsultacjach w 2015 roku. Dane te pokazują, że bardzo mała część respondentów aktywnie wzięła udział w konsultacjach.

Jednostki objęte badaniem wskazały konsultacje, w których uczestniczyły. Najczęściej konsultowany był projekt programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków na rok 2016 z organizacjami pozarządowymi (14) oraz projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie strategii rozwiązywania problemów społecznych Krakowa na lata 2015-2020 (8). Pozostałe akty były konsultowane przez pojedyncze organizacje lub nie były konsultowane przez żadne z biorących udział w badaniu (zob. tabela 1.4).

Tabela 1.4. Zaangażowanie organizacji biorących udział w badaniu w konsultacje organizowane przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku

Podmiot przeprowadzający konsultacje	Przedmiot konsultacji	Liczba organizacji, które wzięły udział w konsultacjach
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie strategii rozwiązywania problemów społecznych Krakowa na lata 2015-2020	8
Wydział Gospodarki Komunalnej UMK	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Miejskiej Kraków	0
Wydział Sportu UMK	Projekt programu rozwoju sportu w Krakowie na lata 2016-2019	2

Podmiot przeprowadzający konsultacje	Przedmiot konsultacji	Liczba organizacji, które wzięły udział w konsultacjach
Wydział Spraw Społecznych UMK	Projekt programu zapobiegania i reakcji na zdarzenia o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym w przestrzeni miasta Krakowa	1
Wydział Spraw Społecznych UMK	Projekt programu współpracy gminy miejskiej Kraków na rok 2016 z organizacjami pozarządowymi	14
Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt uchwały w sprawie zniesienia form ochrony przyrody – drzew uznanych za pomniki przyrody	0
Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt zmiany uchwały nr CX/1666/14 w sprawie przyjęcia programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Krakowa do 2032 roku	0
Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt uchwały w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Las Mogiński”	0
Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt uchwały w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie miasta Krakowa	0
Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie przyjęcia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na rok 2016	1
Wydział Mieszkalnictwa UMK	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie: zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków oraz tymczasowych pomieszczeń; zmiany uchwały nr LVIII/794/12 Rady Miasta Krakowa z 10 października 2012 roku w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Kraków oraz zasobem tymczasowych pomieszczeń na lata 2012-2017, który nie jest aktem prawa miejscowego	2

Źródło: opracowanie własne.

Fakt, że jedynie dwa dokumenty były szerzej konsultowane przez podmioty, które wypełniły ankietę, świadczy o słabym zaangażowaniu organizacji biorących udział w badaniu w proces konsultacji w 2015 roku. Jednak aby dobrze zrozumieć tak niską frekwencję, należy także wziąć pod uwagę komentarze dotyczące powodów niezaangażowania się w proces konsultacji, które zostały omówione dalej.

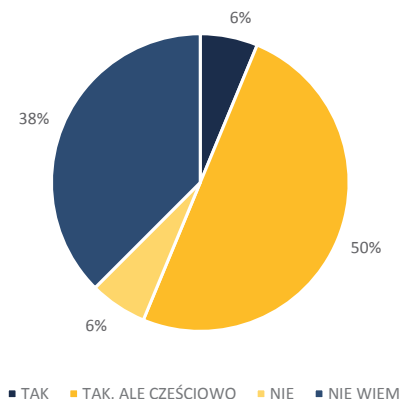
1.4.6. Konstruktywność konsultacji pod względem zgłaszanych uwag

Komentarze środowiska trzeciego sektora stanowią sedno i główny powód organizowania konsultacji. Wcześniej dokonano analizy zawartości oficjalnych raportów z uwzględnieniem ilości uzyskanych uwag, natomiast badane organizacje, które wzięły udział w konsultacjach, zapytano o to, jak w praktyce wygląda uwzględnianie poprawek zgłoszonych w ramach konsultacji.

Połowa organizacji zadeklarowała, że tylko częściowo ich uwagi zostały uwzględnione. Rozpatrując uzyskane wyniki, warto przywołać stwierdzenia organizacji mówiące o częstym braku informacji na ten temat ewentualnego uwzględniania ich poprawek (zob. rysunek 1.8). Natomiast w jednej z uwag zostało zauważone, że *brak podsumowania i prezentacji wyników, nie mamy wiedzy, co zostało przedstawione w dalszych etapach*. Jest to więc ten moment procesu konsultacji, który należy sprawniej monitorować i zwracać na niego szczególną uwagę.

Rysunek 1.8. Uwzględnienie poprawek zaproponowanych przez organizacje pozarządowe w ramach konsultacji organizowanych przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku

Czy zaproponowane przez Państwa organizację poprawki zostały uwzględnione? (N=16)

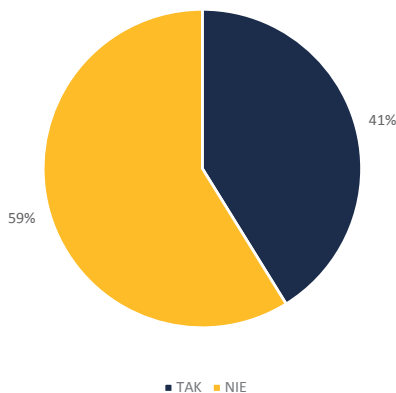

Źródło: opracowanie własne.

Ponad połowa organizacji biorących udział w badaniu oceniła funkcjonowanie konsultacji w GMK z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku jako nieefektywne narzędzie wpływu i kształtowania aktów prawa miejscowego (zob. rysunek 1.9). Taki rozkład odpowiedzi (i „brak wiary” w konsultacje) potwierdził się również w odpowiedziach na inne pytania (np. o bariery utrudniające konsultacje czy przyczyny niewzięcia w nich udziału).

Rysunek 1.9. Efektywność konsultacji organizowanych przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku pod względem kształtowania aktów prawa miejscowego

Czy konsultacje organizowane przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku były w Państwa opinii efektywnym narzędziem kształtowania aktów prawa miejscowego?

Źródło: opracowanie własne.

Organizacje, które odpowiedziały negatywnie na pytanie o efektywność konsultacji, w różny sposób uzasadniały swoje zdanie: część w ogóle nie chciała wypowiadać się na ten temat, w innych wypowiedziach podkreślano różnego rodzaju braki informacyjne (organizacje nie wiedziały o konsultacjach, nie zostały do wzięcia w nich udziału bezpośrednio zaproszone, nie posiadają wiedzy odnośnie tego, co stało się z zaproponowanymi przez nie poprawkami). Kilka organizacji stwierdziło, że nie wierzy w skuteczność konsultacji (*konsultacje mają charakter pozorny; nikomu na nich nie zależało; organizacje pozarządowe nie biorą w nich udziału lub reprezentowane są jedynie przez organizacje, które potrafią przebić się ze swoimi interesami tak, aby były one konsultowane*). Wśród odpowiedzi znalazły się również takie, które podkreślały niereprezentatywność konsultacji i brak współpracy władz miasta z organizacjami pozarządowymi oraz fakt, że konsultacje są przeprowadzane w zbyt późnej fazie przygotowywania dokumentów (*konsultowane są projekty uchwał, a powinny być konsultowane*

założenia do projektów wraz ze zwróceniem uwagi na potrzeby mieszkańców wyrażone przez nich samych).

Te z uzyskanych opinii, które zaliczyć można do konstruktywnej krytyki, są warte rozważenia i mogą stać się punktem wyjścia do dyskusji na temat usprawnienia funkcjonowania konsultacji w GMK z organizacjami pozarządowymi w przyszłości.

1.4.7. Kontekst i ocena konsultacji

By w pełni zrozumieć uzyskane wyniki ilościowe ujmujące frekwencję w konsultacjach, ilości zgłoszonych uwag itd., konieczne jest przyjrzenie się procesowi konsultacji, biorąc pod uwagę motywacje skłaniające organizacje do wzięcia w nich udziału, powody braku zaangażowania, bariery uniemożliwiające udział i ogólny stosunek do nich (wyrażający się oceną). Wszystkie te czynniki stanowiące tło (kontekst) często mają kluczowy wpływ na postawę podmiotów odnośnie konsultacji.

Najczęstszym powodem wzięcia udziału przez badane podmioty w konsultacjach z GMK w 2015 roku była sytuacja, w której *przedmiot konsultacji* związany był z realizacją celu określonego w statucie organizacji. W mniejszym stopniu jako przyczyny organizacje wskazały to, że temat konsultacji był związany z interesem organizacji lub otrzymały bezpośrednio zaproszenie Miasta do wzięcia w nich udziału (zob. rysunek 1.10).

Rysunek 1.10. Powody wzięcia udziału przez organizacje pozarządowe w konsultacjach organizowanych przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że frekwencja w konsultacjach jest w dużej mierze uzależniona od zbieżności tematu konsultacji z celami realizowanymi przez organizacje. Te podmioty, które nie brały udziału w konsultacjach w 2015 roku, zapytano o przyczyny braku zaangażowania w tę formę dialogu obywatelskiego. Respondenci podawali różne powody nieuczestniczenia w konsultacjach w 2015 roku.

Najczęściej wymieniano *brak informacji o konsultacjach* (33%). Jest to przyczyna możliwa do wyeliminowania poprzez zintensyfikowane działania informacyjne. Respondenci często wskazywali również na *brak wiary w skuteczność konsultacji* (17%) oraz to, że *konsultacje dotyczyły obszaru, w którym organizacja nie prowadzi działalności* (17%). Brak wiary i uprzedzenia odnośnie konsultacji są barierą, której przewyciężenie stanowi wyzwanie dla władz miasta, natomiast brak zbieżności konsultacji z obszarem działań danego podmiotu to przyczyna obiektywna, niemożliwa do wykluczenia.

Cztery organizacje (8%) otwarcie przyznały, że *nie były zainteresowane tematyką konsultacji*, co może być pochodną obszaru ich działalności. Taka sama liczba podmiotów (8%) odpowiedziała, że ma *negatywne doświadczenia związane z konsultacjami*. Złe wspomnienia mogą w istotny sposób oddziaływać na zaangażowanie jednostek w proces konsultacji w przeszłości.

Kilka organizacji zadeklarowało jeszcze inne przyczyny, z powodu których nie wzięły udziału w konsultacjach: *zbyt krótki czas trwania konsultacji* (6%) oraz *prowadzenie ich w nieodpowiednich godzinach* (2%). Te odpowiedzi dotyczą aspektów organizacyjnych konsultacji i są to bariery stosunkowo łatwe do wyeliminowania. Natomiast dwie organizacje (4%) nie zaangażowały się w konsultacje, bo miały *niedostateczną wiedzę na temat obszaru, którego dotyczyły konsultacje*. Uznały, że nie są kompetentne, by wziąć udział w konsultacjach dotyczących dziedziny, którą się nie zajmują. Tego typu odpowiedzi pokazują, że wśród organizacji pozarządowych panuje przekonanie, że konsultacje skierowane są jedynie do organizacji, które zajmują się bezpośrednio tematem zbieżnym z zawartością omawianego dokumentu i tylko takie podmioty powinny wziąć w nich udział.

Żadna z organizacji nie podała jako powodu *dużej odległości od miejsca konsultacji*, co oznacza, że lokalizacje konsultacji w 2015 roku nie były przeszkodą we wzięciu w nich udziału.

Ważną przyczyną niezaangażowania organizacji pozarządowych w proces konsultacji w 2015 okazał się także *brak czasu*. Kilka organizacji (6%) niezależnie od siebie zwróciło na to uwagę w pytaniu otwartym.

Wszystkie badane organizacje pozarządowe (zarówno te uczestniczące w konsultacjach, jak i te niezaangażowane w nie) poproszono o podanie przeszkód, które ich zdaniem utrudniają proces konsultacji. Celem tego pytania było zdiagnozowanie głównych czynników hamujących funkcjonowanie konsultacji. Organizacje mogły wskazać więcej niż jedną odpowiedź, więc uzyskano bardzo wiele wskazówek. Częściowo wyniki pokrywają się z powodami podanymi przez te z badanych organizacji, które nie wzięły udziału w konsultacjach w 2015 roku.

Najczęściej wskazywano na *brak wiary we wdrożenie proponowanych sugestii/rozwiązań* (15%), *nieodpowiednie godziny spotkań* (13%)

oraz podkreślano *dysproporcję liczby osób zatrudnionych w organizacji w stosunku do ilości spraw administracyjnych* (13%). Brak wiary w skuteczność konsultacji to też jedna z głównych przyczyn, z powodu których znaczna część organizacji nie wzięła udziału w konsultacjach w 2015 roku.

Część odpowiedzi dotyczyła tego, że organizacje mają *niedostateczną wiedzę o przebiegu procedury konsultacyjnej* (11%), co potwierdza zasadność wszelkich działań o charakterze informacyjnym. Organizacje trzeciego sektora w badaniu podkreśliły również, że są świadome *zbyt niskiej reprezentacji organizacji pozarządowych* (11%). W tej kwestii inicjatywa należy jednak do samych podmiotów. Jednocześnie uzyskano aż 19 odpowiedzi (10%), w których respondenci zadeklarowali *poczucie rozbieżności interesów stron*, co może tłumaczyć nieliczną reprezentację trzeciego sektora w procesie konsultacji.

Po raz kolejny, nie tylko odnośnie 2015 roku, ale i w wymiarze ogólnym, organizacje odpowiedziały, że czynnikami utrudniającymi konsultacje są: *niedostateczna wiedza o przedmiocie konsultacji* (8%), *nieodpowiedni czas trwania konsultacji* (8%) oraz *negatywne doświadczenia związane z dotychczasowymi konsultacjami* (5%). Zaledwie 5 spośród 191 odpowiedzi (3%) wskazywało na *niedostatecznie interesujący temat*. Wśród różnych barier zaznaczono również *obawę przed konsekwencjami wyrażonych opinii* (3%). Można przypuszczać, że niektóre podmioty boją się o to, jak zostanie przyjęta ich krytyka.

Jedna organizacja (1%) wskazała jako barierę *zbytnią szczegółowość konsultacji*. Natomiast bardzo pozytywnym aspektem wyników badań jest to, że żaden podmiot nie stwierdził *braku zaufania* i „wrogiego” *nastawienie wobec siebie stron konsultacji*, co wskazuje na brak negatywnej komunikacji i rozwijający się dialog pomiędzy władzami miasta a trzecim sektorem.

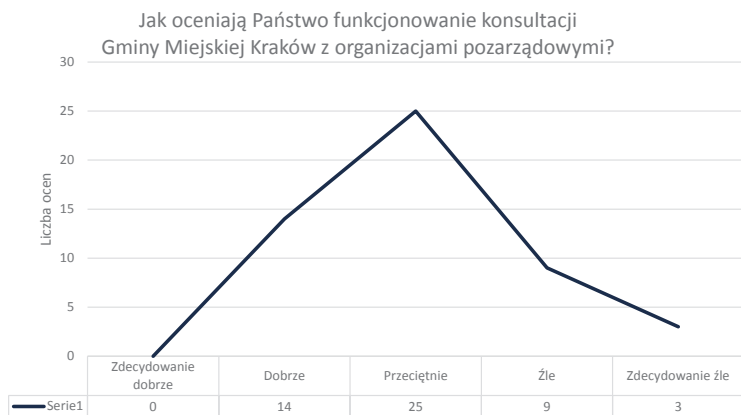
Uzyskano również dwie odpowiedzi w kategorii *inne*. Jedna z organizacji zauważyła *brak informacji o konsultacjach*, natomiast druga odniosła się bezpośrednio do praktycznego przebiegu konsultacji: *Przedstawiciele Miasta wychodzą po wygłoszeniu swoich kwestii i nie są zainteresowani trudnościami przedstawianymi przez NGO-sy*.

Z omówionych odpowiedzi wynika, że bariery utrudniające konsultacje mają bardzo różny charakter: zarówno techniczny

(nieodpowiednie godziny spotkań etc.), jak i mentalny (brak wiary w skuteczność konsultacji). Ponadto by usprawnić konsultowanie, potrzebny jest wysiłek zarówno ze strony samorządowych władz miasta, jak i organizacji trzeciego sektora.

Dopełnieniem zebranych opinii była ogólna ocena funkcjonowania konsultacji w 2015 roku. Większość organizacji oceniła je jako *przeciętne*. Łącznie liczba odpowiedzi pozytywnych nieznacznie przewyższa negatywne (zob. rysunek 1.11).

Rysunek 1.11. Ocena funkcjonowania konsultacji Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi

Źródło: opracowanie własne.

Bardzo cennym źródłem informacji, ilustrującym zebrane w badaniach opinie i dane, są ogólne uwagi podmiotów na temat konsultacji. Analiza treści otrzymanych komentarzy wskazuje na kilka podstawowych przyczyn braku satysfakcji po stronie organizacji pozarządowych.

Organizacje najczęściej podkreślały, że konsultacje są nieefektywne, gdyż miasto organizuje je z powodów formalnych, zaś postulaty zgłaszane z zewnątrz nie są brane pod uwagę. Taka praktyka sprawia, że organizacje pozarządowe uczestniczące w procesie konsultacji mają poczucie straty czasu. W komentarzach zwrócono również uwagę na biurokratyczne i proceduralne podejście urzędników do tematu konsultacji oraz na to, że konsultacjom podlegają zazwyczaj

dokumenty regulujące sprawy ogólne, które nie przynoszą konkretnych rozwiązań problemów. W odpowiedziach dwie organizacje zwróciły uwagę na to, że władze miasta nie prowadzą konsultacji w sprawach niszowych i tym samym nie wykorzystują potencjału organizacji pozarządowych, zajmujących się kwestiami rzadko podejmowanymi w sferze publicznej, które jednak wymagają podjęcia działań.

Komentarze respondentów zawierały też postulaty dotyczące usprawnienia procesu konsultowania z GMK i upowszechniania jego wyników z organizacjami pozarządowymi: *Dobrym narzędziem mogącym pokazać, że konsultacje są efektywne, byłyby infografiki o ilości poprawek zgłoszonych, przyjętych, przyczynach odrzucenia poprawek, ilości konsultowanych aktów prawnych itp.*

Podkreślano także m.in. konieczność efektywniejszego wykorzystania komisji dialogu obywatelskiego jako instytucji dialogu: *KDO są świetnym rozwiązaniem i powinny być bardziej promowane jako rozwiązanie dla NGO. Powinny też powstać ciała angażujące bezpośrednio obywateli, bez pośrednictwa NGO.*

Wyniki uzyskanych badań pokazują jednoznacznie, że planowanie konsultacji z organizacjami pozarządowymi wymaga zaangażowania zarówno ze strony podmiotów trzeciego sektora, jak i Gminy Miejskiej Kraków.

CZĘŚĆ 2

POTENCJAŁ ORGANIZACJI
POŻYTKU PUBLICZNEGO W KRAKOWIE

2.1. Zdolności, misja, cele i sposoby działania organizacji pozarządowych

Na przestrzeni ostatnich trzydziestu lat zmieniały się role organizacji pozarządowych w społeczeństwie i państwie. Zaobserwowano ewoluowanie od organizacji samopomocowych, kierujących swe działania tylko do własnych członków, po coraz wyraźniejsze role w zakresie świadczenia usług publicznych, jak również rosnącą rolę funkcji ekonomicznych trzeciego sektora i rzecznictwa.

Spełnianie wymienionych wcześniej ról i funkcji przez organizacje pozarządowe wymaga określonych zdolności organizacyjnych czy mówiąc bardziej potocznie – pewnego potencjału organizacyjnego. Chodzi przy tym zarówno o te zadania, które podmioty same sobie wyznaczają (na przykład świadczenie usług publicznych), jak te wypełniane niezależnie od swoich interesów i celów.

W podstawowym i zwyczajowym rozumieniu zdolność to umiejętność, możliwość, sprawność, łatwość, biegłość, wprawa, znanstwo, sztuka, talent, obeznanie, znajomość, kwalifikacje, przygotowanie i kompetencje⁴⁷. Zatem zdolność to właściwość osób, rzeczy czy organizacji, kwalifikacje do wykonywania konkretnych działań, umiejętność wykonywania odpowiednich czynności, wreszcie takie umiejętności, które są powiązane ze skutecznością wykonywania jakichś czynności lub działań⁴⁸.

W przypadku organizacji pozarządowych zdolności organizacyjne oznaczają pewne cechy organizacji, pozwalające im wypełniać misje, cele, funkcje, które są im przypisywane, a także oczekiwane przez społeczeństwo i państwo. Zwraca się również uwagę na to, że zdolności organizacji obywatelskich powinny być tak rozwinięte, żeby nie tylko sprawnie i skutecznie zaspokajać potrzeby, dla których realizacji zostały powołane, ale także by zaspokajać je w sposób innowacyjny⁴⁹.

⁴⁷ *Nowy słownik języka polskiego*, Wydawnictwo Szkolne PWN, 2002, s. 645.

⁴⁸ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*, Ossolineum, Wrocław 1978, s. 295.

⁴⁹ J. L. Millesen, J. G. Carman, A. L. Bies, *Why Engage? Understanding the Incentive to Build Nonprofit Capacity*, *Nonprofit Management & Leadership*, 2010, vol. 21, no. 1, s. 5-20.

Zdolność organizacyjna to umiejętność pozyskania określonych zasobów przez organizację pozarządową, odpowiednie ich alokowanie i przetwarzanie w organizacji, jak również umiejętność korzystania z różnych metod i technik, uruchamianie procesów zarządzania dla realizacji założonych celów⁵⁰. W drugim rozumieniu zdolności to zestaw atrybutów właściwych dla organizacji, pozwalających wypełniać jej misję i stanowiących pewien zestaw. Atrybuty te są ukryte do czasu ich mobilizacji przez organizację pozarządową. Stąd można je rozumieć jako używane lub nie – są zdolnościami, które organizacje mogą, a nie muszą uruchomić⁵¹.

Warto zwrócić uwagę na pojęcie, które często uznaje się za tożsame (czy zamiennie używane) z pojęciem zdolności organizacyjnych, czyli potencjał organizacji. Wskazuje się na potencjał organizacji, potencjał pracy, potencjał społeczności lokalnych czy potencjał rozwojowy organizacji. Określenie potencjału organizacji pozarządowej czy szerzej potencjału trzeciego sektora pojawia się najczęściej w opisie zdolności organizacji pozarządowych do podejmowania zadań publicznych czy współuczestniczenia w tworzeniu lokalnych polityk publicznych. Pytania o potencjał organizacji pojawiają się w kontekście pozwalającym na współodpowiedzialność w procesach tworzenia kultury lokalnych rządów (*local governance*), rozumianej jako zarządzanie publiczne na poziomie lokalnym z udziałem partnerów z sektora pozarządowego i publicznego. Zdarza się także używanie go do opisu dokonywania zmian w społecznościach lokalnych czy rozwoju ekonomii społecznej⁵².

50 M. H. Hall (ed.), *The Capacity to Serve: A Qualitative Study of The Challenges Facing Canada's Nonprofit and Voluntary Organizations*, Canadian Centre for Philanthropy, Toronto 2003; R. K. Christensen, B. Gazley, *Capacity for Public Administration: Analysis Of Meaning and Measurement, Public Administration and Development*, 2008, vol. 28, s. 265-279.

51 E. Bogacz-Wojtanowska, *Zdolności organizacyjne a współdziałanie organizacji pozarządowych*, Instytut Spraw Publicznych UJ, Kraków 2013.

52 E. Bogacz-Wojtanowska *Zdolności...* op. cit.; T. Kaźmierczak, K. Hernik, *Wstęp*, [w:] T. Kaźmierczak, K. Hernik, *Społeczność lokalna w działaniu. Kapitał społeczny. Potencjał społeczny. Lokalne governance*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2008, s. 7-17.

W przypadku organizacji pozarządowych istotne jest zwrócenie uwagi, że ich zdolności czy potencjał nie mogą być rozwijane bez ścisłych, rozległych, zaplanowanych i uporządkowanych relacji z otoczeniem, gdyż zasoby finansowe, rzeczowe czy informacyjne w przeważającej mierze zależą właśnie od umiejętnego zarządzania relacjami z otoczeniem. Komponentami zdolności organizacji pozarządowych mogą być oprócz różnych zasobów: skuteczne przywództwo, istniejące sieci współpracy z innymi organizacjami, kompetentni i zaangażowani członkowie, wolontariusze i pracownicy organizacji, określony poziom instytucjonalizacji i kontakt z interesariuszami zewnętrznymi (na przykład ze społecznością lokalną przez media) w celu mobilizacji zasobów⁵³.

Organizacje pozarządowe musi cechować pewien zakres zdolności, do których zaliczamy⁵⁴:

- tworzenie misji organizacji, kreowanie wizji w celu antycypacji zmian otoczenia, umiejscowienia kluczowych obszarów (pól) działania organizacji i ocena na tle innych organizacji sektora;
- pozyskiwanie istotnych informacji dla tworzenia strategii osiągnięcia celów, umiejętność definiowania podstawowych celów i form działania (wynikające ze statutu i z praktyki);
- planowanie zadań i projektów, służące realizacji celów i misji;
- identyfikacja i pozyskiwanie zasobów finansowych, w szczególności zasobów finansowych płynących z sektora publicznego czy prywatnego;
- identyfikacja i pozyskiwanie ludzi do pracy i aktywności na rzecz organizacji (członków, wolontariuszy, pracowników czy sympatyków);
- zarządzanie pozyskanymi zasobami i kierowanie ludźmi, którzy realizują zaplanowane zadania;
- ewaluacja działań i korekta strategii.

Ten sposób rozumienia zdolności organizacyjnych można jednak odnieść do organizacji pozarządowych o wysokim poziomie

53 P. Eisinger, *Organizational Capacity and Organizational Effectiveness among Street-Level Food Assistance Programs*, „Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly”, 2002, vol. 31, no. 1, s. 115-130.

54 E. Bogacz-Wojtanowska, *Zdolności...* op. cit.

instytucjonalizacji i profesjonalizacji, na przykład organizacji pożytku publicznego.

Literatura przedmiotu dostarcza informacji o różnych rodzajach zdolności czy potencjału organizacyjnego. Organizacjom trzeciego sektora przypisywane są między innymi zdolności: adaptacyjna i analityczna, przywództwa, zarządcza, finansowa, określająca ludzi w organizacji, przy czym w odniesieniu do ludzi związanych z danym podmiotem używa się pojęć: potencjał ludzki lub kapitał ludzki. Istotne są także zdolności współpracy, legitymizacyjna i zakorzeniania.

Warto także zwrócić uwagę na kwestię środowiska organizacyjnego, kluczową dla rozwoju zdolności organizacyjnych. Do głównych czynników w otoczeniu organizacji, mogących wpływać na jej zdolności, możemy zaliczyć, po pierwsze, ograniczenia i okazje, które pojawiają się w środowisku organizacji, wynikające ze zjawisk zachodzących w otoczeniu politycznym, prawnym i społeczno-kulturowym. Po drugie, może być to dostęp do zasobów, a po trzecie, przeszłość i doświadczenia organizacji oraz historia obszaru, w którym działa organizacja⁵⁵. Do środowiskowych ograniczeń i okazji powiązanych ze sobą zaliczyć możemy w szczególności:

- sytuację polityczną, modele polityki publicznej i prawne regulacje dotyczące trzeciego sektora;
- funkcjonowanie liderów lokalnych;
- poziom zaufania społecznego i wartości przeważające w społeczności, w której działa organizacja (np. indywidualizm – kolektywizm, chęć współdziałania na rzecz dobra wspólnego);
- poziom zaspokojenia potrzeb społecznych;
- strukturę demograficzną.

Wpływ na zdolności organizacji pozarządowych mogą mieć także historyczne doświadczenia konkretnej organizacji i jej środowiska. I tak można tu wskazać: doświadczenie, osiągnięte sukcesy, skuteczność działania, reputację, a wreszcie tradycje i doświadczenia społeczności, w której działa organizacja.

55 M. H. Hall (ed.), *The Capacity...* op. cit; E. Bogacz-Wojtanowska, *Potencjał organizacji pozarządowej i obszary jego analizy*, „Kwartalnik Trzeci Sektor”, 2009, nr 18, s. 77-86.

Misja to wspólne przekonania wyznawane w całej organizacji oraz przyczyny leżące u podstaw istnienia organizacji. Sformalizowana misja to także narzędzie do zarządzania i tworzenia wizerunku organizacji. Powinna ona zaspakajać zarówno oczekiwania interesariuszy organizacji, jak i szersze społeczne potrzeby⁵⁶. Zwraca się uwagę, że tworząc misję, organizacje pozarządowe powinny kierować się kilkoma uniwersalnymi zasadami, w szczególności⁵⁷:

- czytelnością, łatwością w odbiorze i zrozumiałością dla członków organizacji, beneficjentów i otoczenia;
- zwięzłością, prostotą i łatwością w zapamiętaniu;
- nawiązaniem do celów i programów organizacji;
- spójnością i poczuciem sensu.

Dla organizacji pozarządowych istotne jest tworzenie misji nieobarczonych ogólnikowością, realnych i mających głęboki sens⁵⁸.

Cele organizacji stanowią główny powód istnienia organizacji pozarządowych. Ludzie tworzą organizacje po to, żeby właśnie te wybrane cele móc realizować. Każda, nawet najmniejsza organizacja dobrowolna, u podstaw ma jakiś cel. Strategie ich osiągnięcia mogą przez całe życie organizacji się zmieniać, lecz cel zwykle pozostaje ten sam. Zdarza się także, że podmioty z różnych powodów redefiniują swoje cele. Ale dzieje się tak najczęściej wtedy, gdy część z nich już zrealizują. Istotne jest, by organizacje wyznaczały swoje cele w taki sposób, by były one konkretne, mierzalne i osiągalne, jak również by potrafiły one zarządzać organizacją dla ich skutecznej realizacji. Najczęściej cele organizacji pozarządowych mieszczą się w następujących trzech obszarach⁵⁹:

- samopomocy i samorealizacji w grupie społecznej,

56 J. M. Bryson, G. S. Gibbons, *Enterprise Schemes for Nonprofit Survival, Growth, and Effectiveness*, „Nonprofit Management & Leadership”, 2001, vol. 11 (3), s. 271-288.

57 M. Kaiser, *Leading Roles. 50 Questions Every Art Board Should Ask*, Brandeis University Press, New England 2010.

58 A. Radwan, *Plan i strategia w organizacjach pozarządowych*, [w:] E. Bogacz-Wojtanowska, S. Wrona (red.), *Zarządzanie organizacjami pozarządowymi*, Monografie i studia Instytutu Spraw Publicznych UJ, Kraków 2016, s. 55-66.

59 C. Handy, *Types of Voluntary Organizations*, [w:] J. Batsleer, C. Cornforth, R. Paton (ed.), *Issues in Voluntary and Non-profit Management*, Addison-Wesley Publishing Company, 1992, s. 13-19.

- świadczenia usług społecznych, a także publicznych,
- rzecznictwa i reprezentowania interesów różnych grup społecznych.

W innej klasyfikacji wielowymiarowy cel organizacji pozarządowych wiąże się z zaspakajaniem potrzeb trzech grup: użytkowników (odbiorców dóbr i usług), darczyńców (darczyńców i wolontariuszy – poświęcających pieniądze i czas) oraz społeczeństwa (kształtowanie idei, świadomości, stylu życia). Realizacja tych potrzeb wiąże się z łagodzeniem konfliktów pomiędzy wymienionymi grupami⁶⁰.

2.2. Misje, cele i obszary działalności krakowskich organizacji pożytku publicznego

Badania biorące pod uwagę dokumenty i strony internetowe wykazały, że stosunkowo niewiele OPP formułuje konkretne i sformalizowane misje. Zwykle prezentują najważniejsze cele organizacji, które konstytuują podstawy funkcjonowania.

W prezentacji misji i najważniejszych celów niektóre OPP w Krakowie zwracają uwagę na wartości, którymi kierują się w swoim działaniu. Dotyczyło to w szczególności chrześcijańskich organizacji, które wskazywały na idee franciszkańskie, chrześcijańskie wartości i normy etyczne oraz duch ekumenizmu, miłosierdzie, godność człowieka czy pomoc potrzebującym. Do innych wskazywanych wartości należały: jawność, trwałość, systemowość, przywództwo oraz jakość, jak również integracja czy budowanie wspólnoty. Czasem OPP wpisywały w swoje misje czy sformułowane główne cele nazwiska osób kojarzonych z określonym dorobkiem i wartościami, przykładami są ks. J. Tischner, ks. K. Siemaszko czy ks. J. Bosko.

Do najciekawszych zidentyfikowanych misji badanych organizacji pożytku publicznego w Krakowie należą:

⁶⁰ B. Iwankiewicz-Rak, *Marketing w organizacjach pozarządowych – obszary zastosowań*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2011.

- *Wyciąganie ręki w stronę każdego potrzebującego. Staranie się dotrzeć do tych, od których świat się odwrócił – tych „niewygodnych” i „niewidzialnych” dla społeczeństwa.*
- *Naszą misję społeczną realizujemy w oparciu o pięć statutowych wartości, takich jak: jawność, trwałość, systemowość, przywództwo oraz jakość. Pomagamy poszukującym wsparcia młodym ludziom. Wspólnie odkrywamy świat wartości i głębię osobistych potencjałów. Wzmacniamy wzajemne zaufanie, więzi społeczne i obywatelskie zaangażowanie oraz poczucie odpowiedzialności za siebie i innych.*
- *Pomagamy ludziom, by skutecznie pomagali sobie nawzajem.*
- *Istniejemy po to, aby towarzyszyć dziecku w zmaganiach z nieuleczalną chorobą.*
- *Przywracamy małemu pacjentowi radość dzieciństwa, a bliskim dajemy czas na kochanie i bycie z nim... do końca.*
- *Pomagamy dzieciom z autyzmem stać się szczęśliwymi dorosłymi. Pomagamy nam, dorosłym, być szczęśliwymi rodzicami. Działamy tu i teraz na rzecz naszych rodzin.*
- *„Servo Per Amikeco” – „Służba przez przyjaźń”.*
- *Misją Fundacji Szkolna Dona jest szerzenie ducha chrześcijańskich wartości etycznych oraz ducha ekumenizmu, wszechstronny rozwój powierzonych uczniom, harmonijny rozwój osobowości, wiedzy, umiejętności i sprawności fizycznej podopiecznych.*

Warto dodać, że większość misji i głównych celów badanych organizacji pożytku publicznego odnosi się do kwestii pomocy, wspierania, inicjowania działań na rzecz konkretnych grup społecznych.

Organizacje pozarządowe prowadzą różnorodną działalność. Jednym ze sposobów ich klasyfikacji jest międzynarodowa typologia aktywności ekonomicznej organizacji trzeciego sektora L. M. Salomona i H. Anheiera⁶¹.

⁶¹ L. M. Salomon, H. K. Anheier, *Defining the Nonprofit Sector: A Cross-National Analysis*, „Johns Hopkins Nonprofit Sector Series”, 1997, no. 4, Manchester University Press.

W świetle tej klasyfikacji organizacje pozarządowe można podzielić na następujące grupy⁶²:

- kultura i rekreacja,
- edukacja i badania naukowe,
- zdrowie i jego ochrona,
- usługi społeczne,
- środowisko,
- rozwój i mieszkalnictwo,
- prawo, obrona prawa, polityka,
- organizacje pośredniczące, filantropijne i wspierające działalność wolontariuszy,
- działalność międzynarodowa,
- działalność gospodarcza, związki zawodowe,
- pozostałe organizacje.

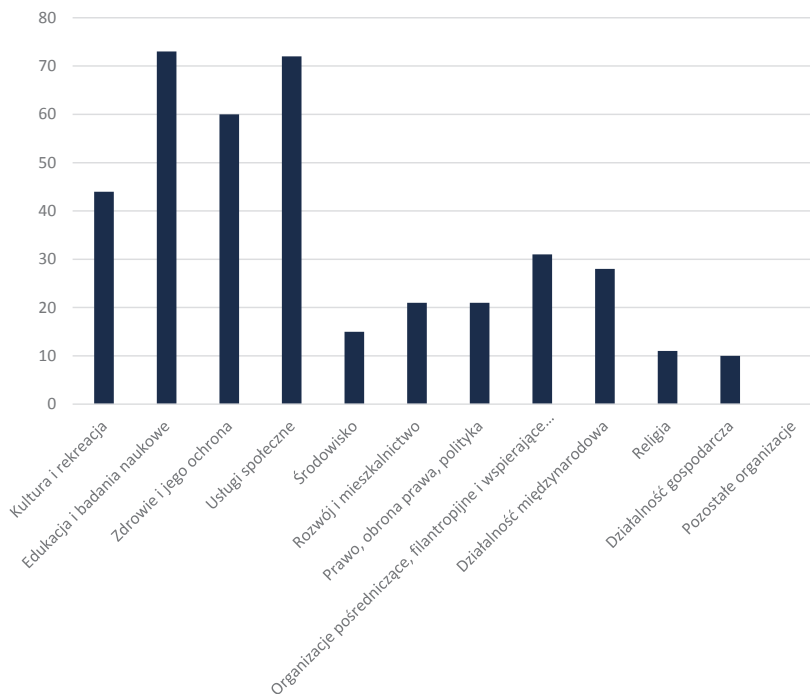
Krakowskie organizacje pożytku publicznego, które poddano analizie, zostały zidentyfikowane i przyporządkowane do poszczególnych obszarów działalności według klasyfikacji L. Salomona i H. Anheiera. Uzyskany wynik, zaprezentowany na rysunku 2.1, jest podsumowaniem sklasyfikowanych obszarów działań badanych organizacji pożytku publicznego i pokazuje, które obszary działalności są w ich przypadku najpopularniejsze. Należy zauważyć, że OPP i ich działania mogły zostać przypisane do różnych obszarów aktywności, rzadko bowiem organizacje pozarządowe zajmują się tylko jednym zagadnieniem.

Według badań najwięcej organizacji pożytku publicznego prowadzi swe działania w obszarze edukacji i badań naukowych – 73 organizacje, oraz usług społecznych – 72 badane organizacje. Następnie 60 organizacji poddanych badaniom klasyfikuje się w obszarze zdrowia i jego ochrony. Mniej, bo 44 organizacje zajmują się podejmowaniem aktywności w dziedzinie kultury i rekreacji. Te cztery obszary są najczęściej wybieranymi i wskazywanymi podczas analizy działań krakowskich organizacji pożytku publicznego.

62 E. Bogacz-Wojtanowska, *Zarządzanie organizacjami pozarządowymi na przykładzie stowarzyszeń krakowskich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2006, s. 24.

Należy podkreślić, że to wyniki podobne dla ogółu organizacji pożytku publicznego w Polsce, jak również dla całości sektora pozarządowego w Polsce. Ponadto międzynarodowe badania dowodzą także, że usługi społeczne, edukacja, zdrowie, kultura i rekreacja stanowią najczęstsze pola aktywności trzeciego sektora na świecie.

Rysunek 2.1. Główne obszary działalności badanych organizacji pożytku publicznego

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dokonaną klasyfikację na podstawie dostępnych raportów i dokumentów badanych organizacji pożytku publicznego.

Kolejne obszary aktywności krakowskich OPP miały już mniejsze znaczenie. 31 organizacji to organizacje pośredniczące, filantropijne i wspierające działalność wolontariuszy, a 28 organizacji prowadzi działalność międzynarodową. Taka sama liczba organizacji pożytku publicznego, czyli 21, została zakwalifikowana do sfery rozwoju i mieszkalnictwa oraz prawa, obrony prawa i polityki. 15 organizacji

działa w obszarze środowiska, 11 w obszarze religii, a 10 organizacji to organizacje zaklasyfikowane jako pozostałe.

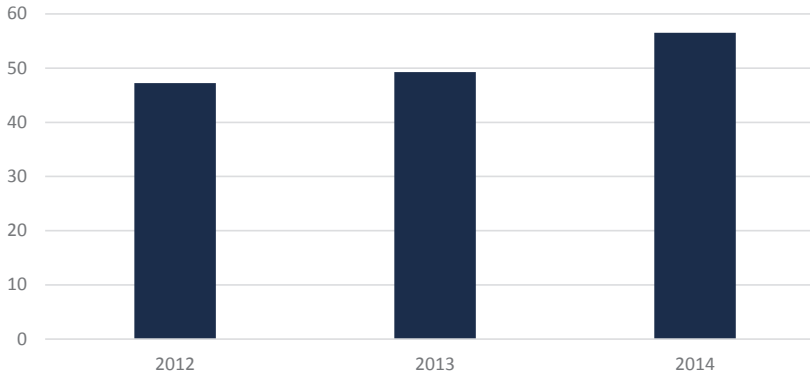
2.3. Potencjał społeczny OPP w Krakowie

Potencjał społeczny organizacji pożytku publicznego to „pewien zbiór indywidualnych zdolności zaangażowanych w aktywność organizacji osób”⁶³. Poniżej zaprezentowano ilościowe wskaźniki oceny (w postaci średniej liczby) potencjału społecznego badanych organizacji pożytku publicznego w Krakowie. Dane obejmują liczbę pracowników i wolontariuszy organizacji pożytku publicznego, liczbę etatów i beneficjentów ich działań. Prezentacje obejmują lata 2012-2014, a rysunki, pokazują zachodzące na przestrzeni wybranych lat zmiany w kierowaniu ludźmi w krakowskich OPP. Dla pokazania potencjału największych OPP w Krakowie część wskaźników została zaprezentowana także dla dziesięciu wybranych badanych organizacji pożytku publicznego, które zadeklarowały w sprawozdaniach największy przychód z 1% w latach 2012-2014.

Za pierwszy wyznacznik potencjału społecznego badanych organizacji pożytku publicznego można uznać ich średnią liczbę pracowników. Średnia liczba pracowników w badanych organizacjach pożytku publicznego na przestrzeni 2012, 2013 i 2014 roku wahała się w granicach 50 osób, przy czym w 2012 roku było to około 47 osób, a w 2014 roku około 57 (zob. rysunek 2.2).

63 E. Bogacz-Wojtanowska *Zdolności...* op. cit., s. 196.

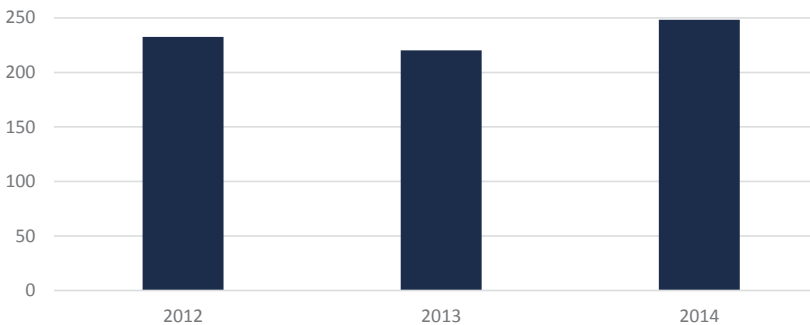
Rysunek 2.2. Średnia liczba pracowników organizacji
pożytku publicznego w poszczególnych latach

Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty z odpowiednio (rok do roku) 86, 89, 90 organizacji pożytku publicznego.

Dla porównania, 10 organizacji pożytku publicznego, które w analizowanych latach uzyskały największy przychód z 1%, zatrudniało średnio łącznie: w 2012 roku około 232 pracowników, w 2013 roku – około 220, w 2014 roku – około 248 pracowników (zob. rysunek 2.3).

Rysunek 2.3. Średnia liczba pracowników 10 wybranych
organizacji pożytku publicznego w poszczególnych latach

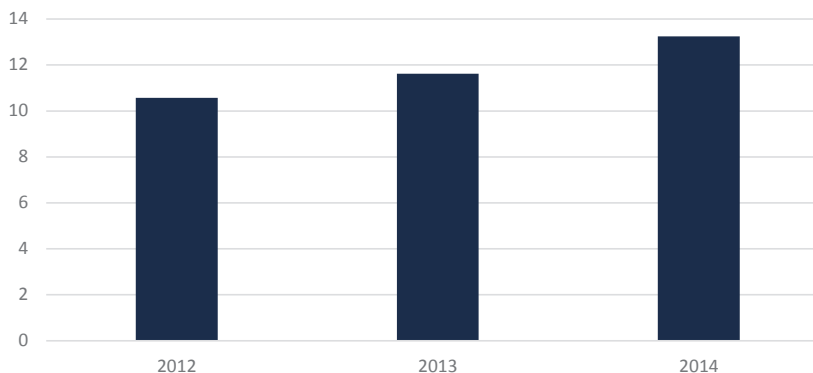
Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty 10 organizacji.

Można więc podkreślić, że podobnie jak ogół polskich organizacji pożytku publicznego, a także szerszej trzeciej sektora, krakowskie OPP są dość spolaryzowane – od tych, które nie zatrudniają pracowników, po te, których wskaźniki są zbliżone do dużych już przedsiębiorstw. Charakterystyczne są także trendy wzrostowe, co świadczy o rozwoju

potencjału społecznego organizacji pozarządowych w zakresie zatrudniania pracowników.

Kolejny obszar potencjału społecznego krakowskich OPP stanowią dane dotyczące przeciętnej liczby zatrudnionych w organizacjach pożytku publicznego na podstawie stosunku pracy w przeliczeniu na pełne etaty. W tym przypadku można zauważyć tendencję wzrostową. O ile bowiem w roku 2012 liczba ta wynosiła ok. 10,5 etatów, rok później ok. 1 więcej, a w 2014 roku to nieco ponad 13 etatów (ok. 13,2). Warto zwrócić uwagę, że największa liczba pełnoetatowych pracowników w jednej organizacji to kolejno 196,8; 211,3; 213,2 (Stowarzyszenie Siemacha). Wyniki prezentuje rysunek 2.4.

Rysunek 2.4. Średnia liczba etatów w poszczególnych latach

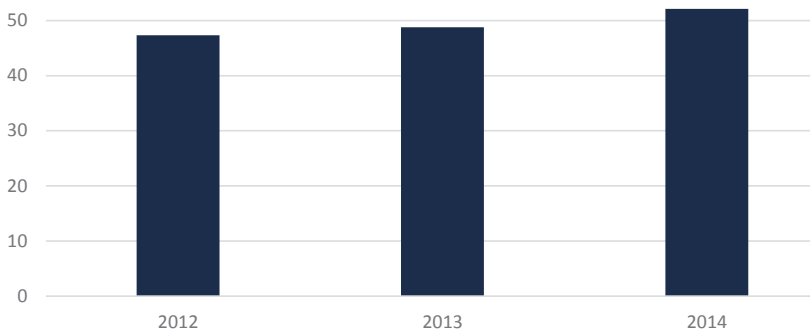
Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty z odpowiednio (rok do roku) 86, 89, 90 organizacji.

Z drugiej strony ważny dla tych statystyk jest także fakt, że ponad 30% badanych krakowskich organizacji w sprawozdaniach merytorycznych deklaruje, że nie posiada żadnego pełnoetatowego pracownika. Świadczy to o dużych rozbieżnościach dotyczących potencjału społecznego i skali działań krakowskich organizacji pożytku publicznego. Istnieją organizacje bardzo dobrze radzące sobie z kapitałem ludzkim i finansowym. Ale funkcjonuje też grono organizacji, których działania kadrowe i finansowe są bardzo ograniczone. Staje się to szczególnie widoczne na przykładzie organizacji pożytku publicznego, które w zamysle ustawodawcy miały być elitą organizacji trzeciego sektora.

Tymczasem w zakresie potencjału społecznego stosunkowo wiele z nich w Krakowie nie wyróżnia się wcale, zasadniczo mają więc dość ograniczone możliwości realizacji pożytku publicznego.

Średnia liczba etatów jest zdecydowanie wyższa dla 10 organizacji pożytku publicznego, które w analizowanych latach uzyskały największy przychód z jednego procenta (zob. rysunek 2.5). W swych sprawozdaniach za rok 2012 deklarują one łącznie posiadanie około 47 pracowników pełnoetatowych, w 2013 roku około 49 etatów, w 2014 roku około 52 etatów. Podsumowując więc, potencjał społeczny badanych organizacji pożytku publicznego jest wewnątrznie zróżnicowany. Organizacje, które posiadają duży przychód z jednego procenta, wykazują zdecydowanie większy potencjał posiadania i zatrudniania pracowników na etatach.

Rysunek 2.5. Średnia liczba etatów dla 10 wybranych badanych organizacji pożytku publicznego w poszczególnych latach

Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty 10 organizacji.

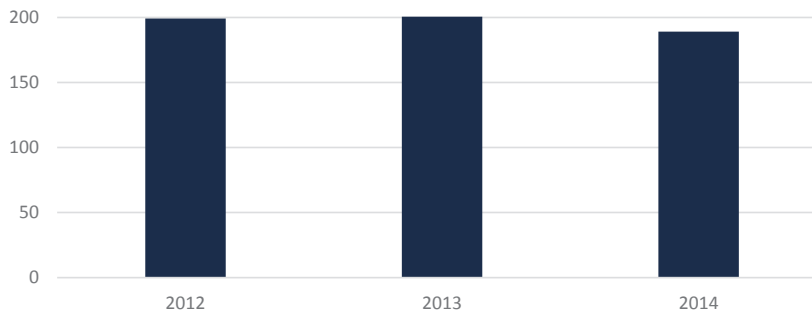
Zestawiając ze sobą dane związane z zatrudnieniem ogółem w OPP i zatrudnieniem etatowym (czyli w ramach umów o pracę), łatwo można zauważyć problem i barierę krakowskich organizacji pożytku publicznego, polegającą na ich niskich możliwościach pełnoetatowego zatrudniania pracowników. Jedyne około 20% pracowników zostaje zatrudnionych w oparciu o umowę na pełny etat w organizacjach pożytku publicznego. Jest to konsekwencja niedoboru środków finansowych i braku pewności dotyczącego ciągłości działań podejmowanych przez organizację (zadania wykonuje się najczęściej w oparciu o terminowe

projekty). Skutkiem tego może być częsta i duża fluktuacja pracowników, których potrzeby zarobkowe i życiowe zmuszają do zatrudniania się w pozostałych, bardziej stabilnych sektorach. Problem niedoboru pracowników i środków finansowych przeznaczanych na zatrudnienie musi być zatem rozwiązywany poprzez podejmowanie rozwiniętych działań z zakresu zarządzania, obejmujących kulturę organizacyjną, ścieżki kariery, marketing, wizerunek, wartości itp. Organizacje „ratują” się podejmowanymi działaniami motywacyjnymi, które pomimo braku gwarancji stałego zatrudnienia, zachęcają ludzi do pracy na rzecz organizacji, wzbudzając ich lojalność i zaangażowanie w realizację celów. Sukces takich działań w dużej mierze zależy od skuteczności lidera organizacji.

Kiedy organizacje pożytku publicznego nie mogą liczyć na pełnoetatowe zatrudnianie pracowników, realizację misji powierzają pracy wolontariuszy. Rysunek 2.6 prezentuje średnią liczbę wolontariuszy pracujących na rzecz badanych organizacji pożytku publicznego. Liczba ta na przestrzeni lat 2012-2014 oscylowała wokół 200 wolontariuszy, z czego najbardziej wyróżniająca się organizacja to Stowarzyszenie WIOSNA, deklarująca w badanych latach kolejno: 11 114 osób, 12 441 osób, 12 526 osób pracujących na zasadzie wolontariatu. Następne w tym rankingu organizacje deklarują o połowę mniej posiadanych wolontariuszy.

Brak zaangażowania wolontariuszy zadeklarowało w 2012 roku 13 badanych organizacji pożytku publicznego; w 2013 roku: 16 organizacji; w 2014 roku: 21 organizacji. Co istotne, liczba organizacji deklarujących brak wolontariuszy w stosunku do całości badanych krakowskich organizacji wzrasta. Może to świadczyć zarówno o wzroście profesjonalizmu krakowskich OPP (poprzez zatrudnianie pracowników), ale także spadku aktywności i zmniejszeniu zakresu podejmowanych działań. Jednak w ogóle badanych OPP uczestnictwo wolontariuszy w działalności organizacji pożytku publicznego stanowi nadal ich istotną siłę napędową i niezwykle cenny zasób.

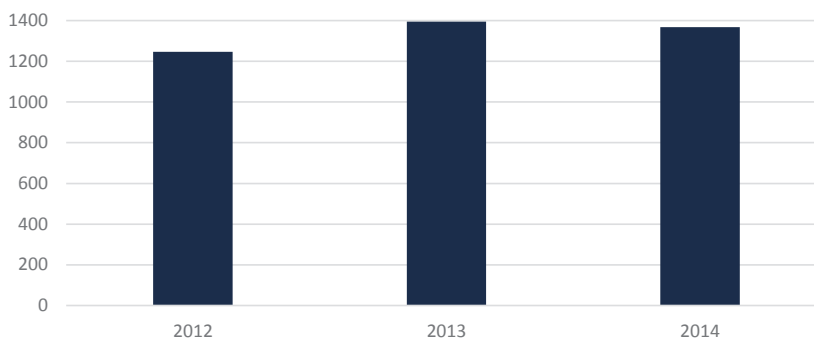
Rysunek 2.6. Średnia liczba wolontariuszy organizacji
pożytku publicznego w poszczególnych latach

Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty z odpowiednio (rok do roku) 81, 85, 88 organizacji.

W przypadku średniej liczby wolontariuszy 10 organizacji pożytku publicznego, które w analizowanych latach uzyskały największy przychód z 1%, potwierdzają się wcześniejsze wnioski dotyczącą korelacji pomiędzy potencjałem społecznym a finansowym. 10 najzamożniejszych organizacji krakowskich deklarowało łącznie w roku 2012 wykorzystanie w działaniach około 1247 wolontariuszy, w 2013 roku około 1394, w 2014 roku około 1368. Są to liczby znacznie większe niż średnie liczby dla wszystkich badanych organizacji pożytku publicznego.

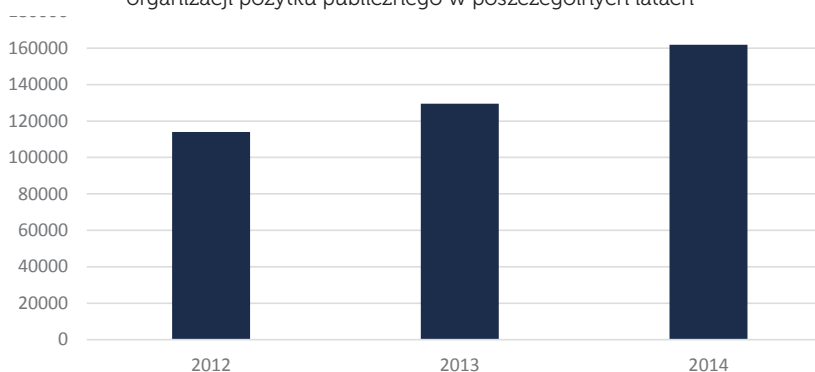
Rysunek 2.7. Średnia liczba wolontariuszy dla 10 wybranych badanych
organizacji pożytku publicznego w poszczególnych latach

Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty 10 organizacji.

Istotny wskaźnik potencjału społecznego OPP stanowią beneficjenci organizacji. To grupa osób czy instytucji, w stosunku do której każda organizacja pozarządowa winna jest lojalność, to oni są adresatami działań organizacji, ich satysfakcja stanowi istotną wartość organizacyjną. Rysunek 2.8 przedstawia średnią liczbę odbiorców działań podejmowanych przez badane organizacje pożytku publicznego. W wybranych przez nas latach 2012-2014 liczba beneficjentów systematycznie wzrastała. W 2012 roku badane krakowskie organizacje pożytku publicznego zadeklarowały w swych sprawozdaniach średnią liczbę około 113 974 odbiorców swych działań. Rok później, w 2013 roku średnia liczba ta wzrosła do około 129 493 osób, a w 2014 roku wynosiła już około 161 821. Największą liczbę odbiorców zadeklarowało Polskie Stowarzyszenie Obrońców Życia Człowieka i jest to kolejno: 2012 rok – 5 500 025, 2013 rok – 5 800 021, 2014 rok – 6 500 020. Trudno ocenić te liczby, jak również formy usług czy rzecznictwa, jakie badane podmioty świadczą swoim beneficjentom. Liczby te wykazywane w sprawozdaniach są dość niewiarygodne, ale niestety nie mamy dostępu do danych określających sposób szacowania tej liczby.

Rysunek 2.8. Średnia liczba odbiorców/beneficjentów działań badanych organizacji pożytku publicznego w poszczególnych latach

Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty z odpowiednio (rok do roku) 78, 84, 87 organizacji.

2.4. Zdolności finansowe organizacji pożytku publicznego w Krakowie

Zdolności finansowe cechujące organizacje pożytku publicznego zapewniają sprawne prowadzenie przez nie działań oraz realizację misji i celów. Zasoby finansowe, inaczej nazywane kondycją finansową i majątkową organizacji pożytku publicznego⁶⁴, są pozyskiwane z otoczenia. Wpływają one na wiarygodność i rzetelność prowadzonej działalności.

Organizacje pożytku publicznego zobowiązane są do złożenia rocznego sprawozdania się ze swojej działalności. Dzięki temu odbiorcy ich działań, a także wszyscy zainteresowani mają możliwość zapoznania się z sytuacją merytoryczną i finansową danej organizacji. Sprawozdanie merytoryczne i finansowe oraz pozostałe dokumenty polskich organizacji pożytku publicznego są dostępne na stronie ministerstwa do spraw zabezpieczenia społecznego.

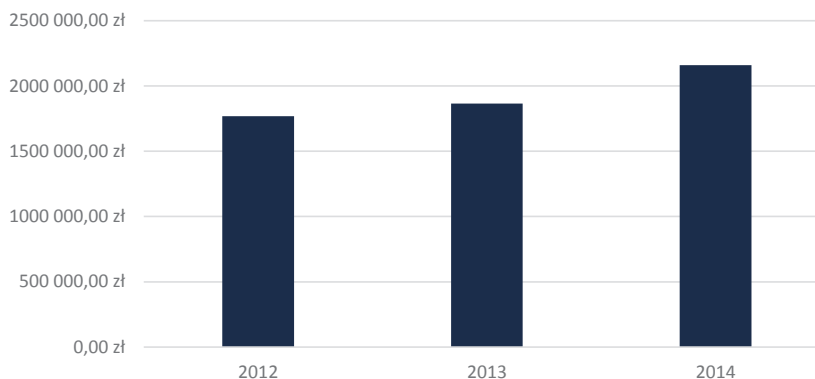
Poniżej zostaną przedstawione wskaźniki ilościowe dotyczące następujących kategorii z obszaru zarządzania finansami, obejmujące lata 2012-2014: średnie przychody ogółem badanych organizacji pożytku publicznego, średni procent pozyskanych środków publicznych przez badane organizacje pożytku publicznego, średnie przychody z 1%, procent środków finansowych pozyskanych z Urzędu Miasta Krakowa, średni procent pozyskanych środków prywatnych. Część wskaźników została opracowana także dla dziesięciu wybranych organizacji pożytku publicznego, które zadeklarowały w sprawozdaniach największy przychód z 1% w latach 2012-2014. Posłużyło to pokazaniu zdolności finansowych tych organizacji pożytku publicznego, które wśród wszystkich badanych organizacji wygenerowały największy przychód z 1%. Dzięki temu można dostrzec ewentualne różnice w posiadanych przez badane jednostki zasobach finansowych.

Przede wszystkim omówienie zdolności finansowych należy zacząć od średnich przychodów badanych organizacji pożytku publicznego ujętych ogółem. To zagadnienie prezentuje rysunek 2.9 – średnie przychody liczone ogółem pokazują generalną sytuację finansową

64 E. Bogacz-Wojtanowska, *Zdolności...* op. cit., s. 198.

badanych organizacji krakowskich. W 2012 roku średnie przychody wynosiły około 1768 837 zł, w 2013 roku – 1865 301 zł, w 2014 roku – 2158 737 zł. Sytuacja finansowa badanych OPP z roku na rok znacząco się więc poprawiała (średnie przychody rosły szybciej niż inflacja).

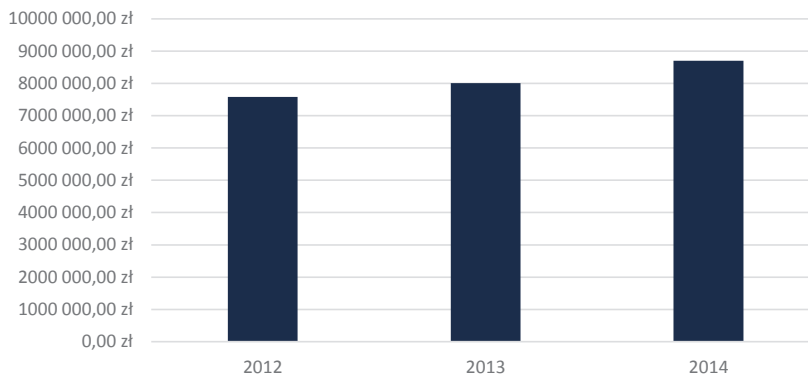
Rysunek 2.9. Średnie przychody ogółem badanych organizacji
pożytku publicznego w poszczególnych latach

Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty z odpowiednio (rok do roku) 90, 93, 95 organizacji.

Wyniki badań dokumentów dowiodły, że 10 organizacji pożytku publicznego, które w analizowanych latach uzyskały największy przychód z 1%, uzyskuje łącznie średni przychód ogółem około czterokrotnie wyższy niż średni przychód ogółem wszystkich badanych organizacji (zob. rysunek 2.10). Organizacje te zdecydowanie dominują i wyróżniają się na tle wszystkich badanych organizacji pożytku publicznego w Krakowie zarówno potencjałem społecznym, jak i potencjałem finansowym. W roku 2012 łączne średnie przychody tychże organizacji wynosiły około 7 584 042 zł, w 2013 roku około 8 009 993 zł, w 2014 roku 8 706 474 złotych.

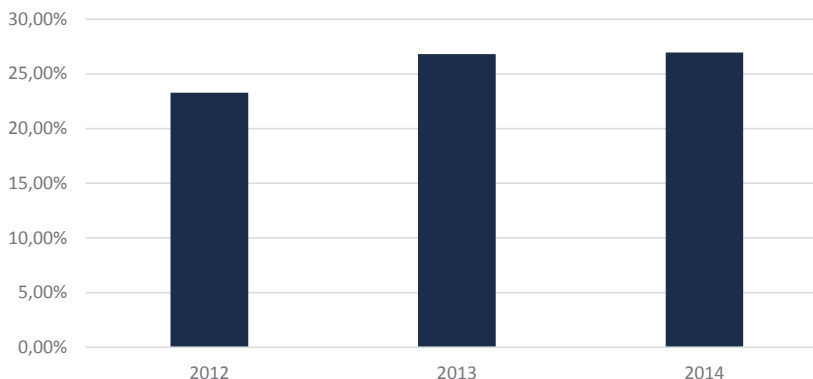
Rysunek 2.10. Średni przychód ogółem dla 10 wybranych badanych organizacji pożytku publicznego w poszczególnych latach

Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty 10 organizacji.

Jako rodzaj finansowania organizacji pożytku publicznego można wyróżnić przychody pozyskane od instytucji publicznych. Wsparcie zewnętrzne oraz otrzymywanie funduszy płynących z sektora publicznego jest często warunkiem skutecznego rozwoju i funkcjonowania organizacji. Partnerzy publiczni są więc bardzo ważnymi kooperantami wspierającymi finansowo organizacje pożytku publicznego. Średni udział środków publicznych w całkowitych przychodach badanych podmiotów (wyrażony w %) pokazuje rysunek 2.11. Lata 2013-2014 są pod tym kątem do siebie podobne, środki publiczne stanowiły w badanych organizacjach pożytku publicznego około 27 % przychodów ogółem. W 2012 roku stanowiły one około 23% tychże przychodów. Należy przy tym nadmienić, że w 2012 roku 36, w 2013 oraz w 2014 aż 38, badanych organizacji pożytku publicznego zadeklarowało, że nie otrzymało żadnych środków publicznych na rozwój swojej działalności. Warto także podkreślić, że wskaźniki przychodów z sektora publicznego są także znacznie niższe niż ogółu organizacji pozarządowych w Polsce, gdzie stanowią średnio ponad 50% przychodów ogółem.

Rysunek 2.11. Średni stosunek wysokości pozyskanych środków publicznych do ogółu przychodów badanych organizacji pożytku publicznego wyrażony w procentach w poszczególnych latach

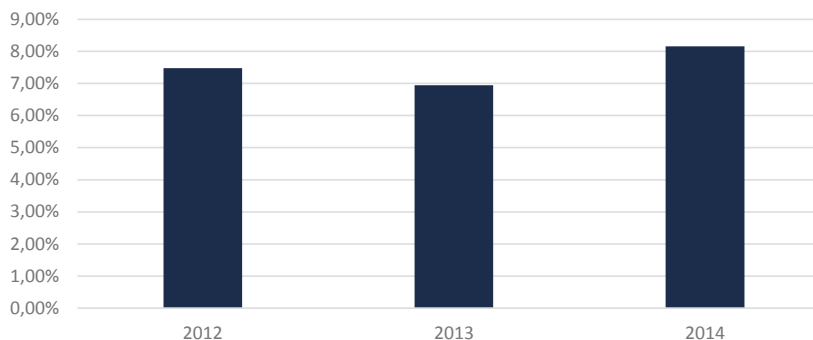
Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty z odpowiednio (rok do roku) 87, 92, 93 organizacji.

Konkretny typ finansowania publicznego organizacji stanowią przychody OPP z Urzędu Miasta Krakowa. Średni procent środków finansowych pozyskanych od jednego z największych partnerów organizacji, czyli UMK, prezentuje rysunek 2.12. Najśłabszym rokiem pod tym kątem dla badanych organizacji pożytku publicznego był rok 2013, w którym przychody z Urzędu Miasta Krakowa stanowiły około 7% przychodów całkowitych badanych podmiotów. Ale pozostałe, wyróżnione przez nas lata niestety niewiele się różnią – w 2012 roku było to około 7,5%, w 2014 – około 8%. Tym samym środki otrzymane od Urzędu Miasta Krakowa stanowiły tylko około 1/3 pozyskanych środków publicznych.

Co ważne, ponad połowa badanych organizacji pożytku publicznego zadeklarowała brak posiadania w tym czasie jakichkolwiek środków, które otrzymałaby od Urzędu Miasta Krakowa. W 2012 roku 43 organizacje złożyły taką deklarację, w 2013 – 48, a w 2014 – aż 42 badane organizacje pożytku publicznego. Tymczasem ogólnopolskie badania dowodziły, że w roku 2014 aż 60% organizacji pozarządowych w Polsce realizowało zadania publiczne ze środków samorządowych⁶⁵.

⁶⁵ Dane na podstawie: <http://fakty.ngo.pl/opp>, (dostęp 20.10.2015).

Rysunek 2.12. Średni stosunek wysokości środków finansowych pozyskanych z Urzędu Miasta Krakowa do ogółu przychodów badanych organizacji pożytku publicznego wyrażony w procentach w poszczególnych latach

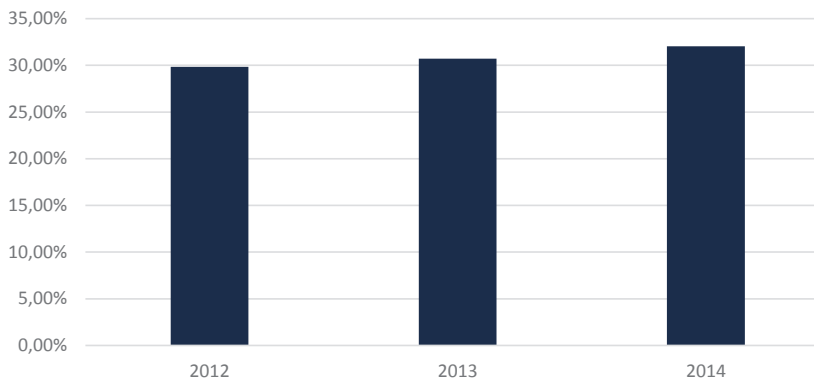

Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty z odpowiednio (rok do roku) 77, 73, 74 organizacji.

Kolejnym typem finansowania organizacji pożytku publicznego są środki przekazywane przez osoby prywatne. Na rysunku 2.13 pokazano średni udział środków prywatnych w całkowitych przychodach badanych organizacji pożytku publicznego (wyrażony w %). I tak w 2012 roku środki prywatne stanowiły około 30% przychodów ogółem, w 2013 – około 31%, w 2014 – 32%. Czyli daje to średnio o około 5-6 punktów procentowych więcej w porównaniu do środków publicznych.

Jeśli chodzi o liczbę organizacji pożytku publicznego w Krakowie, które nie otrzymały żadnych środków prywatnych, to sytuacja wygląda zupełnie inaczej niż w przypadku finansów publicznych. W tej kategorii bowiem w kolejnych latach jedynie 3, potem 4 i 5 badanych organizacji pożytku publicznego zadeklarowało zerowy przychód z tego tytułu.

Rysunek 2.13. Średni stosunek wysokości środków finansowych pozyskanych ze źródeł prywatnych do ogółu przychodów badanych organizacji pożytku publicznego wyrażony w procentach w poszczególnych latach

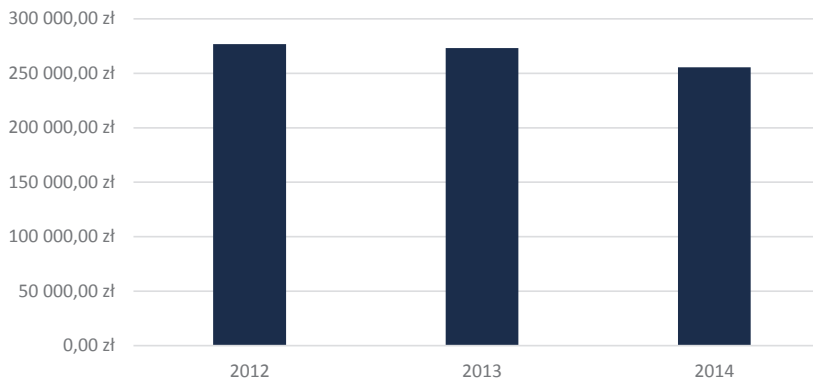
Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty z odpowiednio (rok do roku) 77, 73, 74 organizacji.

Ostatnim typem analizowanych przychodów OPP są przychody z 1%. Jest to rodzaj przychodów charakterystyczny i wyróżniający organizacje pożytku publicznego. Artykuł 27 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie podaje:

- „1. Podatnik podatku dochodowego od osób fizycznych może, na zasadach i w trybie określonym w przepisach odrębnych, przekazać 1% podatku obliczonego zgodnie z odrębnymi przepisami na rzecz wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego.
2. Otrzymane przez organizację pożytku publicznego środki finansowe pochodzące z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych mogą być wykorzystane wyłącznie na prowadzenie działalności pożytku publicznego”.

Wśród badanych organizacji pożytku publicznego średnie przychody otrzymane z 1% nieznacznie malały z roku na rok (zob. rysunek 2.14). W 2012 roku było to około 276 821 zł, w 2013 roku – około 273 274 zł, w 2014 roku – około 255 635 złotych. To ciekawy wynik, dowodzący, że istnieją jakieś bariery w świadomości podatników, które hamują wzrost przychodów OPP w Krakowie w tym zakresie.

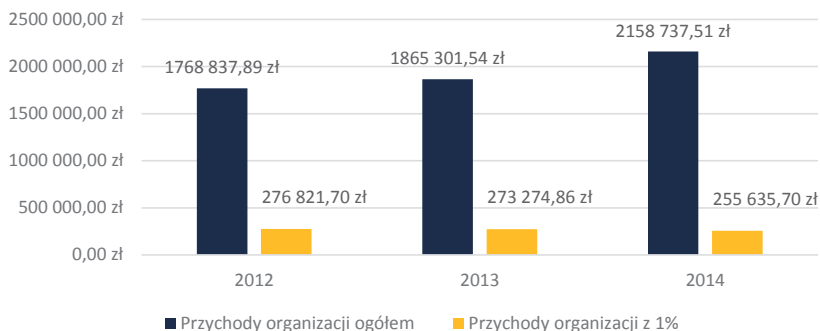
Rysunek 2.14. Średnie przychody z 1% badanych organizacji
pożytku publicznego w poszczególnych latach

Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty z odpowiednio (rok do roku) 89, 93, 95 organizacji.

Na rysunku 2.15 zaprezentowano średnie przychody badanych organizacji pożytku publicznego z 1% na tle przychodów ogółem w poszczególnych latach.

Rysunek 2.15. Średnie przychody ogółem badanych organizacji
pożytku publicznego i średnie przychody z 1% badanych
organizacji pożytku publicznego w poszczególnych latach

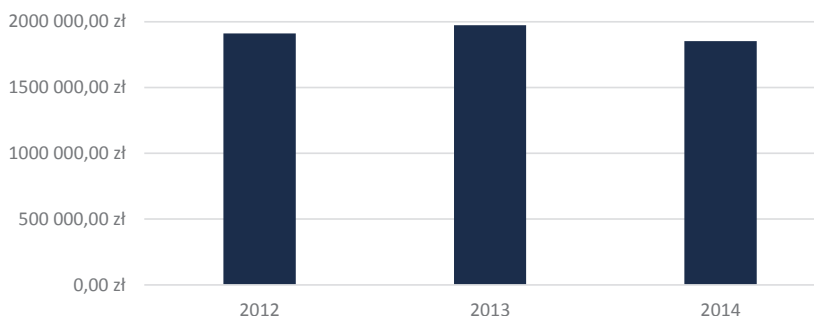
Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty z odpowiednio (rok do roku) 90, 93, 95 organizacji i w oparciu o udostępnione raporty z odpowiednio (rok do roku) 89, 93, 95 organizacji.

Dziesięć badanych organizacji pożytku publicznego, które uzyskały największy przychód z 1%, otrzymały średnio łącznie: w roku 2012

– około 1 912 201 zł, 2013 roku – około 1 974 058 zł, 2014 roku – około 1 853 824 zł (zob. rysunek 2.16).

Wskazane podmioty w swych przychodach z tytułu otrzymania 1% zdecydowanie wyróżniają się na tle wysokości średniej przychodów z 1% dla wszystkich badanych organizacji w Krakowie. Dysproporcje w zdolności pozyskiwania środków finansowych od podatników są wśród badanych organizacji naprawdę duże.

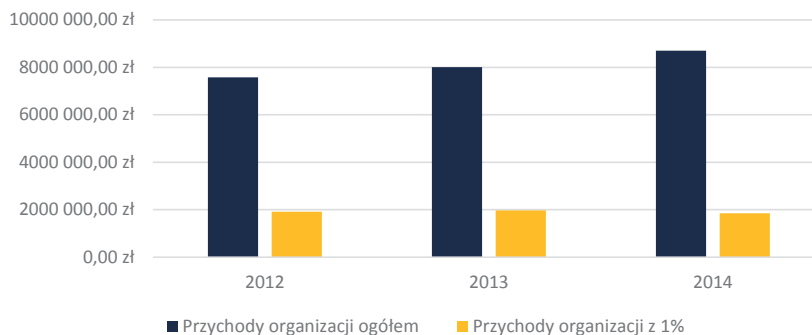
Rysunek 2.16. Średnie przychody z 1% dla 10 wybranych badanych organizacji przytku publicznego w poszczególnych latach

Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty 10 organizacji

Na zakończenie warto zwrócić uwagę, że dla dziesięciu krakowskich OPP, które uzyskały najwyższe przychody z jednego procenta podatku od osób fizycznych, wpływy te okazują się dość znaczące. W ich strukturze przychodów jednoprocenowe wpływy stanowią istotniejszą część budżetu niż w przypadku pozostałych badanych OPP (rysunek 2.17). Można więc wnioskować, że albo ich skuteczność w pozyskiwaniu wpływów jednoprocenowych obniża zaangażowanie i skuteczność w pozyskiwaniu innych środków, albo sukcesy w zakresie jednego procenta są satysfakcjonujące lub też skupiają większość aktywności organizacyjnej w pozyskiwaniu zasobów finansowych. Znaczenie wpływów z jednego procenta wydaje się jednak ogólnie stosunkowo niskie dla ogółu badanych OPP. Co ważne, w świetle badań budżety badanych OPP okazują się dość zróżnicowane.

Rysunek 2.17. Średnie przychody ogółem dla 10 wybranych badanych organizacji pożytku publicznego i średnie przychody z 1% dla 10 wybranych badanych organizacji pożytku publicznego w poszczególnych latach

Źródło: opracowanie własne w oparciu o udostępnione raporty 10 organizacji.

2.5. Współpraca krakowskich organizacji pożytku publicznego

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 roku miała m.in. za zadanie „zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w wykonywaniu zadań publicznych”⁶⁶. Jak podaje Urząd Miasta Krakowa, jest ona także podstawą prawną współpracy. W jednym z opublikowanych sprawozdań (2014) można przeczytać, że *Gmina Miejska Kraków*, dążąc do stworzenia demokratycznego ładu społecznego, jako istotny czynnik uznaje budowę społeczeństwa obywatelskiego, którego podstawą jest ściśle partnerstwo między administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi skupiającymi osoby wrażliwe społecznie. I dalej: *Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi dotyczy w praktyce wszystkich sfer*

⁶⁶ E. Bogacz-Wojtanowska, *Zakres, formy i obszary współpracy organizacji pozarządowych i samorządów województwa małopolskiego*, [w:] E. Bogacz-Wojtanowska, G. Praweńska-Skrzypek (red.), *Współpraca organizacji pozarządowych z jednostkami samorządu terytorialnego w województwie małopolskim*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2006, s. 13.

*życia społecznego i opiera się na kardynalnych zasadach: subsydiarności, suwerenności stron, partnerstwie, efektywności, uczciwej konkurencji, jawności oraz współodpowiedzialności*⁶⁷.

Współpracę Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi w latach 2012-2014 reguluje także osobna uchwała dotycząca właśnie wieloletniego planu tejże współpracy. Według tego programu celami strategicznymi współpracy są:

- „1) zwiększenie zaangażowania mieszkańców Krakowa w życie publiczne, w tym w rozwiązywanie problemów lokalnych;
- 2) szersze uspołecznienie procesów decyzyjnych i wykonawczych w Gminie Miejskiej Kraków oraz zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych;
- 3) wzmocnienie potencjału instytucjonalnego i organizacyjnego organizacji pozarządowych działających na terenie Krakowa;
- 4) wzmocnienie kapitału społecznego Krakowa;
- 5) zwiększenie efektywności usług publicznych świadczonych przez Gminę Miejską Kraków”.

Formy współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi dzielone są na współpracę finansową i pozafinansową. Pierwszy typ współpracy polega na realizacji zadań publicznych. W latach 2012-2014 Gmina Miejska Kraków, ogłaszając otwarte konkursy ofert, zlecała wykonanie zadań w zakresie:

- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych;
- pomocy społecznej i wsparcia rodziny;
- popularyzacji i uatrakcyjnienia oferty kulturalnej Krakowa;
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- wspomagania rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości;
- ochrony i promocji zdrowia;
- ratownictwa i ochrony ludności;
- ekologii, ochrony zwierząt i dziedzictwa przyrodniczego;
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;

⁶⁷ Sprawozdanie z realizacji programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r., nr 234, poz. 1536 z późn. zm.), za rok 2014, (2015), Urząd Miasta Krakowa, Wydział Spraw Społecznych.

- promocji miasta, informacji i turystyki;
- edukacji.

Szerokie spektrum obszarów działalności organizacji pożytku publicznego pokazuje ich ogromny potencjał. Krakowskie organizacje pożytku publicznego bardzo chętnie podejmują współpracę w zasadzie w każdym możliwym obszarze działalności, posiadają odpowiednie ku temu zasoby i umiejętności. Przykładami projektów, w ramach których partnerami OPP był UMK oraz inne instytucje publiczne czy pozarządowe, są:

- „Sportowy sukces” m.in. Stowarzyszenia Siemacha i Parafialnego Klubu Sportowego Jadwiga;
- „Twórcy niepełnosprawni zapraszają” Fundacji Sztuki Osób Niepełnosprawnych;
- „Lato w mieście z ZHP”, „Lato z ZHP” Związku Harcerstwa Polskiego Chorągwi Krakowskiej;
- „Wakacje z Saltromem 2014” prowadzone przez Saltrom Salezjański Ruch Troski o Młodzież;
- „Drogi do samodzielności – program wielokierunkowej, intensywnej terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu” Polskiego Stowarzyszenia Terapii Behawioralnej,
- Konferencja szkoleniowa „Większa wiedza – Lepszy rozwój” Stowarzyszenia Rodziców i Przyjaciół z Zespołem Downa „TĘCZA”;
- „Centrum Psychoonkologii” UNICORN Stowarzyszenia Wspierania Onkologii.

Gmina Miejska Kraków wraz z innymi kooperantami corocznie przeprowadzają także liczne programy wspierające działalność organizacji pozarządowych, w tym mające na celu popularyzację i usprawnianie ich działań. Przykładowo do takich programów należą:

- „Podzielmy się ciepłem” – dofinansowanie ciepła i ciepłej wody użytkowej;
- Konkurs Filantrop Krakowa – nagradzanie wybranych, wybitnych obywateli za działalność filantropijną;
- „Miejsce przyjazne seniorom” – nagradzanie certyfikatami organizacji czy miejsc za działalność na rzecz seniorów;
- 1% dla krakowskich OPP – akcja informacyjna w BUS TV.

Uwagę zwracają także wspólne, pozarządowo-publiczne działania marketingowe, wizerunkowe i popularyzujące działalność organizacji pozarządowych i wolontariatu. Tego typu przykładami są zorganizowane:

- „Święto Organizacji Pozarządowych i Inicjatyw Obywatelskich Miasta Krakowa”;
- Forum „Współpraca i Partycypacja. Organizacje – Biznes – Administracja”;
- Targi Organizacji Pozarządowych;
- Dni Otwarte Organizacji Pozarządowych;
- Konferencja „Wspólnie dla Krakowa”;
- „Kocham Kraków z wzajemnością” – współorganizacja Tygodnia Osób Niepełnosprawnych.

Wyrazem chęci sprawnej i skutecznej współpracy międzysektorowej, ale także od niedawna realizacją prawnego obowiązku (w przypadku wniosku organizacji pozarządowych), jest także powołanie Krakowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz określonych Komisji Dialogu Obywatelskiego. Podejmowane były także czynności mające na celu pogłębienie wiedzy organizacji pozarządowych na temat zapisów i dokumentów prawnych i administracyjnych Gminy Miejskiej Kraków, na przykład:

- Akademia Konsultacji, „Kraków dla NGO”, „Współpraca administracji publicznej i organizacji pozarządowych”;
- „Punkt doradczy dla NGOs”;
- Projekty: „WiP – Współpraca i partycypacja”, „Kraków rozwija konsultacje społeczne”, „NAWIKUS – innowacyjna metoda monitoringu kontraktowanych usług społecznych”.

Wspomnieć należy także o rozwoju komunikacji wirtualnej dzięki portalowi internetowemu www.ngo.krakow.pl, a także innym portalom.

Gmina Miejska Kraków współpracuje z organizacjami pozarządowymi także w formach pozafinansowych, innych niż zapisy ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Do przykładów należą:

- pomoc w obsłudze kancelaryjno-biurowej;
- wsparcie organizacyjne;

- obejmowanie honorowego patronatu nad organizowanymi wydarzeniami przez Prezydenta Miasta Krakowa Jacka Majchrowskiego;
 - wynajmowanie na preferencyjnych warunkach komunalnych lokali użytkowych;
 - udostępnianie, także odpłatnie, bazy sportowo-rekreacyjnej,
 - pomoc w rekrutacji osób do realizowanych działań i projektów;
 - pozyskiwanie i rozpowszechnianie informacji, dystrybucja materiałów promocyjnych za pomocą dostępnych narzędzi i środków.
- Spółśród komórek Urzędu Miasta Krakowa i miejskich jednostek organizacyjnych z organizacjami pożytku publicznego współpracują:
- Wydział Spraw Społecznych (w tym Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych (MOWIS)),
 - Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
 - Wydział Sportu,
 - Wydział Rozwoju Miasta,
 - Biuro ds. Ochrony Zdrowia,
 - Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego,
 - Wydział Kształtowania Środowiska,
 - Wydział Promocji i Turystyki,
 - Wydział Edukacji,
 - Kancelaria Prezydenta Miasta Krakowa,
 - Kancelaria Rady Miasta i Dzielnic Krakowa.

Kooperantami publicznymi organizacji pożytku publicznego są także przedsiębiorstwa miejskie:

- Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej (MPEC),
- Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne S.A.

Jednostkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Krakowa współpracującymi z organizacjami pożytku publicznego są:

- Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie,
- Grodzki Urząd Pracy,
- Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS).

Warto przyrzeć się także formom współpracy długoterminowej i krótkoterminowej. Pierwszy typ współpracy występuje wtedy, gdy organizacja podpisze umowę na okres dłuższy niż rok, najczęściej na trzy

lata⁶⁸. Przykładem takiej współpracy są zadania zlecone, wykonywane przez organizacje pożytku publicznego w zakresie zadań publicznych. Przykładowe zadania zrealizowane w Krakowie obejmowały:

- „Wsparcie realizacji zadania z zakresu działalności charytatywnej, polegającego na świadczeniu pomocy medycznej oraz bezpłatnego zaopatrzenia w leki i materiały medyczne w okresie od 1 lipca 2014 r. do 30 czerwca 2016 r. na terenie Gminy Miejskiej Kraków, w lokalu/lokalach Podmiotu Stowarzyszenia »Lekarzy Nadziei«”,
- „Prowadzenie w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2014 r. środowiskowego domu samopomocy przeznaczonego dla 25 osób z zaburzeniami psychicznym” Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej.

Drugi rodzaj – współpraca krótkoterminowa – podejmowana jest na okres około roku bądź na czas trwania projektu⁶⁹. W ramach współpracy krakowskich podmiotów można wyróżnić następujące projekty: „Uroczystość przekazania Betlejemskiego Światła Pokoju” Chórągwii Krakowskiej ZHP; „Uruchomienie w okresie od 18.08.2014 r. do 24.08.2014 roku i prowadzenie w okresie od 25.08.2014 do 31.12.2014 roku w lokalu podmiotu, placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego dla 14 dzieci” Stowarzyszenia Siemacha.

Innym typem współpracy jest współpraca stała. Polega ona na ciągłości podejmowanych wspólnych działań. Na przykład projekt „Zwycięzać mimo wszystko”, który istnieje od 2004 roku, anagazuje w swoją realizację trwałą już sieć organizacji: Fundację Anny Dymnej „Mimo Wszystko”, Narodowe Centrum Kultury, Telewizję Polską SA oraz Urząd Miasta Krakowa.

Podstawowe formy współpracy w Polsce wskazuje ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z jej późniejszymi zmianami⁷⁰. Zgodnie z nią, na poziomie współpracy pomiędzy Urzędem Miasta Krakowa a krakowskimi organizacjami pożytku publicznego można wyróżnić najczęściej występujące formy współdziałania. Należy

68 E. Bogacz-Wojtanowska E., *Modele współpracy lokalnych instytucji a rozwiązywanie problemów rynku pracy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007, s. 35.

69 Ibidem.

70 E. Bogacz-Wojtanowska, *Zdolności organizacyjne...* op cit., s. 92.

do nich zlecenie realizacji zadania publicznego wraz z jego dofinansowaniem. Większość przywołanych wcześniej przykładów realizowanych przez OPP projektów mieści się w ramach realizacji zadań publicznych.

Gmina Miasta Kraków nawiązuje także partnerstwa w ramach zawieranych umów, czyli kolejnej formy współpracy. Umowy partnerskie powstają w celu „realizacji zadań na rzecz mieszkańców/nek Krakowa oraz wspólnej realizacji projektów w ramach programów operacyjnych, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju” (2012)⁷¹. Przykładem tego typu partnerstwa jest współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z Caritas Archidiecezji Krakowskiej, skupiona na dystrybucji żywności dla osób najbardziej potrzebujących, oraz z Dziełem Pomocy św. Ojca Pio w ramach projektu „Dzielni – Samodzielni. Projekt mieszkań wspieranych dla rodzin i osób doświadczających bezdomności”.

Kolejnymi występującymi formami współpracy Urzędu Miasta Krakowa z organizacjami pożytku publicznego są konsultacje i powoływanie zespołów doradczych i konsultacyjnych. Kilka OPP z Krakowa uczestniczy w zespołach konsultacyjnych, ale nie można zauważyć w tym zakresie wzmoczonej aktywności w stosunku do ogółu trzeciego sektora. Świadczy to o tym, że również w Krakowie OPP skupiają się na działalności usługowej, a nie rzeczniczej i reprezentowania interesów różnych grup społecznych w ramach procesów konsultacji.

Następną formą współpracy realizowaną przez Urząd Miasta Krakowa jest wymiana informacji o kierunkach prowadzonej działalności. Wymiana taka odbywała się przede wszystkim przy pomocy miejskich portali internetowych: www.ngo.krakow.pl, www.zis.krakow.pl, www.sport.krakow.pl, www.krakow.pl/bezbarrier, www.kkr.krakow.pl,

71 Sprawozdanie z realizacji programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r., nr 234, poz. 1536 z późn. zm.), za rok 2012 wraz ze Sprawozdaniem z realizacji wieloletniego programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi za okres od 7 listopada do 31 grudnia 2012 r., (2013), Urząd Miasta Krakowa, Wydział Spraw Społecznych.

www.portaledukacyjny.krakow.pl. W 2014 roku uruchomiono punkt doradczy dla trzeciego sektora w MOWIS-ie. Organizacje pożytku publicznego mogły uzyskać wsparcie w zakresie doradztwa prawnego. Instytucje publiczne i organizacje pożytku publicznego mają także możliwość wymieniać się doświadczeniami i wiedzą podczas Krakowskich i Małopolskich Forów Organizacji Pozarządowych. Dodatkowo funkcjonuje mailowa wymiana informacji.

Mimo wielu okazji, szans oraz form współpracy, na podstawie zebranych danych można wnioskować, że stosunkowo niewiele krakowskich organizacji pożytku publicznego anagazuje się w szeroko pojętą współpracę i wyraża chęć współdziałania. Przejawami słabej zdolności do współpracy są:

- niska aktywność krakowskich OPP w procesach konsultacji społecznych w Krakowie oraz niska partycypacja w zespołach konsultacyjnych,
- rzadko podpisywane umowy partnerskie z Urzędem Miasta,
- niska frekwencja w przystępowaniu do konkursów i zamówień publicznych.

Dość bogata oferta współpracy ze strony Urzędu Miasta Krakowa spotyka się z zainteresowaniem znacznie mniejszym niż wskazywałaby na to liczba i możliwości krakowskich organizacji pożytku publicznego. Formalną współpracę z Gminą Miejską Kraków zawiera bowiem wąska grupa badanych podmiotów krakowskiego trzeciego sektora. Taka sytuacja uniemożliwia zrównoważny rozwój wszystkich krakowskich organizacji pożytku publicznego, utrwalając i wspierając obecność na rynku tylko niewielkiej ich części. Winę za taki stan rzeczy ponoszą zapewne obie strony, a największym problemem wciąż okazuje się za mało skuteczna komunikacja, wymiana informacji i edukacja.

CZĘŚĆ 3

KOMUNIKOWANIE W SIECI – OPINIE
ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH O PORTALU
INTERNETOWYM PROWADZONYM
PRZEZ URZĄD MIASTA KRAKOWA

3.1. Charakterystyka portalu www.ngo.krakow.pl

Portal internetowy ngo.krakow.pl powstał z inicjatywy Urzędu Miasta Krakowa. Stanowi swego rodzaju kompendium wiedzy na temat działalności i funkcjonowania krakowskich organizacji trzeciego sektora. Jest on zarazem elementem Miejskiej Platformy Internetowej „Magiczny Kraków”. Portal z założenia ma stanowić bazę informacji przeznaczonych i związanych z organizacjami pozarządowymi. Jest to baza informacji dla istniejących, ale także dla nowych organizacji pozarządowych. Witryna oferuje wiele przydatnych funkcji. Prowadzi ją Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych (MOWIS), a zawiera ona informacje np. o: Krakowskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego (KRDP), Komisjach Dialogu Obywatelskiego (KDO), realizowanych projektach we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Dodatkowo na stronie regularnie zamieszczane są informacje na temat dotacji (otwartych konkursów ofert, „małych grantach”) oraz konsultacji społecznych dla organizacji pozarządowych. Ponadto portal oferuje dostęp do aktów prawnych dotyczących działalności trzeciego sektora w Polsce. Strona internetowa połączona jest z portalami społecznościowymi miasta. Witryna oferuje także *newsletter* dla organizacji pozarządowych. Portal www.ngo.krakow.pl stanowi swego rodzaju kanał komunikacji pomiędzy krakowskimi organizacjami trzeciego sektora a władzami samorządowymi miasta Krakowa.

3.2. Zakres i ocena współpracy organizacji pozarządowych z Urzędem Miasta Krakowa

Doświadczenia badanych krakowskich organizacji pozarządowych związane ze współpracą z Urzędem Miasta Krakowa są bardzo różne, a zakres współpracy zależy od wielu czynników.

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że organizacje pozarządowe poprzez współpracę rozumieją działania podejmowane przez urząd miasta na rzecz inicjatyw proponowanych przez organizacje

pozarządowe. Często współpraca rozpoczyna się w momencie, kiedy UMK zaczyna dofinansowywać różnego rodzaju działania organizacji pozarządowych. Co ciekawe, badane organizacje nie podkreślają na przykład znaczenia wymiany informacji w procesach współpracy.

Przeprowadzone badania wskazały, że zakres i rodzaj współpracy organizacji pozarządowych i UMK możemy rozpatrywać w kategoriach trzech zmiennych. W Krakowie funkcjonują organizacje pozarządowe, które w ogóle nie współpracują z UMK, takie, które współpracują okresowo, tymczasowo, sporadycznie, a wreszcie będące niejako stałymi partnerami UMK.

Brak współpracy pomiędzy organizacjami trzeciego sektora a UMK wynika przede wszystkim ze specyfiki działania danej organizacji pozarządowej. Często są to organizacje ogólnopolskie, które współpracują nie tyle z UMK, co z innymi państwowymi podmiotami. Kontakty organizacji z UMK są sporadyczne i wynikają raczej z kwestii formalnych. Trudno tu mówić o jakiegokolwiek współpracy. Z UMK nie współpracują także organizacje, które nie są finansowane ze środków UMK.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że jeśli do współpracy pomiędzy podmiotami dochodzi, to jest ona oceniana raczej pozytywnie. Trudno mówić o dialogu, ale w sytuacji wymagającej porozumienia oba podmioty chętnie współpracują. Badani zaznaczyli, że barierą w podjęciu współpracy jest wszechobecna biurokracja, która zaburza niejako możliwość partnerskiego dialogu. Kwestie formalne (rozliczenia kwartalne, niedostosowanie treści wniosków do specyfiki działania danej organizacji pozarządowej) stanowią utrudnienie dla organizacji trzeciego sektora i zniechęcają do podjęcia szerszej współpracy. Zwraca się uwagę, że większa swoboda w podejmowaniu działań i decyzji przez organizacje pozarządowe mogłaby wpłynąć pozytywnie na relację i współpracę. Jednocześnie należy przywołać opinię badanych, że współpraca z UMK „idzie w dobrym kierunku”, „jest rozwojowa”. Ponadto badani wskazali, że współpraca zależy od jednostki, czyli urzędnika „po drugiej stronie”. Istotne jest budowanie relacji na równym poziomie, bez stawiania urzędników ponad beneficjentami. Partnerstwo we współpracy i budowaniu relacji wydaje się według badanych najbardziej pożądanym działaniem, na którego kształt i zakres UMK może mieć największy wpływ. Część badanych zwróciła uwagę, że działania

podejmowane przez ich organizacje są często doceniane, nagradzane na szczeblu ogólnopolskim, ale nie lokalnym.

Organizacje pozarządowe najczęściej współpracują z UMK w przypadku organizacji konkretnych wydarzeń i realizacji projektów bądź konkursów. UMK finansuje wybrane projekty, ogłasza konkursy, zachęcając organizacje pozarządowe do współpracy. Badani zauważyli, że najczęściej współpracują nie tyle z samym UMK, ale poszczególnymi wydziałami w strukturze samego urzędu czy innymi jednostkami miejskimi, takimi jak Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Krakowskie Biuro Festiwalowe, różnego rodzaju instytucje kultury, Wydział Spraw Społecznych czy Wydział Kształtowania Środowiska. Należy podkreślić, że w zasadzie każdy badany, którego organizacja pozarządowa współpracuje z MOPS-em, chwali wzajemną współpracę i określa relacje między podmiotami jako bardzo dobre.

Duże i znane organizacje pozarządowe, mające długi staż działania, renomę i zaufanie społeczne, mogą liczyć na dużą pomoc ze strony miasta. Obie strony na przestrzeni lat wypracowały spójny model współpracy oparty na zaufaniu i partnerstwie. Badani reprezentujący rozpoznawalne i duże organizacje pozarządowe w przeprowadzonych wywiadach mówili wręcz o „symbiozie” we współpracy, jaka istnieje pomiędzy ich organizacją a UMK. Miasto jest partnerem wielu akcji, a władze są przychylne proponowanym przez organizacje pozarządowe inicjatywom. W przypadku współpracy UMK ze znanymi i rozpoznawalnymi organizacjami pozarządowymi możemy mówić o obojmych korzyściach wynikających z tej współpracy. Miasto wspiera finansowo duże akcje, projekty, festiwale. Ich pomyślna realizacja (zadanie organizacji pozarządowej) może mieć pozytywny wpływ na promocję miasta. Z kolei dana organizacja pozarządowa dzięki podjętej współpracy spełnia cele statutowe i realizuje swoją misję w satysfakcjonujący jej członków i beneficjentów sposób. Wzajemne zaufanie i doświadczenia stanowią swego rodzaju katalizator w relacjach na linii UMK – organizacja pozarządowa.

Analiza wywiadów przeprowadzonych z przedstawicielami organizacji pożytku publicznego wykazała, że większa część organizacji współpracuje z innymi organizacjami pozarządowymi. Proces ten dotyczy przede wszystkim mniej znanych organizacji pozarządowych.

Organizacje najchętniej podejmują współpracę z innymi podmiotami, które mają podobne cele i realizują podobne zadania. Jednocześnie należy zaznaczyć, że duże, znane i rozpoznawalne w regionie organizacje pozarządowe skupiają się na swoich zadaniach i dużo rzadziej podejmują decyzję o współpracy z innymi podmiotami. Mowa bowiem o swego rodzaju tworzeniu sieci organizacji pozarządowych, które mogą wzajemnie się wspierać. To zjawisko powszechne w działalności małych, młodych stażem organizacji pozarządowych. Często „sieciowanie” jest szansą na przetrwanie, rozwój oraz naukę od organizacji, które już sprawnie i długo funkcjonują na lokalnym rynku.

3.3. Dobra komunikacja kluczem do sukcesu

Komunikacja pomiędzy organizacjami trzeciego sektora a UMK najczęściej występuje w dwóch wariantach. Pierwszy dotyczy kontaktów celowych, które mają doprowadzić do pozyskania konkretnej informacji. W tym obszarze organizacje pozarządowe kontaktują się z UMK oraz powołanymi przez niego jednostkami telefonicznie bądź mailowo. Badani kontakty te określają jako poprawne i rzetelne. Podczas prowadzonych wywiadów większość rozmówców zaznaczyła, że ich organizacja ogranicza swoje kontakty z UMK do minimum. Kontakty organizacji pozarządowych z miastem uzależnione są od specyfiki działania organizacji. Jedne organizacje poszukują linii porozumienia z miastem w przypadku organizacji różnych wydarzeń, akcji, festiwali. Inne skupiają swoje działania na konkretnych celach statutowych, a w natłoku obowiązków nie mają czasu na budowanie relacji z władzami miasta. Jednocześnie należy zaznaczyć, że organizacje pozostające w stałym kontakcie z UMK i podległymi mu jednostkami są względnie zadowolone z przebiegu i zakresu wzajemnej komunikacji.

Przedstawiciele organizacji pozarządowych komunikację z UMK rozumieją jako pozyskiwanie potrzebnych im informacji. Najczęściej w tym celu sięgają do internetu. Korzystają z takich portali, jak ngo.pl, krakow.pl, dlaseniora.krakow.pl, ngo.krakow.pl. Według

badanych to właśnie sieć w dzisiejszych czasach jest narzędziem, które może znacznie poprawić komunikację z miastem, a co za tym idzie funkcjonowanie organizacji. Część badanych zadeklarowała, że ich organizacja działa w świecie mediów społecznościowych, tym samym proces komunikacji UMK z organizacjami mógłby w jakimś stopniu przenieść się na grunt jednego z portali – Facebooka. Badani zaznaczyli, że za pośrednictwem tego portalu miasto mogłoby organizować różnego rodzaju wydarzenia towarzyszące, co wpłynęłoby korzystnie na proces informowania organizacji pozarządowych. Ponadto portal ten oferuje swobodną wymianę opinii czy dostęp do forum dyskusyjnego, gdzie organizacje mogłyby wymieniać się doświadczeniami.

Część badanych zaznaczyła, że wskazane jest, aby to miasto niejako wychodziło z inicjatywą i nawiązywało kontakty z organizacjami trzeciego sektora w większym wymiarze niż to ma miejsce obecnie. Większe zainteresowanie miasta działalnością organizacji pozarządowych jest pożądanym zjawiskiem. Jednocześnie należy zaznaczyć, że niektóre organizacje trzeciego sektora korzystają z narzędzi, jakie do tej pory zostały uruchomione przez UMK. Jednym z nich jest newsletter, który pozwala organizacjom na pozyskiwanie informacji na temat aktywności organizacji pozarządowych i miasta, w tym np. na temat nowych szkoleń czy ogłaszanych konkursów.

Dodatkowo organizacje będące w stałym kontakcie z UMK podkreślają, że aktualnie komunikacja przebiega w satysfakcjonujący ich sposób i różni się znacznie od tej z przeszłości. Nastąpił postęp względem lat poprzednich, kiedy to komunikacja pomiędzy organizacjami trzeciego sektora a UMK w zasadzie nie istniała. Aktualnie urzędnicy w większości zaczynają postrzegać swoich beneficjentów jako godnych partnerów do współpracy. Jeden z przedstawicieli badanej organizacji zaznaczył, że *nareszcie urzędnicy zaczynają mówić naszym językiem*. Jednocześnie należy podkreślić, że w dalszym ciągu biurokracja związana z formalną częścią pracy urzędu miasta bywa barierą w kontaktach z organizacjami pozarządowymi i stanowi swego rodzaju przeszkodę w dobrej komunikacji.

Wydaje się, że działania podejmowane w ramach poszczególnych komisji dialogu obywatelskiego stanowią dla organizacji trzeciego sektora bardzo ważny element współpracy z UMK, a co za tym idzie

komunikacji. KDO tworzą swego rodzaju przestrzeń wymiany poglądów i informacji. Powołanie komisji dialogu obywatelskiego, cykliczne spotkania, wymiana informacji eksperckich na forum przyczyniają się do tworzenia faktycznego i realnego dialogu pomiędzy krakowskimi organizacjami pozarządowymi a UMK. Ponadto część badanych zaznacza, że sami urzędnicy coraz częściej biorą aktywny udział w wydarzeniach organizowanych przez poszczególne organizacje pozarządowe. Tym samym możemy mówić o obustronnej komunikacji wynikającej ze współpracy pomiędzy podmiotami. Jednocześnie należy zaznaczyć, że organizacje pozarządowe oceniają KDO jako organ tylko i wyłącznie rekomendujący, opiniotwórczy. Tak naprawdę wydawane rekomendacje nie mają wiążącego zakresu i mocy sprawczej, co według badanych powinna gwarantować ustawa.

Ważną rolę w podejmowanych przez organizacje działaniach pełni Centrum Obywatelskie, które dla organizacji pozarządowych stanowi miejsce wymiany doświadczeń. Warto dodać, że jest to zadanie publiczne realizowane przez konsorcjum organizacji pozarządowych, zlecone w trybie otwartego konkursu ofert. Wydaje się jednak, że wiele organizacji nie do końca jest świadomych statusu organizacyjno-prawnego Centrum Obywatelskiego.

3.4. Informacja na wagę złota

Biorący udział w badaniu przedstawiciele organizacji trzeciego sektora w celu pozyskania odpowiednich informacji najczęściej sięgają do internetu. Szukają informacji na temat nowo ogłaszanych konkursów grantowych, dotacji, szkoleń, warsztatów, naboru wolontariuszy, innych organizacji pozarządowych, konsultacji społecznych, formularzy wniosków czy zmian w aktach prawnych. Ponadto organizacje o charakterze społecznym poszukują informacji o potencjalnych beneficjentach, tak aby jak najlepiej dostosować swoje działania do osób potrzebujących.

Przeprowadzone badania wskazały, że organizacje trzeciego sektora informacje o innych organizacjach pozarządowych pozyskują

najczęściej poprzez media społecznościowe (Facebook), kontakty zewnętrzne, spotkania w ramach Komisji Dialogu Obywatelskiego, obserwację działalności innych organizacji, Krajowy Rejestr Sądowy, strony Departamentu Pożytku Publicznego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Dla większości badanych organizacji ważnym źródłem informacji pozostaje portal www.ngo.krakow.pl. Stanowi on bazę potrzebnych i przydatnych informacji. Jest znany w środowisku organizacji pozarządowych i w zasadzie do rzadkości należy nieznanomość serwisu przez przedstawicieli organizacji trzeciego sektora. Część organizacji chętnie i często korzysta z witryny, inne odwiedzają ją sporadycznie przy okazji poszukiwania konkretnych informacji. Organizacje pozarządowe często korzystają z ogólnopolskiego portalu ngo.pl i traktują go jako „skarbnicę wiedzy”.

Badani podczas przeprowadzanych wywiadów zostali poproszeni o wskazanie słabych oraz mocnych stron portalu www.ngo.krakow.pl i określenie, co należy poprawić, aby portal był jak najbardziej użyteczny dla organizacji trzeciego sektora. Według badanych portal ngo.krakow.pl jest przydatny w poszukiwaniu informacji dotyczących:

- konkursów lub ofert,
- warsztatów,
- szkoleń,
- dotacji bądź grantów,
- aktów prawnych,
- konsultacji z organizacjami pozarządowymi,
- innych organizacji pozarządowych.

Z oferowanego przez portal newslettera korzysta niewielu badanych. Jednak organizacje, które otrzymują cyklicznie od www.ngo.krakow.pl maile, bardzo chwalą tę formę pozyskiwania informacji. Część przedstawicieli organizacji przyznaje, że ze względu na specyfikę ich działań to oni jako organizacje pozarządowe powinni zabiegać o pozyskiwanie odpowiednich informacji i ich przepływ.

Wskazano, że na stronie www.ngo.krakow.pl brakuje rzetelnej zakładki, która opisywałaby rozporządzenia dotyczące samorządów oraz rocznego zeznania czy sprawozdania ze współpracy organizacji trzeciego sektora z Urzędem Miasta Krakowa. Co ciekawe, dane

te występują w portalu, lecz mimo to pozostają przez część badanych nadal niezauważone.

Brakuje także informacji o dostępnej w danym momencie puli środków pieniężnych przeznaczonych na granty. Dodatkowo na stronie nie zaznaczono wyraźnie zakładki informacyjnej przeznaczonej dla nowo powstałych bądź chcących zacząć swoją działalność organizacji pozarządowych. Ponadto badani zwrócili uwagę, że witryna ngo.krakow.pl nie jest wystarczająco promowana, a informacje na niej zawarte nie są bezpośrednio przekazywane organizacjom, co według niektórych badanych stanowi problem. W celu polepszenia przepływu informacji i komunikacji pomiędzy organizacjami trzeciego sektora zaproponowano, aby za pomocą portalu www.ngo.krakow.pl dana organizacja miała możliwość logowania się do systemu, w którym będzie mogła odszukać inne, pokrewne sobie organizacje. Podjęcie takich działań może pozwalać na nawiązanie współpracy pomiędzy organizacjami. Dodatkowo przedstawiciele organizacji zwrócili uwagę, że warto byłoby podjąć działania zmierzające do wzajemnego szerzenia idei poprzez zamieszczanie na portalu ngo.krakow.pl banerów poszczególnych organizacji pozarządowych, tak aby sami zainteresowani mogli zacząć się „kojarzyć”. Działania te przyspieszyłyby proces sieciowania organizacji pozarządowych w krakowskim środowisku.

Biorąc pod uwagę, że portal www.ngo.krakow.pl administruje miasto, zapytano badanych, czy uważają za dobre, by takim portalem zarządzały same organizacje pozarządowe. Zdania przedstawicieli organizacji trzeciego sektora były podzielone. Doceniono inicjatywę miasta w tym zakresie. Jednocześnie zwrócono uwagę, że być może prowadzenie portalu powinno zostać powierzone osobom, które znają środowisko organizacji pozarządowych od środka. Z drugiej zaś strony pojawiły się obawy, że w przypadku zarządzania portalem przez organizacje pozarządowe pozyskanie środków na funkcjonowanie strony internetowej mogłoby stanowić problem nawet w sytuacji, kiedy to same organizacje trzeciego sektora finansowałyby taką inicjatywę. Ponadto przedstawiciele organizacji zaznaczali, że mają bardzo dużo obowiązków, a kolejny, wynikający z prowadzenia tego typu serwisu, mógłby niekorzystnie wpłynąć na realizację podstawowych zadań danego podmiotu.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Badania przeprowadzone w 2016 roku w Krakowie, a dotyczące konsultacji społecznych, zdolności organizacji pożytku publicznego i komunikowania się UMK z organizacjami pozarządowymi, pozwalają sformułować następujące wnioski:

GMINA MIEJSKA KRAKÓW, jak dowodzą badania, prowadzi konsultacje społeczne z organizacjami pozarządowymi. Forma pisemna konsultacji, która polega na zamieszczeniu projektu uchwały na portalach miejskich, była wykorzystywana przez Gminę Miejską Kraków w przypadku wszystkich konsultacji z organizacjami pozarządowymi. Często konsultacje występowały w formie pisemnej, czyli jako przesyłanie dokumentu do zaopiniowania Krakowskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego oraz właściwej komisji dialogu obywatelskiego.

W 2015 ROKU siedem dokumentów zostało skonsultowanych jedynie poprzez przekazanie projektów do zaopiniowania KRDP. Budzi to wątpliwości, jeśli chodzi o zgodność tego procesu z §5 pkt. 2 uchwały nr XII/135/11 Rady Miasta Krakowa z 13 kwietnia 2011 roku w sprawie określania szczegółowego sposobu konsultowania z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji. Według tego zapisu przeprowadzenie konsultacji pisemnych poprzez zamieszczenie stosownego projektu uchwały w wyżej wymienionych portalach jest obligatoryjne.

KRDPP w 2015 roku wydawała opinię pozytywną bądź odstępowała od prawa do wydania opinii na rzecz właściwej komisji dialogu obywatelskiego. Nową formą opiniowania były konsultacje prowadzone online: w ten sposób w 2015 roku skonsultowano trzy projekty dokumentów.

DLA GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW najczęstszym sposobem dostarcia do organizacji z informacją o organizowanych konsultacjach było publikowanie informacji o prowadzonych konsultacjach na portalach dla organizacji pozarządowych oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Ważnym kanałem przekazywania i upubliczniania informacji okazał się Facebook (profil Dialogu Społecznego). Wiadomości o trwających konsultacjach przekazywano również do organizacji pozarządowych newsletterem www.ngo.krakow.pl oraz serwisem prasowym UMK.

NA PODSTAWIE ANALIZY RAPORTÓW z konsultacji z organizacjami pozarządowymi i podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w przedmiotach poszczególnych projektów uchwał można zauważyć niską aktywność obywatelską organizacji pozarządowych. Najwięcej poprawek zgłoszono do projektu uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawach: zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków oraz tymczasowych pomieszczeń; zmiany uchwały nr LVIII/794/12 Rady Miasta Krakowa z 10 października 2012 roku w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Kraków oraz zasobem tymczasowych pomieszczeń na lata 2012-2017 (który nie jest aktem prawa miejscowego). Uwagi do tego dokumentu zostały zgłoszone podczas spotkania konsultacyjnego w UMK, które zorganizowano z racji dużego zainteresowania problematyką mieszkaniową. Również z tego powodu w konsultacjach wzięła udział większa liczba podmiotów niż w przypadku pozostałych konsultacji przeprowadzonych w 2015 roku.

STOSUNKOWO DUŻA LICZBA PODMIOTÓW konsultujących projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie przyjęcia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na rok 2016 może wynikać z faktu, że projekt został przekazany do zaopiniowania dzierżawcom lub zarządcom obwodów łowieckich działających na obszarze gminy.

ZGODNIE Z UCHWAŁĄ każdy raport o wynikach konsultacji powinien zawierać odrębny załącznik z listą organizacji, które wzięły w nich udział. Załącznik tego rodzaju posiadał tylko jeden raport. Co więcej, jedynie cztery raporty zawierały odrębne załączniki w ogóle. Znajdowały się w nich uwagi organizacji dotyczące projektów uchwał wraz z informacją o ich uwzględnieniu lub nie (wraz z uzasadnieniem). Brak załączników przy raportach o wynikach konsultacji wynika w większości przypadków z tego, że żadna organizacja pozarządowa lub inny podmiot wyróżniony w uchwale nie zgłosił uwag do projektu. Jednak z uwagi na zapis uchwały oraz przejrzystość informacji dotyczących konsultacji, należałoby rozważyć dołączanie załączników zawierających stosowną informację także w wypadkach, gdy żaden z uprawnionych podmiotów pozarządowych nie zgłosi uwag do projektu.

ANALIZA RAPORTÓW z przeprowadzonych konsultacji wykazała, że w konsultacjach bierze udział niewielka liczba podmiotów. Biorąc pod uwagę lakoniczną formę oraz brak załączników (w postaci listy organizacji biorących udział w konsultacjach), nie można jednoznacznie stwierdzić, ile organizacji opiniowało dany projekt. W raportach z 2015 roku rzadko podawano informację o liczbie podmiotów biorących udział w konsultacjach. Na ich podstawie nie da się zatem jednoznacznie stwierdzić, czy podmioty zgłaszające uwagi do danego projektu były jedynymi organizacjami konsultującymi go.

Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ wynika, że około 1/3 badanych organizacji nie wiedziała o organizowanych konsultacjach i w ogóle nie współpracowała z Gminą Miejską Kraków w 2015 roku. Najwięcej organizacji współdziałało z Wydziałem Spraw Społecznych. Co więcej, zaledwie 31% badanych organizacji wzięło udział w konsultacjach. Najczęściej opiniowanym dokumentem okazał się projekt programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków na rok 2016 z organizacjami pozarządowymi. Niski poziom świadomości oraz uczestnictwa podmiotów trzeciego sektora w konsultacjach wynika (w opinii przedstawicieli organizacji pozarządowych) z jednej strony z nieskutecznego przekazywania przez GMK informacji o konsultacjach, z drugiej zaś z braku zaangażowania i niechęci samych organizacji do udziału w konsultacjach.

MNIEJ NIŻ POŁOWA ANKIETOWANYCH organizacji wskazała, że otrzymała bezpośrednią informację z GMK o organizowanych konsultacjach. Najczęściej informacja o konsultacjach docierała do respondentów drogą elektroniczną, zazwyczaj za pośrednictwem newslettera lub e-maila. Z przeprowadzonych badań wynika, że najbardziej dogodnym dla organizacji kanałem dostarczania informacji o konsultacjach jest internet. Jednocześnie respondenci wskazali na spotkania, konferencje oraz bezpośredni kontakt z urzędnikiem jako na ważne formy komunikacji o konsultacjach. Ogólnie sposób informowania o konsultacjach został oceniony jako przeciętny. Może to świadczyć o konieczności modyfikacji treści lub formy e-maili oraz newslettera. Ponadto warto zwrócić uwagę na deklarowane przez respondentów znaczenie kontaktów bezpośrednich. Wśród wymienionych form konsultacji ankietowani najwyżej ocenili spotkania osobiste z przedstawicielami organizacji pozarządowych i spotkania otwarte. Formy pisemne konsultacji są według nich mniej efektywne, co może świadczyć o braku zaufania do tego sposobu opiniowania projektów.

RESPONDENCI wskazali okres od 23 do 25 dni jako najdogodniejszy czas trwania konsultacji w formie pisemnej (poprzez zamieszczenie

projektu uchwały na odpowiednich portalach oraz przekazywanie dokumentu do zaopiniowania KRDP). W roku 2015 konsultacje trwały średnio 14 dni. Z kolei za najlepszą porę spotkań z organizacjami pozarządowymi oraz spotkań otwartych uznano godzinę od 16:00 do 17:00. Uwzględnienie preferowanych przez organizacje ram czasowych konsultacji oraz dogodnej pory na spotkania konsultacyjne mogą przyczynić się zwiększenia liczby zgłaszanych przez organizacje uwag do przedstawianych im do zaopiniowania dokumentów.

POŁOWA ANKIETOWANYCH organizacji, które wniosły poprawki do opiniowanych projektów, stwierdziła, że ich uwagi zostały uwzględnione częściowo, a 6% respondentów uznało, że wdrożono je w całości. Na podstawie tych opinii można stwierdzić, że uwagi organizacji pozarządowych pozyskane w procesie konsultacji są w znacznej mierze uwzględniane. Jednocześnie niepokojąca jest ogólna ocena konsultacji jako narzędzia kształtowania aktów prawa miejscowego. Prawie 60% respondentów wyraziło opinię, że nie jest to zadowalająca forma. W komentarzach pojawiały się opinie, że organizacje nie są dostatecznie informowane o przedmiocie i procedurze konsultacji oraz, co ważniejsze, nie mają poczucia sprawstwa. Brak wiary organizacji w możliwość wpływu na ostateczny kształt konsultowanego dokumentu jest najczęściej wymienianą przyczyną niechęci do opiniowania projektów.

PROCES KONSULTOWANIA Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku został przez respondentów oceniony jako przeciętny. Najważniejszym czynnikiem sprzyjającym uczestnictwu organizacji pozarządowych w konsultacjach jest powiązanie przedmiotu konsultacji z realizacją celu określonego w statucie organizacji. Natomiast do najczęstszych przyczyn niezaangażowania się w konsultacje należy brak informacji o nich. Przeprowadzone wyniki badań wskazują jednocześnie na złożoność problemów utrudniających procesy konsultacji pomiędzy GMK a organizacjami pozarządowymi. Najwięcej uwag w stosunku do UMK dotyczyło nieskutecznej

komunikacji z organizacjami pozarządowymi (m.in. wskazywano, że brakuje bezpośrednich zaproszeń do organizacji, które działają w obszarze konsultowanych spraw), a ponadto niedogodności związanych z procedurami konsultacji. Usprawnienie form komunikowania i uwzględnienie postulatów organizacji pozarządowych dotyczących technicznych warunków przeprowadzania konsultacji (czas trwania, pora organizacji spotkań, kontakty bezpośrednie, forma prezentacji wyników konsultacji) to podstawowe rekomendacje zmian, które mogą przyczynić się do poprawy procesu konsultacji. Bardziej złożone są bariery psychologiczne, wynikające np. z niechęci niektórych organizacji pozarządowych do podejmowania współpracy z miastem w ogóle czy braku wiary w skuteczność konsultacji jako narzędzia kształtowania aktów prawa miejscowego i formy współpracy z miastem. Poprawa efektywności procesu konsultacji wymaga więc działań dwutorowych: krótkoterminowych, polegających na usprawnieniu procedur i form konsultacji, oraz długoterminowych, zorientowanych na poprawę wzajemnego komunikowania się i współpracy między instytucjami miasta i organizacjami pozarządowymi.

PRZEPROWADZONE BADANIA wykazały, że współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi a Urzędem Miasta Krakowa oceniana jest przez pryzmat konkretnych doświadczeń organizacji pożytku publicznego. Tym samym trudno o uogólnienie znaczenia i zakresu kondycji tej współpracy w ogólnym kontekście. Należy jednak zwrócić uwagę, że badani dostrzegają pozytywne zmiany we współpracy ich organizacji z władzami Krakowa. Istotne w budowaniu wzajemnych relacji jest zaufanie. Organizacje pozarządowe chcą być partnerem miasta w realizacji wspólnych zadań. Tym samym duże znaczenie ma wzajemna pomoc i zrozumienie. Jednocześnie należy zaznaczyć, że doskonalenie i praca w zakresie budowania wzajemnych relacji powinna stanowić proces ciągły i wynikać z chęci podjęcia współpracy przez obie strony.

W OSTATNIM CZASIE proces komunikacji pomiędzy organizacjami trzeciego sektora a Urzędem Miasta Krakowa w dużej mierze przeniósł się do internetu. Umiejętność dobrego komunikowania się w sieci stanowi swego rodzaju wyzwanie dla obu stron. Kontakt za pośrednictwem mediów elektronicznych kryje w sobie duży potencjał w obrębie skutecznego komunikowania się organizacji pozarządowych z miastem. Ważne jest, aby miasto jako nadawca treści i zarządca portalu postępowało z duchem czasu i śledziło nowe trendy w zakresie rozwoju mediów społecznościowych.

ANALIZA DOKUMENTÓW badanych organizacji pożytku publicznego pozwoliła na sklasyfikowanie i zidentyfikowanie ich działań wedle międzynarodowej klasyfikacji organizacji pozarządowych L. Salomona i H. Anheiera. Zgodnie z wynikami analizy krakowskie organizacje pożytku publicznego skupiają swoją działalność na czterech głównych obszarach: edukacji i badaniach naukowych, usługach społecznych, zdrowiu i jego ochronie oraz kulturze i rekreacji. Obszary te są najpopularniejszymi polami aktywności krakowskich organizacji pożytku publicznego. Świadczyć to może o potrzebach społecznych, a także o pewnych cechach i własnościach potencjału społecznego badanych organizacji. A mianowicie o kompetencjach, umiejętnościach, wiedzy i doświadczeniu zaangażowanych pracowników i wolontariuszy organizacji pożytku publicznego, które w takim przypadku odpowiadają misji i celom organizacyjnym. Natomiast z perspektywy zaangażowanych ludzi, obrana forma i obszar działań organizacji musi budzić zainteresowanie zarówno wśród odbiorców, jak i samych członków organizacji pożytku publicznego. Wybór obszaru działań organizacji podyktowany jest między innymi jej zdolnościami społecznymi, finansowymi, adaptacyjnymi i analitycznymi oraz zdolnościami do współpracy⁷². Warto także dodać, że obszary aktywności OPP w Krakowie są zbliżone do obszarów aktywności organizacji pozarządowych w Polsce i na świecie.

72 E. Bogacz-Wojtanowska, *Zdolności organizacyjne a współdziałanie organizacji pozarządowych*, Instytut Spraw Publicznych UJ, Kraków 2013.

POTENCJAŁ SPOŁECZNY badanych organizacji pożytku publicznego pod względem ilościowym jest wewnątrznie zróżnicowany. W latach 2012-2014 średnia liczba pracowników oscylowała wokół 50 osób, średnia liczba etatów wokół 12, średnia liczba wolontariuszy wynosiła około 200. Jeśli chodzi o średnią liczbę beneficjentów, to rok 2014 był zdecydowanie najlepszy, badane organizacje deklarywały dostarczenie do średnio około ponad 150 tys. odbiorców. Warto zauważyć, że ta ostatnia liczba maleje w niektórych OPP w Krakowie.

ANALIZA SPRAWOZDAŃ dziesięciu wybranych badanych organizacji pożytku publicznego, które zadeklarowały w sprawozdaniach największy przychód z 1% w latach 2012-2014, pokazuje natomiast ich znaczną przewagę na tle wszystkich badanych organizacji. Notują one średnią liczbę pracowników ponad czterokrotnie wyższą od przyjętej przeciętnej, średnią liczbę etatów prawie pięciokrotnie wyższą, średnią liczbę wolontariuszy około siedmiokrotnie wyższą.

ROZPATRYWANIE ZDOLNOŚCI finansowych badanych organizacji pożytku publicznego pokazuje podobną zależność, jaka została zaobserwowana w przypadku potencjału społecznego. Mianowicie zdolności finansowe i społeczne są wzajemnie zależne i skorelowane. Im wyższy przychód deklaryuje organizacja, tym większe prawdopodobieństwo posiadania większej liczby pracowników, etatów i wolontariuszy. Organizacje, których przychody są stałe i względnie duże, posiadają rozleglejsze struktury. Ich sukces i trwałość są pewniejsze.

BADANIA pokazały, że w latach 2012-2014 dla wszystkich rozpatrywanych OPP w Krakowie średnie przychody ogółem sukcesywnie rosły, osiągając w roku 2014 kwotę około 2158 737 złotych. W latach 2013 i 2014 średni procent pozyskanych środków publicznych wynosił niecałe 27%. W latach 2012-2014 średni procent środków finansowych pozyskanych z Urzędu Miasta Krakowa to około 7%, a średni procent pozyskanych środków prywatnych to 30%. Prezentowane

wyniki dowodzą, że badane OPP charakteryzują się odwrotną sytuacją finansową niż ogół organizacji pozarządowych w Polsce – najczęściej bowiem te drugie pozyskują środki samorządowe, a znacznie rzadziej biznesowe.

BADANIA wykazały, że dziesięć organizacji pożytku publicznego, które w analizowanych latach osiągnęły największy przychód z 1%, uzyskało łącznie średni przychód ogółem około czterokrotnie wyższy niż średni przychód ogółem wszystkich badanych organizacji. Zauważyć więc można silną polaryzację krakowskich OPP w pozyskiwaniu środków z 1%. Najsilniejsze, najbardziej medialne i posiadające silnych liderów radzą sobie zdecydowanie lepiej niż większość

W LATACH 2012-2014 dominującymi typami współpracy badanych organizacji pożytku publicznego z organizacjami publicznymi były: współpraca finansowa, współpraca pozafinansowa, współpraca długoterminowa, współpraca krótkoterminowa i współpraca stała. Co ważne, obszary współpracy proponowane przez Gminę Miejską Kraków pomijają takie grupy organizacji (zaproponowane w międzynarodowej klasyfikacji organizacji pozarządowych L. Salomona i H. Anheiera), które swe działania skupiają na: prawie, obronie prawa i polityce, działalności międzynarodowej, religii, filantropii, pośredniczeniu i wspieraniu wolontariuszy. Analizy wykazały, że grupy najliczniej reprezentowane w Krakowie otrzymują największe wsparcie od Gminy Miejskiej Kraków (zobacz główne obszary działalności OPP). Jest to typowa sytuacja, będąca wyrazem zarówno polityki sektora publicznego, jak i oczekiwań sektora pozarządowego w Krakowie.

OPP W KRAKOWIE rzadko wykonują zadania publiczne zlecone przez UMK, ale ich sieci współpracy są dość rozbudowane.

PORTAL INTERNETOWY www.ngo.krakow.pl stanowi dla organizacji pozarządowych jedno z wielu źródeł, za pośrednictwem którego mogą pozyskiwać potrzebne im informacje. Portal jest w opinii krakowskich organizacji pozarządowych w początkowej fazie rozwoju, a jego doskonalenie oraz promocja wydaje się być kluczem do sukcesu i pełnego porozumienia na linii Urząd Miasta Krakowa – organizacje trzeciego sektora. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że to miasto jest nadawcą informacji zawartych na portalu. Tym samym proces komunikacji nadal pozostaje dość jednostronny. Przeprowadzone badania wskazały, że organizacje pozarządowe nie tyle chcą bezpośrednio partycypować w zarządzaniu portalem, ale wyrażają chęć podjęcia współpracy w zakresie doskonalenia wzajemnych relacji z innymi pokrewnymi organizacjami pozarządowymi właśnie za pośrednictwem witryny ngo.krakow.pl. Tym samym wydaje się słuszne, aby miasto podjęło w tym celu odpowiednie działania zmierzające do integracji organizacji pozarządowych, stając się jednocześnie swego rodzaju katalizatorem w tworzeniu relacji wewnątrz trzeciego sektora.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne, dokumenty i sprawozdania

Aktualizacja *Strategii Rozwoju Krakowa – Strategia Rozwoju Krakowa 2030*, dokumenty i sprawozdania, www.bip.krakow.pl.

Regulamin prac Krakowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego z 25 sierpnia 2014 roku, załącznik do uchwały Rady Miasta Krakowa nr 7/2014/II KR DPP/3, www.bip.krakow.pl.

Uchwała Rady Miasta Krakowa nr VI/72/15 z 28 stycznia 2015 roku w sprawie przyjęcia wieloletniego programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2018, www.bip.krakow.pl.

Uchwała nr XXXIV/432/11 Rady Miasta Krakowa z 21 grudnia 2011 roku w sprawie powoływania członków oraz organizacji i trybu działania Krakowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, www.bip.krakow.pl.

Uchwała nr LX/852/12 Rady Miasta Krakowa z 7 listopada 2012 roku w sprawie przyjęcia wieloletniego programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi na lata 2012-2014, www.bip.krakow.pl.

Ustawa z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz. U. z 2003 r., nr 96, poz. 873, z późn. zm.

Ustawa z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz. U. z 2010 r., nr 234, poz. 1536.

Sprawozdanie z realizacji programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2010 Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.) za rok 2012 wraz ze sprawozdaniem z realizacji wieloletniego programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi za okres od 7 listopada do 31 grudnia 2012 roku, (2013), Urząd Miasta Krakowa, Wydział Spraw Społecznych, www.bip.krakow.pl.

Sprawozdanie z realizacji programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2010 Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.) za rok 2013 i wieloletniego programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi za rok 2013, (2014), Urząd Miasta Krakowa, Wydział Spraw Społecznych, www.bip.krakow.pl.

Sprawozdanie z realizacji programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2010 Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.) za rok 2014, (2015), Urząd Miasta Krakowa, Wydział Spraw Społecznych, www.bip.krakow.pl.

Zarządzenie Prezydenta Miasta Krakowa nr 759/2011 zmienione zarządzeniem nr 2638/2014 z 19 września 2014 roku w sprawie przyjęcia regulaminu tworzenia oraz zasad funkcjonowania komisji dialogu obywatelskiego, www.bip.krakow.pl.

Materiały zwarte, artykuły i raporty z badań

Adamiak P., Charycka B., Gumkowska M., *Kondycja sektora organizacji pozarządowych w 2015. Raport z badań*, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2016.

- Bogacz-Wojtanowska E., *Zakres, formy i obszary współpracy organizacji pozarządowych i samorządów województwa małopolskiego*, [w:] E. Bogacz-Wojtanowska, G. Praweńska-Skrzypek (red.), *Współpraca organizacji pozarządowych z jednostkami samorządu terytorialnego w województwie małopolskim*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2006.
- Bogacz-Wojtanowska E., *Zarządzanie organizacjami pozarządowymi na przykładzie stowarzyszeń krakowskich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2006.
- Bogacz-Wojtanowska E., *Potencjał organizacji pozarządowej i obszary jego analizy*, „Kwartalnik Trzeci Sektor” 2009, nr 18.
- Bogacz-Wojtanowska E., *Modele współpracy lokalnych instytucji a rozwiązywanie problemów rynku pracy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007.
- Bogacz-Wojtanowska E., *Zdolności organizacyjne a współdziałanie organizacji pozarządowych*, Instytut Spraw Publicznych UJ, Kraków 2013.
- Bogacz-Wojtanowska E., Hess A., Lendzion M., *Jak tworzyć i skutecznie działać w Radach Działalności Pożytku Publicznego? Praktyczne narzędzie dialogu obywatelskiego*, Świętokrzyskie Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Kielce 2015.
- Bogacz-Wojtanowska E., Hess A., Lisowska-Magdziarz M., Lendzion M., Nowak K., *Dialog obywatelski w Krakowie w opiniach mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i mediów. Raport z badań*, Wydawnictwo Attyka, Kraków 2015.
- Bryson J. M., Gibbons G. S., *Enterprise Schemes for Nonprofit Survival, Growth, and Effectiveness*, „Nonprofit Management&Leadership” 2001, vol. 11 (3).
- Christensen R. K., Gazley B., *Capacity for Public Administration: Analysis Of Meaning and Measurement*, „Public Administration and Development” 2008, vol. 28.
- Czapiński J., Panek T. (red.), *Diagnoza społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków*, Warszawa 2015.

- Eisinger P., *Organizational Capacity and Organizational Effectiveness among Street-Level Food Assistance Programs*, „Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly” 2002, vol. 31, no. 1.
- Gliński P., *Style działań organizacji pozarządowych w Polsce. Grupy interesu czy pożytku publicznego?*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2006.
- Hall M. H. (red), *The Capacity to Serve: A Qualitative Study of The Challenges Facing Canada's Nonprofit and Voluntary Organizations*, Canadian Centre for Philanthropy, Toronto 2003.
- Handy C., *Types of Voluntary Organizations*, [w:] J. Batsleer, C. Cornforth, R. Paton (red.), *Issues in Voluntary and Non-profit Management*, ed. J. Addison-Wesley Publishing Company, Boston, 1992.
- Hess A., *Blżej obywateli czy blżej państwa? Wpływ akcesji do UE na warunki funkcjonowania i aspiracje polskiego sektora pozarządowego*, „Przegląd Politologiczny” 2014, nr 4, Poznań 2014.
- Hess A., *Social interest representation – political parties and non-governmental organisations (NGOs)*, [w:] K. Sobolewska-Myślik, D. Kasproicz (red), *SPACE – Socio-Political Alternatives in Central Europe*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2014.
- Hess A., *Spoleczni uczestnicy medialnego dyskursu politycznego w Polsce. Mediatyzacja i strategie komunikacyjne organizacji pozarządowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013.
- Hess A., *The Polish Think Tank Scene*, [w:] B. Dobek-Ostrowska, M. Głowacki (ed.) *Democracy and Media in Central and Eastern Europe 25 Years On, Studies in Communication and Politics*, vol. 4, Peter Lang Edition, Frankfurt am Main 2015.
- Iwankiewicz-Rak B., *Marketing w organizacjach pozarządowych – obszary zastosowań*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2011.
- Kaiser M., *Leading Roles. 50 Questions Every Art Board Should Ask*, Brandeis University Press, New England 2010.

- Kaźmierczak T., Hernik K., *Wstęp*, [w:] T. Kaźmierczak, K. Hernik, *Społeczność lokalna w działaniu. Kapitał społeczny. Potencjał społeczny. Lokalne governance*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2008.
- Makowski G. (red.), *Jakość współpracy między organizacjami pozarządowymi i administracją publiczną. Raport końcowy z badań*, ISP, Warszawa 2011.
- Makowski G., *Nowe płaszczyzny dialogu między władzą i organizacjami pozarządowymi w Polsce*, [w:] G. Makowski, T. Schimanek (red.), *Organizacje pozarządowe i władza publiczna. Drogi do partnerstwa*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2008.
- Makowski G., *Ramy prawne partycypacji – stan obecny, zmiany, perspektywy*, [w:] A. Maszkowska, K. Sztop-Rutkowska (red.), *Partycypacja obywatelska – decyzje bliższe ludziom*, Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych „SocLab”, Białystok 2013.
- Millesen J. L., Carman J. G., Bies A. L., *Why Engage? Understanding the Incentive to Build Nonprofit Capacity*, „Nonprofit Management & Leadership” 2010, vol. 21, no. 1.
- Nowy słownik języka polskiego*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2002.
- Pszczołowski T., *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*, Ossolineum, Wrocław 1978.
- Radwan A., *Plan i strategia w organizacjach pozarządowych*, [w:] E. Bogacz-Wojtanowska, S. Wrona (red.), *Zarządzanie organizacjami pozarządowymi*, Monografie i studia Instytutu Spraw Publicznych UJ, Kraków 2016.
- Rymsza M., *Współpraca sektorowa w Polsce*, [w:] *Jak współpracować? Administracja publiczna – sektor pozarządowy*, „Trzeci Sektor”, numer specjalny, Warszawa 2011.
- Rymsza M., *O polityce państwa wobec trzeciego sektora i instytucjonalizacji dialogu obywatelskiego*, [w:] M. Rymsza (red.), *Organizacje pozarządowe. Dialog obywatelski. Polityka państwa*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2007.

- Salamon L. M., Anheier H. K., *Defining the Nonprofit Sector: A Cross-National Analysis*, Johns Hopkins Nonprofit Sector Series, Manchester University Press 1997, no. 4.
- Sidor M., *Rola rad działalności pożytku publicznego – na przykładzie największych miast w Polsce*, [w:] M.W. Sienkiewicz, M. Sidor (red.), *Dialog obywatelski. Formy, mechanizmy, bariery i perspektywy rozwoju*, Wydawnictwo Fundacji Centrum Rozwoju Lokalnego, Lublin 2014.
- Sroka J., *Deliberacja i rządzenie wielopasmowe. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2009.
- Wiktorska-Święcka A., *Ku dialogowi obywatelskiemu w Polsce... Rada Działalności Pożytku Publicznego – 10 lat doświadczeń*, MPiPS/DPP, Warszawa 2013.
- Wizerunek organizacji pozarządowych. Najważniejsze fakty*, <http://fakty.ngo.pl/files/civicpedia.pl/public/wizerunek>.
- Wygnański J., *Ekonomizacja organizacji pozarządowych. Możliwość czy konieczność?*, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2008.
- 9 faktów o NGO w województwie małopolskim*, <http://fakty.ngo.pl/>.

ANEKS

Spis załączników:

Załącznik 1. Tekst uchwały nr XII/135/11 Rady Miasta Krakowa z 13 kwietnia 2011 roku w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami.

Załącznik 2. Zestawienie konsultacji z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku.

Załącznik 3. Dostęp do archiwalnych ogłoszeń o prowadzonych konsultacjach z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku.

Załącznik 4. Kwestionariusz ankiety wykorzystany w badaniach organizacji pozarządowych.

Załącznik 5. Klucz do analizy sprawozdań organizacji pożytku publicznego oraz innych danych zastanych.

Załącznik 6. Dyspozycje do wywiadu z krakowskimi organizacjami pozarządowymi – komunikacyjne wsparcie dialogu obywatelskiego.

Załącznik 1. Tekst uchwały nr XII/135/11 Rady Miasta Krakowa z 13 kwietnia 2011 roku w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami

**UCHWAŁA NR XII/135/11
RADY MIASTA KRAKOWA**

z dnia 13 kwietnia 2011 r.

w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) oraz art. 12 pkt 11 i art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.) w związku z art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536) Rada Miasta Krakowa uchwala, co następuje:

§1. Określa się szczegółowy sposób konsultowania z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji, zwany dalej „konsultacjami”.

§2. 1. Konsultacje przeprowadza się przed wniesieniem projektu aktu prawa miejscowego pod obrady Rady Miasta Krakowa, jeżeli projekt ten zgłaszany jest z inicjatywy Prezydenta Miasta Krakowa. Dyrektor komórki organizacyjnej Urzędu Miasta Krakowa właściwej ze względów merytorycznych przekazuje projekt aktu prawa miejscowego dyrektorowi komórki właściwej ze względu na koordynację współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia

24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536), celem przeprowadzenia konsultacji.

2. W pozostałych przypadkach konsultacje przeprowadza się po otrzymaniu przez Prezydenta Miasta Krakowa od Przewodniczącego Rady Miasta Krakowa projektu aktu prawa miejscowego. Przewodniczący Rady Miasta Krakowa przekazując Prezydentowi Miasta Krakowa projekt aktu prawa miejscowego wskazuje planowany termin odbycia pierwszego czytania w/w aktu.

3. Procedurze wymienionej w ust. 1 podlegają również programy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

§3. 1. Konsultacje przeprowadza się z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego w przypadku jej utworzenia na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 tej ustawy, prowadzącymi działalność na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

2. Konsultacje przeprowadza się w celu poznania opinii podmiotów, o których mowa w ust. 1 w sprawie poddanej konsultacjom.

3. Wynik konsultacji nie jest wiążący dla organów Miasta Krakowa.

§4. 1. Konsultacje rozpoczyna się poprzez:

1) umieszczenie przez dyrektora komórki właściwej ze względu na koordynację współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536), ogłoszenia o rozpoczęciu konsultacji w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na portalach: www.ngo.krakow.pl, i www.dialogspoleczny.krakow.pl,

2) przekazanie przez dyrektora komórki właściwej ze względu na koordynację współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536), projektu aktu prawa

miejscowego Krakowskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego w przypadku jej powołania,

3) rozesłanie drogą elektroniczną informacji do organizacji pozarządowych i innych podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536), zarejestrowanych w internetowej bazie Urzędu Miasta Krakowa.

2. Ogłoszenie oraz informacja, o których mowa w ust. 1 i 2 powinny zawierać konsultowany akt prawa miejscowego oraz określać:

- 1) cel konsultacji,
- 2) przedmiot konsultacji,
- 3) czas rozpoczęcia i zakończenia konsultacji,
- 4) zakres oraz formę konsultacji,
- 5) informację o komórce merytorycznej odpowiedzialnej za prowadzenie konsultacji danego projektu aktu prawa miejscowego.

3. Dyrektor komórki właściwej ze względu na koordynację współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536), może, w zależności od potrzeb, zamieścić ogłoszenie o prowadzonych konsultacjach w lokalnej prasie lub na tablicach ogłoszeń Urzędu Miasta Krakowa oraz Dzielnicy Miasta Krakowa.

4. Termin konsultacji nie może być krótszy niż 14 dni oraz dłuższy niż 90 dni, licząc od dnia opublikowania ogłoszenia o rozpoczęciu konsultacji w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Krakowa lub od dnia doręczenia informacji o rozpoczęciu konsultacji radzie działalności pożytku publicznego.

§5. 1. Konsultacje odbywają się w następujących formach:

1) konsultacji pisemnych poprzez zamieszczenie stosowanego projektu uchwały na portalu www.ngo.krakow.pl oraz www.dialogspoeczny.krakow.pl.

2) konsultacji pisemnych poprzez przesłanie do konsultacji projektu dokumentu Krakowskiej Radzie Pożytku Publicznego, jeżeli takowa została powołana,

3) protokołowanych spotkań inicjatora konsultacji z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536),

4) ankiet, wywiadów kwestionariuszowych, grup fokusowych, paneli obywatelskich i innych technik zaawansowania badania opinii.

2. Przeprowadzenie konsultacji pisemnych poprzez zamieszczenie stosowanego projektu uchwały na portalu: www.ngo.krakow.pl, www.dialogspoleczny.krakow.pl jest obligatoryjne.

3. Dyrektor komórki właściwej ze względu na koordynację współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536), działając z własnej inicjatywy lub na wniosek podmiotów uczestniczących w konsultacjach, wskazuje inne formy przeprowadzenia konsultacji.

4. Prezydent Miasta Krakowa określa w formie zarządzenia formularz służący zgłaszaniu uwag poprzez podmioty biorące udział w konsultacjach.

§6. 1. Prezydent Miasta Krakowa przekazuje raport o wynikach konsultacji Radzie Miasta Krakowa publikując go równocześnie w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Krakowa oraz na portalu: www.ngo.krakow.pl, i www.dialogspoleczny.krakow.pl, nie później niż w ciągu 14 dni od dnia zakończenia konsultacji.

2. Raport o wynikach konsultacji zawiera informacje o celu i przedmiocie konsultacji, formach prowadzonych konsultacji, pełne zestawienie zgłoszonych w trakcie konsultacji opinii i uwag wraz ze stanowiskiem Prezydenta Miasta Krakowa, co do każdej z nich z osobna. Odrębny załącznik do raportu stanowi lista organizacji biorących udział w konsultacjach.

3. Organizacje, które zgłosiły swoje uwagi, są informowane o ich przyjęciu bądź odrzuceniu przez Prezydenta Miasta Krakowa.

§7. 1. Konsultacje uznaje się za ważne bez względu na liczbę podmiotów biorących udział w konsultacjach, jeżeli zostały przeprowadzone w sposób określony w uchwale.

2. Konsultacje uznaje się za przeprowadzone także wtedy, gdy rada działalności pożytku publicznego zrezygnuje z prawa do wyrażenia opinii do przedstawionego projektu aktu prawa miejscowego, w tym nie przedstawi opinii w terminie.

3. Konsultacjom nie podlegają projekty aktów prawa miejscowego konsultowane w myśl przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2003 nr 80 poz. 717 z późn. zm.) oraz uchwały NR XLI/502/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy Miejskiej Kraków przy realizacji inwestycji i projektów miejskich.

§8. 1. Raz w roku dyrektor komórki właściwej ze względu na koordynację współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536) we współpracy z podmiotami biorącymi udział w konsultacjach przeprowadza się ewaluację zrealizowanych konsultacji społecznych.

2. Ewaluacja konsultacji społecznych ma na celu zbadanie efektywności procesu konsultacji w następujących aspektach:

- 1) przyjęcia właściwych form konsultacji,
- 2) skutecznego dotarcia do odbiorców,
- 3) ilości i jakości pozyskiwanych opinii,
- 4) ram czasowych konsultacji,
- 5) efektywności konsultacji pod kątem wykorzystania zgłoszonych uwag.

§9. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Krakowa.

§10. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

Załącznik 2. Zestawienie konsultacji z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku

Lp.	Podmiot przeprowadzający	Przedmiot	Czas trwania	Formy
1.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie strategii rozwiązywania problemów społecznych Krakowa na lata 2015-2020	15 dni 28.09 – 12.10.2015	1. Konsultacje pisemne poprzez zamieszczenie projektu uchwały na portalach: www.bip.krakow.pl , www.ngo.krakow.pl , www.dialogspoleczny.krakow.pl 2. Konsultacje pisemne poprzez przesłanie dokumentu do konsultacji KRDP
2.	Wydział Gospodarki Komunalnej UMK	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Miejskiej Kraków	15 dni /30 kwietnia – 13 maja 2015 r./	1. Konsultacje pisemne poprzez zamieszczenie projektu uchwały na portalach: www.bip.krakow.pl , www.ngo.krakow.pl , www.dialogspoleczny.krakow.pl
3.	Wydział Sportu UMK	Projekt programu rozwoju sportu w Krakowie na lata 2016-2019	15 dni /16 – 31 października 2015 r./	1. Konsultacje pisemne poprzez zamieszczenie projektu uchwały na portalach: www.bip.krakow.pl , www.ngo.krakow.pl , www.dialogspoleczny.krakow.pl 2. Konsultacje pisemne poprzez przesłanie dokumentu do konsultacji KRDP 3. Konsultacje online
4.	Wydział Spraw Społecznych UMK	Projekt programu zapobiegania i reakcji na zdarzenia o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym w przestrzeni miasta Krakowa	18 dni /13 – 30 stycznia 2015 r./	1. Konsultacje pisemne poprzez zamieszczenie projektu uchwały na portalach: www.bip.krakow.pl , www.ngo.krakow.pl , www.dialogspoleczny.krakow.pl 2. Konsultacje pisemne poprzez przesłanie dokumentu do konsultacji KRDP 3. Spotkania z organizacjami pozarządowymi
5.	Wydział Spraw Społecznych UMK	Projekt programu Współpracy Gminy Miejskiej Kraków na rok 2016 z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	15 dni /2 – 16 października 2015 r./	1. Konsultacje pisemne poprzez zamieszczenie projektu uchwały na portalach: www.bip.krakow.pl , www.ngo.krakow.pl , www.dialogspoleczny.krakow.pl 2. Konsultacje pisemne poprzez przesłanie dokumentu do konsultacji KRDP i KDO ds. Rewitalizacji Nowej Huty, Kultury, Środowiska, Zdrowia, Osób Niepełnosprawnych. Bezpieczeństwa 3. Konsultacje online 4. Spotkanie branżowe
6.	Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt uchwały w sprawie zniesienia form ochrony przyrody – drzew uznanych za pomniki przyrody	15 dni /11 – 25 lutego 2015 r./	1. Konsultacje pisemne poprzez zamieszczenie projektu uchwały na portalach: www.bip.krakow.pl , www.ngo.krakow.pl , www.dialogspoleczny.krakow.pl 2. Konsultacje pisemne poprzez przesłanie dokumentu do konsultacji KRDP i KDO ds. Środowiska

Lp.	Podmiot przeprowadzający	Przedmiot	Czas trwania	Formy
7.	Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt zmiany uchwały nr CX/1666/14 w sprawie przyjęcia programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Krakowa do 2032 r.	15 dni /21 września – 5 października 2015 r./	1. Konsultacje pisemne poprzez zamieszczenie projektu uchwały na portalach: www.bip.krakow.pl , www.ngo.krakow.pl , www.dialogspoleczny.krakow.pl 2. Konsultacje pisemne poprzez przesłanie dokumentu do konsultacji KRDP i KDO ds. Środowiska 3. Konsultacje online
8.	Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt uchwały w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Las Mogiński”	15 dni /21 września – 5 października 2015 r./	1.Konsultacje pisemne poprzez zamieszczenie projektu uchwały na portalach: www.bip.krakow.pl , www.ngo.krakow.pl , www.dialogspoleczny.krakow.pl 2. Konsultacje pisemne poprzez przesłanie dokumentu do konsultacji KRDP i KDO ds. Środowiska
9.	Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt uchwały w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie miasta Krakowa	15 dni /21 września – 5 października 2015 r./	1.Konsultacje pisemne poprzez zamieszczenie projektu uchwały na portalach: www.bip.krakow.pl , www.ngo.krakow.pl , www.dialogspoleczny.krakow.pl 2. Konsultacje pisemne poprzez przesłanie dokumentu do konsultacji KRDP i KDO ds. Środowiska
10.	Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie przyjęcia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na rok 2016	30 dni /19 listopada – 18 grudnia 2015 r./	1. Konsultacje pisemne poprzez zamieszczenie projektu uchwały na portalach: www.bip.krakow.pl , www.ngo.krakow.pl , www.dialogspoleczny.krakow.pl 2. Konsultacje pisemne poprzez przesłanie dokumentu do konsultacji KRDP i KDO ds. Środowiska 3. Przekazanie do zaopiniowania Powiatowemu Lekarzowi Weterynarii oraz dzierżawcom lub zarządcom obwodów łowieckich, działających na terenie gminy
11.	Wydział Mieszkalnictwa UMK	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie: zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków oraz tymczasowych pomieszczeń; zmiany uchwały nr LVIII/794/12 Rady Miasta Krakowa z 10 października 2012 r. w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Kraków oraz zasobem tymczasowych pomieszczeń na lata 2012-2017, który nie jest aktem prawa miejscowego	12 maja 2015 r. do 26 maja 2015 r	1.Konsultacje pisemne poprzez zamieszczenie projektu uchwały na portalach: www.bip.krakow.pl , www.ngo.krakow.pl , www.dialogspoleczny.krakow.pl 2.Konsultacje pisemne poprzez przesłanie dokumentu do konsultacji KRDP 3.Spotkanie branżowe

Załącznik 3. Kwestionariusz ankiety wykorzystany
w badaniach wśród organizacji pozarządowych

ANKIETA

W ramach Obserwatorium Dialogu Obywatelskiego działającego przy Uniwersytecie Jagiellońskim przygotowywana jest analiza konsultacji Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku. Projekt realizowany jest przez pracowników, doktorantów i studentów Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej w ramach porozumienia o współpracy nr W/V/22/SO/16/2015 z 5 lutego 2015 roku zawartej pomiędzy Gminą Miejską Kraków, Urzędem Miasta Krakowa a Uniwersytetem Jagiellońskim.

Przygotowana w ramach Obserwatorium ankieta ma na celu pozyskanie opinii organizacji pozarządowych na temat funkcjonowania konsultacji w praktyce. Państwa odpowiedzi nie zostaną przekazane Gminie Miejskiej Kraków.

Zebrane na podstawie ankiety opinie oraz wnioski będą zawarte w raporcie ewaluacji konsultacji Gminy Miejskiej Kraków 2015.

1. *Czy wiedzieli Państwo o konsultacjach organizowanych przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku? (Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)*

- **TAK**
- **NIE**
- **NIE WIEM**

2. *Czy informacje o konsultacjach docierały bezpośrednio do Państwa organizacji? (Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)*

- **TAK**
- **NIE**
- **NIE WIEM**

** TAK – przejdź do pytania nr 3; NIE lub NIE WIEM – przejdź do pytania nr 4*

3. *W jakiej formie docierały do Państwa organizacji informacje o konsultacjach? (Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)*

- Poczta tradycyjna
- E-mail adresowany do organizacji
- Telefon
- Faks

- Newsletter
 - Inne (proszę wskazać jakie)
4. Jak oceniają Państwo sposób informowania o konsultacjach? (Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)
- a. Zdecydowanie dobrze
 - b. Dobrze
 - c. Przeciętnie
 - d. Źle
 - e. Zdecydowanie źle
5. Czy Państwa organizacja uczestniczyła w konsultacjach w 2015 roku? (Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)
- TAK
 - NIE

* TAK – przejdź do pytań: 6, 7, 8 omiń pytanie 9; NIE – przejdź do pytania 9, omiń pytania: 6, 7, 8

6. W których konsultacjach brała udział Państwa organizacja? (Proszę zaznaczyć w poniższej tabeli wszystkie konsultacje, w których brała udział Państwa organizacja)

Podmiot przeprowadzający konsultacje	Przedmiot konsultacji	Udział w konsultacjach
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie strategii rozwiązywania problemów społecznych Krakowa na lata 2015-2020	
Wydział Gospodarki Komunalnej UMK	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Miejskiej Kraków	
Wydział Sportu UMK	Projekt programu rozwoju sportu w Krakowie na lata 2016-2019	
Wydział Spraw Społecznych UMK	Projekt programu zapobiegania i reakcji na zdarzenia o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym w przestrzeni miasta Krakowa	
Wydział Spraw Społecznych UMK	Projekt programu współpracy Gminy Miejskiej Kraków na rok 2016 z organizacjami pozarządowymi	
Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt uchwały w sprawie zniesienia form ochrony przyrody – drzew uznanych za pomniki przyrody	
Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt zmiany uchwały nr CX/1666/14 w sprawie przyjęcia programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Krakowa do 2032 r.	
Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt uchwały w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Las Mogiłski”	
Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt uchwały w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie miasta Krakowa	

Podmiot przeprowadzający konsultacje	Przedmiot konsultacji	Udział w konsultacjach
Wydział Kształtowania Środowiska UMK	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie przyjęcia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na rok 2016	
Wydział Mieszkalnictwa UMK	Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie: zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków oraz tymczasowych pomieszczeń; zmiany uchwały nr LVIII/794/12 Rady Miasta Krakowa z 10 października 2012 r. w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Kraków oraz zasobem tymczasowych pomieszczeń na lata 2012-2017, który nie jest aktem prawa miejscowego	
Inne...		

7. Co skłoniło Państwa organizację do wzięcia udziału w konsultacjach? (Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)

- Przedmiot konsultacji wiązał się z realizacją celu określonego w statucie organizacji
- Temat konsultacji był bezpośrednio związany z interesem organizacji
- Dostaliśmy bezpośrednie zaproszenie do wzięcia udziału
- Inne

8. Czy zaproponowane przez Państwa organizację poprawki zostały uwzględnione? (Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)

- TAK
- TAK, ALE CZĘŚCIOWO
- NIE
- NIE WIEM

Uwagi / komentarze dotyczące konsultacji:

9. Dlaczego Państwa organizacja nie wzięła udziału w konsultacjach? (Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- Prowadzone były w nieodpowiednich godzinach
- Zbyt krótki czas trwania konsultacji
- Duża odległość od miejsca konsultacji
- Brak zainteresowania tematyką konsultacji
- Brak wiary w skuteczność konsultacji
- Negatywne doświadczenia związane z konsultacjami
- Brak informacji o konsultacjach

- Niedostateczna wiedza na temat obszaru, którego dotyczyły konsultacje
- Konsultacje dotyczyły obszaru, w którym organizacja nie prowadzi działalności
- Inne

10. Jak oceniają Państwo funkcjonowanie konsultacji Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi? (Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)

- Zdecydowanie dobrze
- Dobrze
- Przeciętnie
- Źle
- Zdecydowanie źle

11. Proszę ocenić współpracę z poszczególnymi wydziałami Urzędu Miasta Kraków. (W poniższej tabeli proszę zaznaczyć wydziały, z którymi Państwa organizacja współpracowała w 2015 roku, i ocenić tę współpracę)

Wydział	Współpraca (proszę wstawić „x” obok nazwy wydziału, z którym Państwa organizacja współpracowała w 2015 roku)	Ocena współpracy w skali 1-5 1 – ocena najniższa, 5 – ocena najwyższa
Nasza organizacja nie współpracowała w 2015 roku z żadnym wydziałem UMK		-----
Wydział Gospodarki Komunalnej		
Wydział Kształtowania Środowiska		
Wydział Mieszkalnictwa		
Wydział Sportu		
Wydział Spraw Społecznych		
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej		
Wydział Rozwoju Miasta		
Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego		
Biuro ds. Ochrony Zdrowia		
Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień		
Wydział Edukacji		
Inny wydział (proszę wskazać jaki)		

12. Proszę ocenić efektywność niżej wymienionych form konsultacji z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku. (Proszę wpisać cyfrę od 1 do 5 przy opisie sposobu konsultacji. Liczba 5 oznacza najbardziej efektywną formę konsultacji)

Forma konsultacji:	Ocena
Pisemna poprzez zamieszczenie stosownego projektu uchwały na portalu www.bip.krakow.pl	
Pisemna poprzez zamieszczenie stosownego projektu uchwały na portalu www.ngo.krakow.pl	
Pisemna poprzez zamieszczenie stosownego projektu uchwały na portalu www.dialogspoleczny.krakow.pl	
Pisemna poprzez przesłanie do konsultacji projektu dokumentu Krakowskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego	
Konsultacje z Komisjami Dialogu Obywatelskiego	
Spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych	
Spotkania otwarte	
Inne...	

13. Proszę wskazać najlepsze sposoby docierania do organizacji pozarządowych z informacjami o konsultacjach. (Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- Poczta tradycyjna
- E-mail adresowany do organizacji
- Publikacje na portalu dla organizacji pozarządowych i Biuletynie Informacji Publicznej
- Telefon
- Faks
- Newsletter
- Ogłoszenia na tablicach Urzędu Miasta Krakowa oraz Dzielnic
- Spotkania, konferencje
- Bezpośredni kontakt z urzędnikiem
- Inne (proszę wskazać jakie)

14. Jaki czas trwania konsultacji jest najbardziej odpowiedni dla Państwa organizacji? (Proszę podać preferowaną liczbę dni (i porę) przy poszczególnych formach konsultacji)

Forma konsultacji:	Preferowany czas trwania (dni)	Preferowana pora konsultacji (zakres godzinowy np. 8-12)
Pisemna poprzez zamieszczenie stosownego projektu uchwały na portalach www.bip.krakow.pl , www.ngo.krakow.pl oraz www.dialogspoleczny.krakow.pl		X
Pisemna poprzez przesłanie do konsultacji projektu dokumentu Krakowskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego		
Spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych		
Spotkania otwarte		
Inne...		

15. *Jakie są główne czynniki utrudniające konsultacje ? (Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)*

- Czas trwania konsultacji
- Nieodpowiednie godziny spotkań
- Dysproporcja liczby osób zatrudnionych w organizacji w stosunku do ilości spraw administracyjnych
- Zbytnia szczegółowość konsultacji
- Niedostateczna wiedza o przebiegu procedury konsultacyjnej
- Niedostateczna wiedza o przedmiocie konsultacji
- Zbyt niska reprezentacja organizacji pozarządowych
- Brak zaufania i „wrogie” nastawienie wobec siebie stron konsultacji
- Poczucie rozbieżność interesów stron
- Niedostatecznie interesujący temat
- Brak wiary we wdrożenie proponowanych sugestii/rozwiązań
- Obawa o konsekwencje wyrażonych opinii
- Negatywne doświadczenia związane z dotychczasowymi konsultacjami
- Inne (proszę wskazać jakie)

16. *Czy konsultacje organizowane przez Gminę Miejską Kraków w 2015 roku były w Państwa opinii efektywnym narzędziem kształtowania aktów prawa miejscowego? (Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)*

- TAK
- NIE (dlaczego?)

17. *Dodatkowe uwagi dot. konsultacji z organizacjami pozarządowymi (Pytanie otwarte)*

18. *Nazwa organizacji pozarządowej (ze względu na charakter narzędzia badań, jakim jest ankieta online, bardzo prosimy o podanie nazwy organizacji. Pozwoli nam to wykluczyć błędnie wypełnione kwestionariusze. Jednocześnie informujemy, że ankieta pozostaje anonimowa dla Miasta)*

Załącznik 5. Klucz do analizy sprawozdań organizacji
pożytku publicznego oraz innych danych zastanych

1	INFORMACJE OGÓLNE	
1.1	Nazwa organizacji	
1.2	Numer KRS	
1.3	Misja organizacji	
1.4	Logo, logotypy	
1.5	Data powstania organizacji	
1.6	Data uzyskania statusu OPP	
2	OBSZARY AKTYWNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO	
2.1	Cele działania organizacji	
2.2	Główne obszary działalności	1
		2
		3
		4
		5
2.3	Główne obszary działalności pożytku publicznego	1
		2
		3
		4
3	FORMY DZIAŁANIA	
3.1	Najważniejsze, sztanदारowe projekty pożytku publicznego	1
		2
		3
3.2	Najważniejsze projekty/działania w Krakowie	1
		2
		3

3.3	Liczba pracowników organizacji w poszczególnych latach	2012	2013	2014
3.4	Liczba etatów w poszczególnych latach	2012	2013	2014
3.5	Liczba wolontariuszy	2012	2013	2014
3.6	Liczba odbiorców/beneficjentów	2012	2013	2014
4	FINANSE			
4.1	Przychody organizacji ogółem:	2012	2013	2014
4.2	% pozyskanych środków publicznych	2012	2013	2014
4.3	Przychody z 1%	2012	2013	2014

4.4	% środków finansowych pozyskanych z UM Kraków	2012	2013	2014
4.5	% pozyskanych środków prywatnych	2012	2013	2014
5	KOOPERANCI PUBLICZNI			
5.1	Organizacje publiczne	2012	2013	2014
	liczba			
	nazwa			
5.2	Jednostki organizacyjne UMK	2012	2013	2014
	liczba			
	nazwa			
6	FORMY WSPÓŁPRACY Z MIASTEM			
6.1	Dofinansowanie i zlecenie całości zdan publicznego	2012	2013	2014
	liczba projektów			
	łącna wartość projektów			
	opis działania			

6.2	Udział w konsultacjach społecznych UMK	2012	2013	2014
	opis działania			
6.3	Udział w zespołach konsultacyjnych UMK	2012	2013	2014
	opis działania			
6.4	Umowy partnerskie z UMK	2012	2013	2014
	opis działania			
6.5	Inne formy współpracy	2012	2013	2014
	opis działania			

Załącznik 6. Dyspozycje do wywiadu z krakowskimi organizacjami pozarządowymi – komunikacyjne wsparcie dialogu obywatelskiego

Dialog obywatelski to forma kontaktu między władzą państwową a organizacjami trzeciego sektora, polegająca na wzajemnym przekazywaniu sobie opinii, informacji czy ustaleń dotyczących celów, instrumentów i strategii wdrażania polityki publicznej. Nie należy go mylić z dialogiem społecznym, rozumianym jako komunikacja między władzami publicznymi, związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców dotycząca zbiorowych stosunków pracy (zbiorowego prawa pracy). Uczestnikami dialogu obywatelskiego – obok władz publicznych – są bowiem nie tylko tradycyjnie rozumiani partnerzy społeczni, ale także organizacje pozarządowe działające na różnych płaszczyznach: społecznej, ekonomicznej, światopoglądowej, zawodowej lub terytorialnej. Z tego względu przedmiotem dialogu obywatelskiego nie są wyłącznie problemy związane z miejscem pracy (zakładu, branży, sektora gospodarki), ale wszelkie zagadnienia związane z miejscem grup obywateli w państwie i społeczeństwie⁷³.

Uwaga! Szczególnie należy uważać, żeby nie odpytywać respondentów. Pytania należy zadawać w taki sposób, żeby czuli się komfortowo, nawet nie znając/nie rozumiejąc pojęć.

BADANIE WŚRÓD PRZEDSTAWICIELI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

- **Jakich informacji potrzebują do realizacji działań i celów statutowych?**

Jeśli rozmówca nie poruszy poniższych wątków, to dopytać:

- » Jakie znaczenie ma pozyskiwanie informacji dla organizacji?
- » Jakie informacje są niezbędne i skąd je pozyskują?
- » Jakie braki/deficyty informacyjne identyfikują w swojej działalności?

- **W jaki sposób pozyskują Państwo informacje o działaniach innych organizacji pozarządowych?**

Jeśli rozmówca nie poruszy poniższych wątków, to dopytać:

- » Media miejskie – jakie?

73 <http://www.pozytek.gov.pl/Podstawowe,pojacia,380.html>

- » Portale internetowe – jakie?
- **Czy korzystają z portalu ngo.krakow.pl?**
 - Jeśli korzystają, to dopytać:*
 - » Z czego korzystają (funkcjonalności, obszary, tematy itp.)?
 - » Jakie informacje są ważne? Których w szczególności poszukują?
 - » Jakie są słabości portalu, co zrobić, aby dostosować portal do ich wymagań?
 - Jeśli **nie** korzystają, to dopytać:*
 - » Dlaczego nie korzystają?
 - » Czegoś brakuje w portalu?
 - » Co trzeba by zmienić, aby korzystali? Jakies wymagania?
- **Co powinno zrobić miasto Kraków, żeby NGO-sy miały dobry dostęp do różnego rodzaju informacji?**
 - Jeśli rozmówca nie poruszy poniższych wątków, to dopytać:*
 - » Czy miasto ma w tej sprawie coś do zrobienia?
 - » Czy może same organizacje powinny dbać o przepływ informacji?

URZĄD MIASTA KRAKOWA
Wydział Spraw Społecznych
Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych
os. Centrum C 10, 31-931 Kraków
tel. 12 616 78 00, faks 12 616 78 13
mowis@um.krakow.pl
ngo.krakow.pl

mamy narzędzia, żeby realizować idee

MIEJSKI OŚRODEK WSPIERANIA INICJATYW SPOŁECZNYCH w KRAKOWIE

Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych od 10 lat jest partnerem organizacji pozarządowych.

ngo.krakow.pl

miejski ośrodek
wspierania
inicjatyw
społecznych
w krakowie

OBSERWATORIUM
DIALOGU
OBYWATELSKIEGO

„Obserwatorium dialogu obywatelskiego”
jest projektem realizowanym przez Gminą Miejską Kraków i Uniwersytet Jagielloński.
Głównym celem projektu jest obserwacja i analiza dialogu obywatelskiego w Krakowie,
diagnozowanie problemów, przygotowywanie rekomendacji oraz propozycji ich rozwiązywania.